

8 / 2025

RAPPORT

2025

Undervisning i juridisk metode i barnevernsfaglige mastere

Innsikt og erfaringer fra de første nasjonale
eksamenene

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et statlig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

NOKUT har eget styre og er faglig uavhengig i oppgavene som er definert i universitets- og høyskoleloven. I tillegg utfører vi forvaltningsoppgaver som er delegert fra Kunnskapsdepartementet.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å føre tilsyn med kvaliteten i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning og å stimulere til kvalitetsutvikling som sikrer et høyt internasjonalt nivå i utdanningstilbudene ved institusjonene.

NOKUT skal bidra til at samfunnet har tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. Gjennom arbeidet vårt skal NOKUT søke å bistå institusjonene i deres kvalitetsarbeid.

NOKUT bruker sakkyndige i akkrediteringer, tilsyn, evalueringer og prosjekter.

Du kan lese mer om arbeidet vårt på nokut.no.

NOKUT er sertifisert
som miljøfyrtårn

Tittel	Undervisning i juridisk metode i barnevernsfaglige mastere
Forfatter(e)	Marte Pedersen og Helen Bråten
Dato	15.09.2025
Rapportnummer	8-2025
ISSN-nr	1892-1604

© NOKUT Oppgi NOKUT som opphav ved bruk av materiale.

Forord

I 2022 innførte regjeringen nye retningslinjer for barnevernsfaglige masterutdanninger. I denne sammenheng ble nasjonal eksamen i rettsanvendelse i barnevernet innført for å heve den juridiske kompetansen i barnevernet.

Denne rapporten er en del av en større gjennomgang NOKUT har gjort av implementering og gjennomføring av de fire første nasjonale eksamenene i rettsanvendelse i barnevern. Gjennomgangen tar for seg studenters, underviseres og programlederes erfaringer med nasjonal eksamen i rettsanvendelse fra høsten 2022 til våren 2024 i tillegg til å analysere selve de nasjonale eksamenene (test-teoretisk) og studentenes resultater. Målet med denne gjennomgangen er å utvikle kvaliteten i nasjonal eksamen og å videreutvikle kunnskapen i utdanningene når det gjelder vurdering og læring, både generelt og av juridisk metode i barnevernet spesielt.

Denne delrapporten er en kartlegging av hvordan undervisningen i juridisk metode og rettsanvendelse for master i barnevern og master i barnevernsarbeid var organisert hos de tretten institusjonene med disse studieprogrammene. Vekten er på institusjonens første gjennomføring, enten høsten 2022 eller høsten 2023. Rapporten viser hvordan de ulike institusjonene har strukturert programmene og lagt opp undervisningen for studentene sine. Den går også inn på underviserens og programledernes erfaringer knyttet til undervisningen og eksamen.

Målet med rapporten er å frembringe, kartlegge og analysere kunnskap om undervisningen av juridisk metode, for å bidra til erfaringsdeling og belyse utfordringer knyttet til nasjonal eksamen under de første gjennomføringene. Arbeidet med denne har allerede bidratt til å videreutvikle eksamen, blant annet ved å utvide eksamenstiden.

Vi takker alle programledere, emneansvarlige og undervisere for spennende diskusjoner, refleksjoner og samtaler.

Innhold

1 Nasjonal eksamen i rettsanvendelse for barnevernsfaglige masterprogram	8
1.1 Innføring av nasjonal eksamen	8
1.2 Nasjonal eksamens plassering i studieprogrammene.....	8
1.3 De første gjennomføringene	9
1.4 Bakgrunn for rapporten	9
2 Metodiske betraktninger	10
3 Institusjonenes program- og emnedesign	12
4 Institusjoner som startet opp høsten 2022	16
4.1 Høgkolen på Vestlandet (HVL)	16
4.2 NTNU	20
4.3 Universitetet i Agder (UiA)	23
4.4 Universitetet i Bergen (UiB)	27
4.5 Universitetet i Stavanger (UIS).....	31
4.6 Universitetet i Sørøst-Norge (USN)	34
4.7 VID vitenskapelige høyskole	37
5 Institusjoner som startet opp høsten 2023	40
5.1 Universitetet i Innlandet (INN).....	40
5.2 Høgskolen i Østfold (HiØ)	43
5.3 Høgskulen i Volda (HVO)	46
5.4 Nord universitet	49
5.5 OsloMet.....	52
5.6 UiT Norges arktiske universitet.....	55
6 Hovedtendenser	58
6.1 Studentenes situasjon.....	58
6.2 Undervisning og organisering	59
6.3 Jussens plass i utdanningen	61
6.4 Konsekvenser av politiske føringer	63
7 Avslutning	64

Sammendrag

Bakgrunn og formål

I 2021 fikk NOKUT i oppdrag å innføre en nasjonal juridisk eksamen for nye mastere i barnevern og barnevernsarbeid. Programmene skulle starte opp fra og med høsten 2022. Målet med nye mastere og nasjonal eksamen var å øke kompetanse blant ansatte i barnevernet og sikre tilstrekkelig juridisk kompetanse. Bufdir (2019) påpekte også at det var store variasjoner i innhold og kvalitet i utdanningene.

Denne rapporten kartlegger undervisning og erfaringer etter de to første gjennomføringene av nasjonal eksamen hos de 13 utdanningsinstitusjoner som tilbyr master i barnevern og barnevernsarbeid. Den utforsker hvordan ulike fagmiljøer strukturerte program og emner samt tilrettela for at barnevernsstudenter skulle lære juridisk metode. Målet med kartleggingen er både å bidra til å utvikle eksamen og til erfaringsdeling mellom undervisere. I tillegg vil rapporten dokumentere oppstarten med nye program og ny eksamen.

Metode

Kartleggingen bygger på samtaler med undervisere og programledere samt gjennomgang av studieplaner og nettsider. Fokus har vært på undervisningsopplegg, programdesign og erfaringer fra de første eksamensgjennomføringene høsten 2022 og 2023. Vi ser også på justeringer gjort i ettertid.

Hovedfunn

- **Store variasjoner i antall studenter knyttet til emnene og undervisningen**
Institusjonene har ulik størrelse på kull og antall studenter som skal følge undervisningen i juridisk metode og rettsanvendelse. Noen studentgrupper er små, med omtrent 10 studenter, andre er rundt 30, mens to institusjoner har mellom 60 og 70 studenter.
- **Variasjoner i organisering av undervisning**
Det er variasjon i innretningen av studieprogrammene og programdesign. UiA skiller seg mest ut med 5-årig integrert master, mens de andre har 2-årige masterprogram. Studieinnretning får også følger for emnedesign der hvor nasjonale eksamenen ligger.

Når det gjelder emnet knyttet til nasjonal eksamen, varierer omfanget fra 5 til 20 studiepoeng. Noen institusjoner har altså valgt et eget emne i juridisk metode på 5 studiepoeng, mens andre har integrert dette i større emner. Det er videre stor forskjell i antall undervisningstimer knyttet til den nasjonale eksamenen, fra 15 timer til 30 timer undervisning.

Antall undervisere varierer stort sett mellom en og tre. Flere trekker frem at de savner å ha flere å spille på i undervisningen, og de som er minst to, eller har dedikerte seminarledere, trekker dette frem som positivt.

Det er altså stor variasjon i ressurser når det gjelder antall undervisningstimer og undervisere. Uavhengig av ressurser ser vi samtidig et dedikert fagmiljø som jobber med et stort engasjement for at studentene skal lykkes og som har et tydelig bilde av studentenes utfordringer.

- **Heterogene studentgrupper**

Underviserne opplever at mange har svake forkunnskaper i juss, rettsregler så vel som metode. Studentene har ulik fagbakgrunn, og det gjør det utfordrende å tilpasse undervisningen. Noen institusjoner har adressert dette med tydelige forventninger til forkunnskap, andre kartlegger kunnskaper med oppgaver/case, og andre igjen vurderer å innføre forkurs.

- **Krevende studiesituasjon ved siden av jobb**

Juridisk metode og rettsanvendelse for ikke-jurister er et krevende fag og et modningsfag. Underviserne forteller at de fleste studentene jobber fulltid ved siden av studiene, uavhengig av om de følger deltid- eller heltidsstudier. I tillegg får de lite støtte fra arbeidsgiver. Dette gjør at studentene har en krevende studiehverdag som påvirker deltakelse og læringsutbytte. Eksamensresultatene nasjonalt viser at litt over halvparten av studentene har bestått de nasjonale eksamenene. Det kan stilles spørsmål om dette er et dårlig resultat sett i lys av at studentene arbeider 100 % i krevende jobber ved siden av studiet. Underviserne etterlyser prioritering og støtte fra myndigheter og arbeidsgivere for å oppfylle målsetningen med kompetanseløftet. Flere institusjoner møter situasjonen med mer obligatorisk undervisning.

- **Case-oppgaver er viktig i undervisningen**

Undervisere fremhever casebasert, praksisnær undervisning med oppfølging og tilbakemeldinger som god undervisning. Oppgaver og arbeidskrav tillegges vekt. Flere knytter dette til vurderingsrubrikkene som brukes ved nasjonal eksamen. Noen institusjoner trekker også frem viktigheten av skrivetrening. Videre fremheves også prøveeksamener og bruk av vurderingsrubrikkene som nyttige verktøy.

- **Nasjonal eksamen som utviklingsverktøy**

Den nasjonale eksamenen har gitt en arena for tettere samarbeid mellom de som underviser i juridisk metode og rettsanvendelse. På denne måten har eksamenen bidratt til økt samarbeid mellom institusjoner, styrket fagmiljø, særlig der hvor det er kun én underviser, og gitt mer fokus på juridisk metode i både bachelor- og masterutdanningene. Eksamenen har også bidratt til faglige diskusjoner rundt vurdering og undervisning.

Abstract

Teaching Legal Reasoning in Child Welfare Education: Institutional Experiences of the Implementation of a National Examination in Norway

In 2022, Norway introduced a national exam for all master's students studying child welfare.

This initiative aimed to strengthen legal competence among professionals in the child welfare sector, addressing long-standing concerns about educational quality and lack of legal awareness and competence among child welfare practitioners.

This report presents findings from a comprehensive study conducted by NOKUT, the Norwegian Agency for Quality Assurance in Education, which examined how 13 higher education institutions organized and delivered legal education in response to the new national exam and new master's regulations.

Drawing on interviews with educators and program leaders, as well as analysis of curricula and institutional documentation, the study reveals significant variation in program design, teaching resources, and student preparedness. While some institutions offered dedicated legal method courses, others integrated legal content into broader modules. The number of teaching hours ranged from 15 to 30, and student cohorts varied widely in size.

Educators consistently reported challenges related to heterogeneous student groups, limited prior legal knowledge, and the demanding circumstances of students balancing full-time work with study.

This national examination contributed to the development of a national teaching community and has served as an arena to share pedagogical knowledge and experience and fostered inter-institutional collaboration. Case-based teaching, highlighting relevance and tasks close to professional practice as well as close follow-up and feedback emerged as key strategies for supporting student learning. The report highlights how the examination has fostered a shared professional discourse on assessment and legal reasoning in child welfare.

1 Nasjonal eksamen i rettsanvendelse for barnevernsfaglige masterprogram

1.1 Innføring av nasjonal eksamen

De siste årene har det vært et mål å heve kompetansen innen barnevernet i Norge, særlig den juridiske. Tilstrekkelig juridisk kompetanse er avgjørende for rettssikkerheten til barn og familier som mottar hjelp og som kan møte inngripende tiltak med bruk av makt og tvang. Et av svarene på dette kunnskapsbehovet var opprettelse av to nye masterutdanninger innen barnevern: master i barnevern med krav om bachelorgrad som barnevernspedagog og en master i barnevernsarbeid for studenter med annen relevant bachelorutdanning.¹

Masterprogrammene skulle inneholde en nasjonal eksamen i juss. En nasjonal eksamen ble vurdert som et egnet virkemiddel for å sikre tilstrekkelig juridisk kompetanse hos kandidater som gjennomfører utdanningene (Bufdir, 2019).

NOKUT fikk oppdraget med å gjennomføre en slik nasjonal eksamen på vegne av Kunnskapsdepartementet i 2021. Rammer for en nasjonal eksamen i rettsanvendelse ble utviklet sammen med fagmiljøene som skulle tilby masterutdanninger i barnevern og barnevernsfaglig arbeid.²

I startfasen var det få ansatte som arbeidet med rettsanvendelse hos de ulike institusjonene, og mange uttrykte at de arbeidet alene. Det var lite samarbeid på tvers av institusjonene, få arenaer for erfaringsdeling og lite forskning på tema.

Det ble tidlig klart at det også var store forskjeller i hvordan ulike institusjoner og de ulike bachelorprogrammene som var grunnlaget for opptak, vektla juridisk metode og kompetanse. Bekymringene handlet variasjonen i juridisk kompetanse mellom ulike studentgrupper når de startet på masterprogrammet. En bekymring var at barnevernspedagogene hadde mer juridisk kompetanse, enn de med bakgrunn fra sosionom og vernepleie. En annen bekymring lå i den institusjonelle variasjonen. Det handlet om at det også finnes variasjon innad på samme studieprogram på tvers av institusjoner. Så ulikt utgangspunkt ved oppstart kunne være en utfordring for undervisningen, eksamen og læringsutbyttet til studentene. Men det ble også fremhevet at poenget med nye mastere var nettopp å heve denne kompetansen, og at dersom forkunnskaper var et problem, kunne tiltak som for eksempel forkurs løse dette.

1.2 Nasjonal eksamens plassering i studieprogrammene

Det ble vurdert to modeller for eksamen: en liten inngangseksamen i juridisk metode og en større eksamen på slutten av studieløpet som vurderte alle juridiske læringsutbytter. Noen, og flere av de som underviste i juss, ønsket en eksamen på slutten av masterløpet som

¹ 9. april 2021 fastsatte Kunnskapsdepartementet nye forskrifter for master i barnevern og master i barnevernsarbeid.

² Mer om dette arbeidet kan leses her <https://www.nokut.no/siteassets/nasjonal-deleksamen/barnevern/2022/arbeid-med-nasjonal-deleksamen-for-barnevernsfaglige-mastere-22.12.21.pdf> og her https://www.nokut.no/siteassets/nasjonal-deleksamen/barnevern/2022/informasjon-om-nasjonal-deleksamen-rettsanvendelse-for-barnevernfaglige_19092022.pdf og Bråten m. fl. (2025).

vurderte de fleste læringsutbyttene i forskriftene knyttet til rettsanvendelse i barnevernet. Andre undervisere og noen programledere var bekymret for at juss skulle ta for stor plass i programmene på bekostning av andre emner, og ønsket heller en inngangseksamen, en eksamen tidlig i studieløpet som skulle sikre en juridisk grunnmur i studieløpet og som deretter kunne bygge på med ulike studiemodeller.

Valget falt ned på en inngangseksamen, som dekker fem studiepoeng i juridisk metode, plassert i første semester for å sikre nødvendig grunnkompetanse og forståelse i rettsanvendelse. Et argument for en liten og tidlig inngangseksamen var at det ville gi institusjonene størst mulig frihet i hvordan de ville organisere, designe og prioritere undervisningen i sett i lys av programinnretningen sin. På denne måten fikk institusjonene høyere grad av autonomi i hvordan de ville organisere og prioritere juss-undervisning, sett i kontrast til eksempelvis en stor avsluttende eksamen som også ville legge føringer for andre emner.

1.3 De første gjennomføringene

Første eksamen ble gjennomført 7. desember 2022 med seks institusjoner. NOKUT valgte å kalle denne første gjennomføringen for en pilot for å ha mulighet til å gjøre justeringer i det videre arbeidet med eksamen. 65 prosent av studentene bestod denne eksamen. En konte-eksamen ble gjennomført 12. april 2023³.

Høsten 2023 hadde tretten institusjoner startet opp masterprogrammer i barnevern og barnevernsfaglig arbeid. Dette ble første ordinære gjennomføring for alle institusjoner. 6. desember 2023 gjennomførte alle tretten institusjoner nasjonal eksamen, og 59 prosent av studentene bestod. Konte-eksamen var 10. april 2024. Erfaringene fra de første gjennomføringene viste at eksamenen var krevende for studentene.

1.4 Bakgrunn for rapporten

Som Parmann et al. (2023) viser, tilbyr universiteter og høyskoler i dag mange juridiske emner for ikke-jurister, blant annet knyttet til barnevernsfaglig arbeid. Likevel er det begrenset forskning på hvordan det (best) undervises juss for studenter som ikke skal bli jurister, og hvilke undervisningsmetoder som fremmer god læring i juridisk metode og mer spesifikt rettsanvendelse for masterstudenter i barnevernsarbeid. I sin tid fremhevet også Bufdir (2019) at det var stor variasjon i innhold og kvalitet i utdanningene før de nye forskriftene og mastergradsutdanningene ble innført.

Internasjonale studier viser at det ikke er et særnorsk fenomen at juss-emner oppleves som vanskelige for ikke-jurister. Studentene har ofte ikke samme motivasjon siden de ikke har valgt juss, de ser ikke relevansen til videre karriere, sliter med å forstå begreper og terminologi og får dårlige karakterer, noe som frustrerer både dem selv og underviserne (Razak et al., 2020; Kariyawasam & Low 2014). Det var tilsvarende tilbakemeldinger etter de første gjennomføringene med nasjonal eksamen i rettsanvendelse for barnevern. For å se på mulige justeringer og endringer gjennomførte NOKUT derfor samtaler med undervisere og programledere etter første gjennomføring. I disse samtalen kom det frem tydelige forskjeller i undervisningsoppleggene.

³ Et unntak var USN. For USN var dette en ordinær eksamen, da de startet opp med et deltidsprogram. Fra og med høsten 2024/våren 2025 vil dette også gjelde VID, slik at begge institusjoner har ordinær eksamen på våren.

Samtalene utviklet seg etter hvert til en mer systematisk gjennomgang av lærings- og undervisningsdesign for å gi mer innsikt og dele erfaringer. Arbeidet har resultert i denne rapporten, som presenterer et øyeblikksbilde av de første gjennomføringene av nasjonal eksamen for nye mastere i barnevern og barnevernsarbeid, samt undervisningserfaringer. Rapporten utforsker hvordan ulike fagmiljøer tilrettelegger for at barnevernsstudenter skal lære juridisk metode og rettsanvendelse. Mye var nytt og endringer har skjedd i etterkant av de første årene. Rapporten kan med andre ord fungere som et referansepunkt for videre oppfølging av nasjonal eksamen og planlegging av læring.

Selv om vi undersøker undervisning og læring i barnevernsfaglige mastere, er det viktig å ha med seg at all utdanning og læring er kontekstuell. Det er ikke et mål å finne en beste praksis. Hva som fungerer godt i en kontekst er ikke nødvendigvis overførbart til en annen. Utdanningsmandatet er komplekst, studentgruppene er mangfoldige og ulike utdanningskontekster og lokale akademiske kulturer bidrar på forskjellig vis til å definere utdanningskvalitet og god undervisning (Wittekk og Habib 2012).

Vi ønsker heller å stimulere til refleksjon om hvordan vi kan utvikle undervisningspraksiser som setter studenters læring i sentrum, og hvor vi kan ta kunnskapsbaserte valg om undervisningsmetoder. Å bygge på hverandres erfaringer, dokumentere, vurdere hverandres arbeid samt dele erfaringer og refleksjoner vil kunne fremme kvalitet.⁴ Damša et al. (2015,62–63) understreker poenget ved å påpeke at "quality is perhaps more about being conscious of and for which purposes and under what conditions different pedagogical approaches are productive."

Fra NOKUTs side har det derfor i den innledende fasen vært ønskelig å vurdere ulike sider av implementeringen av den nasjonale eksamenen, for slik å kunne utvikle og forbedre den, samt skape mer kunnskap om læring og vurdering i rettsanvendelse i barnevernet. Denne rapporten er en del av dette prosjektet. Vi håper også at rapporten kan inspirere til videre samarbeid og utvikling blant undervisere og programledelse.

2 Metodiske betraktninger

For å besvare problemstillingen har vi gjennomført en kartlegging av programdesign og undervisning i emnet knyttet til nasjonal eksamen i rettsanvendelse. Kartleggingen er basert på samtaler med programledere, emneansvarlige og undervisere ved institusjonene samt studieplaner og annen informasjon som ligger på institusjonenes nettsider. Kartleggingen er knyttet til første gjennomføring av eksamenen slik at dette kan være et grunnlag for fremtidige undersøkelser og et utgangspunkt for senere evalueringer.

Kartleggingssamtalene ble gjennomført i to ulike runder, hvor alle 13 institusjoner som tilbyr masterutdanning i barnevern eller barnevernsarbeid var involvert. Den første runden innebar samtaler med institusjonene som startet opp høsten 2022 og ble gjennomført i juni–august 2023. Den andre runden gjaldt institusjonene som startet opp høsten 2023 og ble gjennomført i juni 2024. Formålet med samtalene var å kartlegge programdesign, undervisningsopplegg og erfaringer ved institusjonenes første gjennomføring av den nasjonale eksamenen i rettsanvendelse.

⁴ Dette knyttes blant annet til tilnærmingen kalt til Scholarship of Teaching and Learning (SoTL) (Boyer 1990; Kreber 2002). Tankegangen brukes nå i pedagogiske mapper og merittering (Bråten & Helseth 2017).

Nye forskrifter, nye masterprogram, nye emner og en ny eksamen preget naturligvis de første gjennomføringene, for alle aktører. NOKUT skulle også utvikle eksamen sammen med fagmiljøet på kort tid for et nytt fagfelt. Den første runden bar dermed preg av at både ansatte og studenter stod i en ny situasjon, der vurderingsform og kriterier var ukjent for mange. I andre runde var alle aktører (undervisere, studenter, sensorer og NOKUT) mer fortrolige med hvordan eksamen ville være. Undervisere og studenter hadde blant annet tilgang til tidligere eksamenssett som kunne brukes til forberedelser. I tillegg var det mulighet til å lære av andre institusjoners erfaringer fra 2022. Gjennomføringstidspunktet for samtalene i to omganger har også påvirket grunnlaget.

På institusjonenes nettsider har vi undersøkt programdesign, undervisningsplaner og annen relevant informasjon. Det er viktig å merke seg at informasjonen på nettsidene kan ha blitt endret siden vi undersøkte dem, og at det varierte hvor mye informasjon som var tilgjengelig på nettsidene til de ulike institusjonene.

Ved å engasjere programledere og undervisere i løst strukturerte samtaler tilrettela vi for at deres refleksjoner og fokusområder skulle komme tydelig frem. Programledelsen og underviserne fikk mulighet til å legge vekt på de aspektene de anså som viktige i samtalene. Dette har resultert i at kapitlene for hver institusjon varierer i innhold og vektlegger ulike sider ved programmet og undervisningsopplegget. Dette var viktig for å bli bedre kjent med programmene og undervisningsprofilene. De presenteres i del fire i rapporten. I noen av presentasjonene av institusjonene er eksamensresultater inkludert. Dette gjelder institusjonene som har en studentgruppe som oppnår bedre resultater enn det nasjonale gjennomsnittet, eller har mange studenter som oppnår gode resultater. Det kan være indikatorer på god undervisning, men vi oppfordrer heller til at det leses som et bakteppe, da det dreier seg om få studenter og få gjennomføringer. Analyser av resultatene vil nyansere dette. For ytterligere analyser av studentenes resultater viser vi til NOKUT (2025a).

Basert på de første gjennomføringene har institusjonene og NOKUT arbeidet med å utvikle undervisning, eksamen og gjort endringer i programdesign. Flere institusjoner har justert studietilbudet sitt samt oppdatert nettsidene sine underveis. Etter at vi har gjennomført samtalene har det også kommet til nye undervisere og programledere. Hovedvekten i rapporten ligger på hvordan de første gjennomføringene ble avviklet og opplevd, men vi trekker også inn interessante og relevante justeringer der det kan være nyttig for å forstå studieprogrammet og undervisningen, og ikke minst utviklingen over tid.

Som tidligere nevnt er det variasjoner i emnedesignet og antall studiepoeng knyttet til emnet hvor den nasjonale eksamenen i rettsanvendelse inngår. Noen emner er store og brede på 20 studiepoeng, mens andre er konsentrerte emner på 5 studiepoeng som kun fokuserer på læringsutbyttet som prøves i denne eksamenen. I emner der juridisk metode er integrert med andre temaer, kan det være vanskelig å skille ut juridisk metode-undervisningen fra resten av emnet. Dette gjelder både undervisernes erfaringer med eget undervisningsopplegg og inntrykket av studentene.

For å ta høyde for endringer og imøtekomme usikkerhet ble derfor utkast av kapitlene som beskriver institusjonenes program- og emnedesign samt studenter, sendt til underviserne for en kvalitetssikring.

Rapporten gir et innblikk i hvordan de ulike institusjonene har organisert undervisningen knyttet til den nasjonale eksamenen, hvilke erfaringer undervisere og programledere har gjort, hva de anser som viktig og hva som er utfordringer.

3 Institusjonenes program- og emnedesign

I forskriftene til master i barnevern og master i barnevernsarbeid er det mange læringsutbytter som skal oppfylles. Programdesign handler om sammenhengen mellom emnene i et studieprogram og de overordnede læringsutbyttene, om samsvar, variasjon og progresjon i fag, lærings- og vurderingsformer og programmet som helhet.

Institusjonene som tilbyr barnevernsfaglig masterprogram, har organisert studietilbudene på ulike måter. Det er totalt 13 institusjoner som tilbyr masterprogram i barnevern eller barnevernsfaglig arbeid. Programmene tilbys i hovedsak som 2-årige master, med unntak av UiA som tilbyr en integrert 5-årig master. Programmene tilbys heltid, deltid, på campus, nett og samlingsbasert. UiT hadde nettbasert utdanning.

I diskusjonen om juss og rettsanvendelsens plass i masterprogrammet, ble vektleggingen av masteroppgaven og vitenskapelig metode fremhevet som viktig av flere institusjoner. Det ble påpekt at det var angitt svært mange læringsutbytter i forskriftene som en mastergrad på 120 studiepoeng skulle romme. Omfanget av masteroppgaven og metodeundervisningen danner rammene for programdesignet, som dermed definerer plasseringen og omfanget til andre emner, slik som juss, i utdanningen. Mens NTNU har en masteroppgave på 45 studiepoeng, er den på 40 studiepoeng ved Nord, Innlandet og UiA. Hos de resterende programmene, HiØ, HVO, HVL, OsloMet, UiT, UiB, UiS, USN og VID, er masteroppgaven på 30 studiepoeng. Programprofil kan forklare noe av disse forskjellene. Mens noen anså det som viktig at masteren skulle videreutdanne saksbehandlere for barnevernet, vurderte andre at masteren ikke skulle være en «etatsutdanning». Noen vurderte at målet med de nye masterne var å utvikle analytisk kompetanse med vekt på masteroppgave og vitenskapelig metode, og at dette kunne etterlate mindre plass til juridiske emner og praksis. Perspektivene er forénbare, men ble ofte sett som kontrasterende.

Dette er konteksten for eksamen i rettsanvendelse. I det videre fokuserer vi imidlertid på generelt programdesign, omfang av emner knyttet til juridisk metode og rettsanvendelse og undervisningen i disse emnene.

Det er variasjon i institusjonenes utforming av studieprogrammene og den aktuelle emnestrukturen som inkluderer nasjonal eksamen. Tabell 1 gir en oversikt over hvilke masterprogrammer som tilbys, om de tilbys som heltids- eller deltidsstudier, samt antall studiepoeng emnet hadde ved oppstart av studieprogrammet i 2022 eller 2023.

Tabell 1. Oversikt over utdanningstilbudene ved oppstart i 2022.

Institusjon	Forkortelse	Master i barnevern	Master i barnevernsfaglig arbeid	Studietilbud	Studiepoeng emne med nasjonal eksamen
Universitetet i Innlandet*	INN	✓		Heltid, deltid	15
Høgskolen i Østfold	HiØ		✓	Heltid	15
Høgskulen i Volda	HVO		✓	Deltid	15
Høgskulen på Vestlandet*	HVL		✓	Heltid,	5

Nord Universitetet	Nord		✓	Heltid, deltid	20
Norges teknisk - naturvitenskapelige universitet*	NTNU		✓	Heltid, deltid	7,5
OsloMet – storbyuniversitet	OsloMet	✓	✓	Heltid, deltid	5
UiT Norges arktiske universitet	UiT		✓	Heltid	15
Universitetet i Agder	UiA	✓		5-årig integrert	5
Universitetet i Bergen	UiB	✓	✓	Heltid, deltid	15
Universitetet i Stavanger	UiS	✓		Heltid	15
Universitetet i Sørøst-Norge	USN		✓	Deltid	15
VID vitenskapelige høyskole	VID	✓	✓	Heltid, deltid	5

*Endringer har blitt gjort siden første gjennomføring. Mer om dette i kapittel 4.

I tabell 2 ser vi en oversikt over de ulike eksamensgjennomføringene og resultatene. Syv institusjoner startet opp høsten 2022, og seks av disse gjennomførte første ordinære eksamen i desember 2022. Dette var HVL, NTNU, UiA, UiB, UiS og VID med totalt 165 studenter. USN startet opp med et deltidsstudium høsten 2022 og hadde første ordinære eksamen våren 2023. USN inngår derfor i institusjonene som startet opp høsten 2022 selv om de har et annet eksamenstidspunkt. 65 % av studentene bestod høsten 2022.

Høsten 2023 startet HVO, HiØ, INN, Nord, OsloMet og UiT opp masterprogrammene sine. Dette ble da første ordinære eksamen der alle 13 institusjoner hadde studenter som skulle avlegge nasjonal eksamen i rettsanvendelse. 300 studenter avla eksamen. 58 % av studentene bestod eksamen.

Tabell 2. Oversikt over eksamenstidspunkter og resultater.

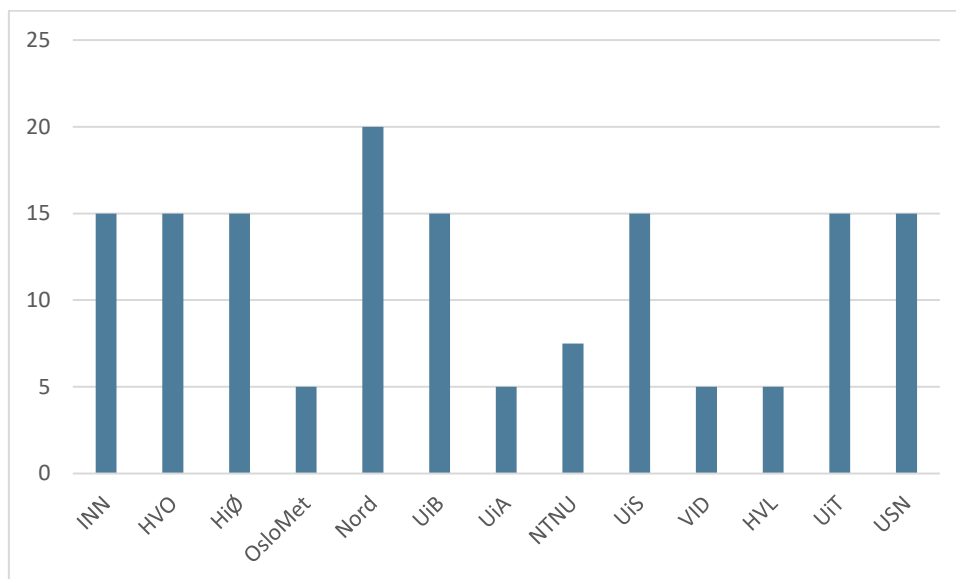
Gjennomføring	Eksamenstidspunkt	Avlagt eksamen	Andel bestått før klage	Andel bestått etter klage
Høst 2022	07.12.2022	165	57 %	65 %
Vår 2023	12.04.2023	70	41 %	47 %
Høst 2023	06.12.2023	300	54 %	58 %
Vår 2024	10.04.2024	133	53 %	59 %
Totalt		668		

3.1.1 Emnestørrelse og underviserressurser

Emnet i juridisk metode og rettsanvendelse som vurderes med nasjonal eksamen er organisert på ulike måter. I dette kapitlet presenterer vi noen av variasjonene som finnes for å gi kontekst til undervisningen som tilbys hos de ulike utdanningsinstitusjonene.

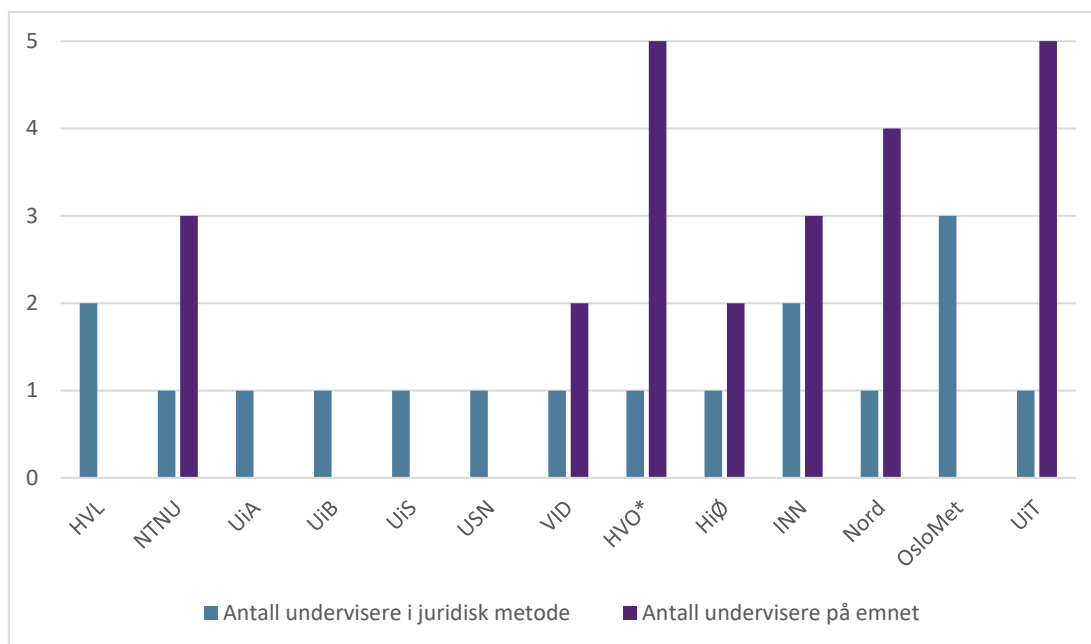
I Figur 1 ser vi antall studiepoeng i emnet hvor nasjonal eksamen i rettsanvendelse inngår. Variasjonen er fra 5 til 20 studiepoeng. Med unntak av Nord og NTNU tilbyr institusjonene dette som et 5 eller 15 studiepoengs-emne.

Figur 1: studiepoeng i emnet som helhet

Antall undervisere i emnet og i juridisk metode varierer. I Figur 2 presenteres antall undervisere i juridisk metode samt antall undervisere i emnet som helhet dersom emnet har flere læringsutbytter enn det som dekkes av den nasjonale eksamenen. Antall undervisere i juridisk metode varierer fra en til tre. Det er også variasjon i hvor mange undervisere det er til sammen i de større emnene. HVO og UiT har for eksempel én underviser i juridisk metode, mens de har henholdsvis elleve og fem undervisere ellers på emnet.

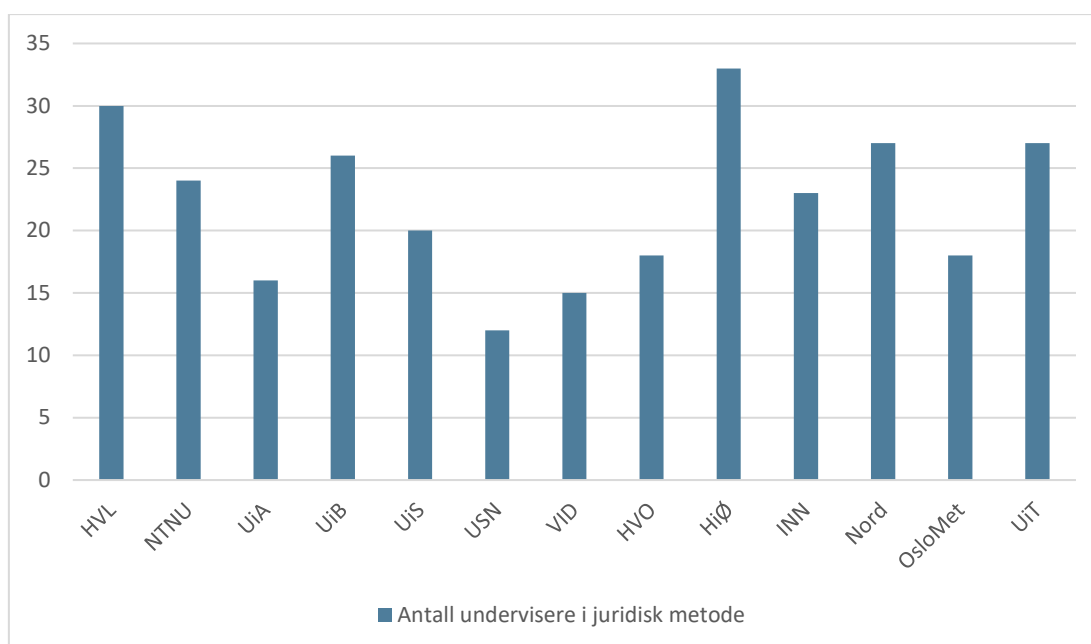
Figur 2: antall undervisere i juridisk metode og emnet som helhet

*HVO har totalt elleve undervisere inne i emnet

Det er også variasjon i antall undervisningstimer som tilbys i juridisk metode og rettsanvendelse. I Figur 3 ser vi antall undervisningstimer presentert per institusjon. Tallene angir timer knyttet til tema og læringsutbyttet som vurderes med nasjonal eksamen, og ikke emnet som helhet. Det varierer fra 15 timer undervisning hos VID til 30 hos HVL.

Figur 3: antall undervisningstimer i juridisk metode per institusjon

3.1.2 Studentkullenes størrelse

Det er stor variasjon i antall studenter som følger de ulike masterprogrammene, altså kullstørrelsen, og antall studenter som følger undervisningen i emnet med nasjonal eksamen. Ved noen institusjoner er det omtrent 70 studenter i kullet, mens andre har kull med under ti studenter.

For å ivareta personvern har vi valgt å gruppere institusjonene i tre grupper knyttet til antall studenter som har avlagt eksamen. Gruppene benyttes istedenfor å omtale eksakt antall studenter og hvor mange som har bestått og ikke bestått eksamen. Dette er spesielt for å verne de små studentgruppene.

- **Liten studentmasse:** Dette tilsvarer rundt ti studenter per institusjon. Disse institusjonene er Nord, UiB, UiT og HVO.
- **Mellomstor studentmasse:** Dette er institusjoner med omtrent 20–30 studenter. Det gjelder HiØ, INN⁵, NTNU, USN, UiA, HVL og UiS.
- **Stor studentmasse:** Dette er de to største institusjonene, OsloMet og VID, som har rundt 60 studenter hver.

4 Institusjoner som startet opp høsten 2022

Høsten 2022 startet de første institusjonene opp masterprogram etter nye retningslinjer med nasjonal eksamen. Vi presenterer her program- og emnedesign, læringsaktiviteter og underviseres inntrykk av sine studenter fra disse institusjonene. Siden det var mye nytt som møtte studieansvarlige, undervisere og ikke minst studentene denne høsten, med nye studieprogram, undervisning og eksamen, inkluderer vi også endringer som programledere og undervisere har ønsket å gjøre eller har gjort etter første gjennomføring.

4.1 Høgkolen på Vestlandet (HVL)

HVL startet opp en master i barnevernsarbeid høsten 2022. Studietilbudet var for heltidsstudenter. Fra høsten 2024 kunne man også følge studiet som deltidsstudent. Dette er en av tre studieretninger på master i sosialvitenskap⁶. Masterprogrammet er samlingsbasert med fysiske samlinger i Bergen og med digitale seminarer mellom samlingene.

HVL har en mellomstor studentgruppe. Av kullet som startet høsten 2023, bestod alle nasjonal eksamen.

4.1.1 Programdesign: Master i barnevernsarbeid, heltid, samlingsbasert

Masteren i barnevernsarbeid er tematisk innrettet mot deltakelse, medborgerskap, marginalisering og sosial ulikhet. Programmet har lagt vekt på at kandidater oppøver avansert analytisk, kritisk og praktisk kompetanse og anvender ulike studentaktive

⁵ INN har varierende antall studenter som følger undervisningen og er kategorisert i denne mellomklassen basert på et estimat.

⁶ De tre studieretningene er barnevernsarbeid, miljøterapeutisk arbeid og samfunnsarbeid.

læringsformer. Programledelsen fremhever at de har adressert regjeringens signaler om bærekraft og fleksibilisering.

I tillegg til et rent juss-emne knyttet til nasjonal eksamen, «Rettsanvendelse i barnevernsarbeid» (5 studiepoeng), har programmet substansielt med juss videre i programmets andre år, særlig i emnet «MASB530 Barnevernsfaglige vurderinger, vedtak og tiltaksarbeid» (15 studiepoeng), med særlig blick på internasjonale rettskilder på barnevernsfeltet.

4.1.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

HVL har organisert juridisk metode i et eget emne på 5 studiepoeng, [MASB512 Rettsanvendelse i barnevernsfaglig arbeid](#), som studentene følger i første semesteret av masterprogrammet. Program- og emneledelsen vurderer et eget emne tidlig som et godt grep fordi det gir et tydelig fokus på juridisk metode, og at studentene får innsikt i denne tankegangen fra starten av masteren.

Undervisning og læring

Programledelsen ved HVL forteller at de har prioritert ressurser inn i dette emnet. To undervisere planlegger og gjennomfører undervisningen sammen. Begge er jurister, hvor den ene har lang fartstid i barnevernet. Underviserne anser dette som viktig av flere grunner. De er to som kan planlegge og diskutere sammen, de har ulike kompetanser og perspektiver og kan spille hverandre gode. Fordi juss-miljøet er lite med tre–fire jurister, trakk emneansvarlig frem viktigheten av å ha en sparringspartner underveis i gjennomføringen, ikke minst med tanke på videreutvikling av emnet.. Det gjør også gjennomføringen av emnet mindre sårbar, ved at underviserne kan steppe inn for hverandre ved sykdom eller andre uforutsette hendelser. Underviserne trekker også frem at grepet med to undervisere, hvorav en med lang fartstid fra barnevernet, gjør at studentene lettere ser jussens praksisrelevans og plass i det daglige arbeidet i barnevernet. Således kan dette virke motiverende for studentene.

Undervisningen består av tre samlingsdager à seks timer. I tillegg er det tre seminarer à fire timer. All undervisning foregår på campus. Det er seks undervisningsdager for dette emnet, og totalt 30 timer undervisning.

Undervisningsopplegget innebærer at studentene er på campus minst hver tredje uke, og slik møter de hverandre og undervisere jevnlig gjennom semesteret. På høstsemesteret er dette et intensivt, kort og hektisk opplegg, forteller emneansvarlig. Det er lagt opp til fysiske forelesninger, oppgaveseminar, gruppearbeid, veiledning, diskusjoner og selvstudium, i tillegg til individuelt arbeid med øvingsoppgaver og arbeidskrav. Det har generelt vært veldig godt oppmøte i undervisningen, både for samlingsdagene og på seminarene, forteller emneansvarlig.

Undervisningen tar utgangspunkt i ulike case hvor det arbeides med juridiske problemstillinger samt analyse av beslutningsprosesser. Casene belyser ulike aktuelle metodiske og rettslige problemstillinger i barnevernsfeltet og skal bidra til å utvikle studentenes analytiske, kritiske og praktiske ferdigheter.

Programledelsen og emneansvarlig legger vekt på å komme tidlig i gang. Undervisningen og første samling starter med skrivetrening og innlevering av en frivillig oppgave allerede første uke. Dette er viktig, da juridisk metode og rettsanvendelse er et modningsfag. De fremhever også at språk og skriving er et sentralt verktøy for jurister, og at det derfor er

avgjørende å starte tidlig med skrivetrening for å skape bevissthet om viktigheten av det å uttrykke seg presist og skriftlig.

Programledelsen og emneansvarlig er svært bevisste på at masteren skal bidra til den kritiske og analytiske kompetansen i barnevernet. De ser at dette er etterspurt i forskningen og kan bidra til endringer i praksis. De håper emnet og den nasjonale eksamenen kan bidra til å tydeliggjøre den juridiske metoden og betydningen av den i det analytiske arbeidet i barnevernet. Helt konkret ser de at studentene, og særlig de som kommer fra praksisfeltet, er opptatte av det de kaller et «helhetsperspektiv». De anser det derfor som viktig at undervisningen hjelper studenter og saksbehandlere til å fortsatt være opptatt av helhetsperspektivet, men å tydeliggjøre at det finnes juridiske rammer og vurderinger som må ligge i bunnen. Underviserne opplever ofte at studentene leter etter «rett svar». De ønsker heller at studentene skal fokusere på lovtekst og rettskilde og selve fremgangsmåten, metoden.

De vurderer følgelig at det er viktig for studentene å tilegne seg kunnskap og stille kritiske spørsmål samt at de bruker metoden og rettskilder. På grunn av dette har de lagt opp undervisningen slik at den tilgjengeliggjør og ufarliggjør lovtekster og rettskilder slik at studentene blir fortrolige med å anvende både verktøy og rettskilder. De fremhever at feltet og lovverket oppdateres hele tiden, og at studentene må lære å søke opp kilder og holde seg oppdatert. Det har derfor vært en bevisst prioritering å ha opplæring i Lovdata Pro med vekt på den juridiske metoden, heller enn den materielle jussen. I tillegg til juridisk metode er det også lagt vekt på skrivetrening.

Emneansvarlig påpeker at det var tidkrevende og utfordrende å finne godt og relevant pensum høsten 2022. Masterne var nye og emnene knyttet til juridisk metode og rettsanvendelse var nybrotsarbeid. Pensum ble en kombinasjon av bøker og artikler. Det var diskusjoner om hvorvidt man skulle ta inn materiell juss eller ikke, og noe gjennomgang av ny barnevernslov ble gjennomført.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høsten 2022

Obligatoriske aktiviteter ved første gjennomføring høsten 2022 bestod av (1) en innlevering av en individuell, skriftlig oppgave i juss (arbeidskrav) og (2) deltakelse på ett seminar.

Studentene hadde ett obligatorisk arbeidskrav, med en skriftlig oppgave. Terskelen for å bestå dette arbeidskravet ble lagt høyt for å motivere til innsats og for å gi studentene en indikasjon på hvor de stod med tanke på terskelen og nivået for å bestå selve eksamenen. Alle fikk skriftlig individuell tilbakemelding. Rundt 1 av 3 av studentene bestod første innlevering. Alle fikk tilbud om ny innlevering. De studentene som etter andre innlevering ikke hadde godt nok nivå, fikk levere en siste gang og ble tilbudt en time med individuell muntlig veiledning. Alle fikk da godkjent arbeidskravet.

Underviserne understreker at det krever ressurser å ha slike innleveringer og tilbakemeldinger, men at det gir godt læringsutbytte. Underviserne fremhever at tett oppfølging av studentene har vært viktig for HVL. De fremholder også at antall studenter varierer fra semester til semester. I semestre med færre studenter gir dette rom for å følge opp studentene tettere. Dette er imidlertid en faktor en ikke kan kontrollere.

I tillegg til det obligatoriske arbeidskravet hadde studentene, som nevnt, en frivillig lavterskel-oppgave allerede første undervisningsuken. Det var enkle problemstillinger og case som ikke var for omfattende, for at mange skulle levere og komme tidlig i gang med skrivetrening og læringsarbeidet.

Studentene rapporterte til emneansvarlig og i studentevalueringer at de likevel ønsket mer oppgave- og skrivetrening. De ønsket også å jobbe på egenhånd uten tilbakemelding. Da den nye barnevernsloven kom 1. januar 2023, valgte emneansvarlig å gi en kort introduksjon for at studentene skulle bli kjent med denne. Det har likevel blitt gitt lite opplæring i materiell rett. Det ble kommunisert at studentene selv måtte oppdatere kunnskapen sin om den materielle retten, og at mer undervisningstid heller ble benyttet på den metodiske kompetansen.

Justeringer etter førte gjennomføring høsten 2022

Pensum høsten 2022 ble vurdert som litt for omfattende og tungt både av studentene og emneansvarlig. Fra og med høsten 2023 ble det derfor gjort noen justeringer. I tillegg til endret pensum ble det gjort noen justeringer i undervisningsopplegget høsten 2023. Etter første gjennomføring har emneansvarlig delt erfaringer med andre, både med VID og gjennom arbeidet med nasjonal eksamen.

Høsten 2023 ble det lagt vekt på å komme tidlig i gang med caseoppgaver, skrivetrening og at studentene fikk tilbakemelding. Dette var for at studentene skulle få se hvilke faglige forventninger og kriterier som ligger i emnet. Skrivetreningen vurderes som veldig viktig og støttes med ulike typer oppgaver, noen litt kortere i starten for å komme i gang.

Studentene fikk fortsatt et skriftlig arbeidskrav. I tillegg fikk studentene i det siste seminaret gjennomføre en prøveeksamen på campus med samme betingelser og forhold for at studentene skal få prøve seg i en eksamenssituasjon. Underviserne tenker at dette kan bidra til at studentene blir bedre forberedt, er mindre nervøse og at de i større grad får vist hva de kan. Underviserne oppfatter at studentene ikke var så vant med skoleeksamen på grunn av pandemien.

Det har blitt organisatoriske tilpasninger etter studentenes tilbakemeldinger. Det er lagt opp til seminarer og forelesninger sammen to dager på rad i stedet for samlinger hver tredje uke på campus. Studentene møtes sjeldnere, men mer intensivt når de først er på campus. I tillegg er det endret litt på mengden og type skrivetrening. Det er færre og litt større innleveringer. Tilpasning er i hovedsak knyttet til arbeidsbelastningen totalt i emnet sett i lys av andre emner. Studentene høsten 2024 var fornøyd med dette. Dette viser hvordan emneansvarlig, undervisere og programansvarlige jobber svært godt sammen for å tilrettelegge for studentene.

Fra 2024 er det lagt opp til at studentene kan følge studiet både på heltid og deltid. Mange studenter har ambisjoner om å studere på heltid og velger dette, men studentene kan tilpasse studieplanen etter hvert. Program- og emneansvarlig er klare på at de formidler tydelige krav til studentene, og at studentene selv må organisere hverdagen sin og avgjøre progresjonskrav i lys av tid og andre forpliktelser. De legger også vekt på å holde læringstrykket oppe gjennom hele semesteret.

4.1.3 Inntrykk av studentene ved HVL

Underviserne kartla studentgruppen første dagen. Alle hadde sosionom- eller barnevernsutdanning, med unntak av én som var vernepleier.

Underviserens inntrykk av studentgruppen er at det generelt er svært gode og faglig sterke studenter. Dette illustreres med at det kreves høyt karaktersnitt fra videregående for å få opptak til bachelorutdanningen ved HVL, med over 5,1 i snitt. Studentene oppleves som engasjerte og motiverte for studiet. Det kan være at både innholdet og tilretteleggingen

bidrar til dette, fremhever emneansvarlig. Hen trekker også frem at nesten alle studentene er i full jobb ved siden av studiene. Til tross for dette er det godt oppmøte på undervisningen, noe som kan understreke studentenes motivasjon for studiet.

Høsten 2022 var det godt oppmøte til undervisningen med et snitt på 80 %. Det var de samme som deltok i undervisningen hele semesteret. Underviser så at de studentene som lyktes med læring og eksamen, var engasjerte og faglig flinke. De la ned en betydelig egeninnsats, de var til stede og de leste pensum.

Studentene har rapportert til emneansvarlig at de oppfattet eksamenen som krevende. Programleder stiller spørsmål om bestått-grensen kan ligge litt høyt, men dette støttes ikke av emneansvarlig. Emneansvarlig påpeker at studentene i begge kullene har hatt vanskeligheter med det samme. Det er særlig knyttet til å gå systematisk gjennom vilkår og ledd i loven og del-konkludere. Dette ligger i den juridiske metoden og i vurderingskriteriene.

Underviserne mener man må se nærmere på hvorfor studentene vurderer den juridiske metoden som krevende, og trekker frem noen faktorer som kan forklare dette. De påpeker at studentene har juss første året på bachelor, noe som er lenge siden. For de som deretter har vært ute i jobb, kan dette ligge enda lenger tilbake i tid. Det kan bli langt mellom første år på bachelor og første år på master dersom juridiske problemstillinger ikke holdes varme og/eller er integrerte i andre emner som bachelorgraden har. Program- og emneansvarlige funderer derfor på om den nasjonale eksamenen burde vært knyttet til bachelorstudiet. De stiller også spørsmål om den nasjonale eksamenen på masternivå også får konsekvenser på bachelornivå. Nå har HVL juss i bacheloren sin i andre semester første studieår, i tillegg til begge semestre andre studieår, men påpeker at her er det nok store institusjonelle forskjeller. Det er også lagt mer juss inn i bachelorstudiet i vernepleie ved HVL enn tidligere.

Underviserne opplever at de studentene som kommer fra praksisfeltet, ofte strever mer med juridisk metode enn de som kommer rett fra bachelorstudiet. Disse studentene er opptatte av et helhetsperspektiv, noe som er viktig, men flere er nødt til å bytte fokus og jobbe mer for å se at det er noen juridiske vurderinger som må være på plass og som setter rammer. Det kan også være lenge siden de har hatt juss og juridisk metode fra bachelornivået.

En annen viktig forklaring som HVL fremhever, er at studentene har en krevende jobbsituasjon. Det er et inntrykk at alle studenter, også de som kommer rett fra bachelorutdanningen, jobber mye og nesten 100 % ved siden av studiet. Det er krevende økonomiske tider, men å følge et heltidsstudium med intensiv arbeidsbelastning samtidig som man arbeider opp mot 100 % ved siden av gjør at dette er en krevende situasjon for studentene.

4.2 NTNU

NTNU er en av få institusjoner som lenge har hatt en master i sosialt arbeid. De startet en master i barnevernsarbeid etter nye forskrifter høsten 2022. Masteren tilbys både på heltid over to år og på deltid over fire år, og den undervises samlingsbasert. Høsten 2024 startet de også en master i barnevern.

NTNU har en mellomstor studentgruppe. Høsten 2023 bestod 76 % av studentene den nasjonale eksamenen.

4.2.1 Programdesign: forskningsbasert profesjonsutøvelse

Master i barnevernsarbeid⁷ ble startet høsten 2022. Den er rettet mot praktisk arbeid med barn og familier i utsatte situasjoner med gjennomføring av utredninger og forskningsarbeid, for å utvikle fremtidas barnevern både innen praksis og forskning.

Master i barnevern⁸ ble startet høsten 2024. Målet er å gi studentene et godt grunnlag for kunnskapsbasert praksis i barnevernstjenesten gjennom å videreutvikle studentenes profesjonelle kompetanse i barnevernsarbeid med analytisk tenking, kritisk refleksjon og sammenhenger mellom mandat, teori, regelverk, forskning og rettspraksis. Fokuset ligger på å utøve kunnskapsbasert praksis i barnevernstjenesten og for barnevernsfaglig arbeid med barn, unge og familier som lever i en utsatt livssituasjon.

NTNU fokuserer på utrednings- og forskningskompetanse, noe som gjenspeiles i begge masterprogrammene. Det er synlig i emnene for forskningsmetode og vitenskapsteori (15 + 7,5 sp), og masteroppgave på 45 studiepoeng. Det er 22,5 studiepoeng som skiller de to mastergradene.

Emnet som er knyttet til nasjonal eksamen, er ett av emnene masterprogrammene har felles, «MBV3003 Samfunn, barnevern og rettsanvendelse» (7,5 studiepoeng). Programmene har i tillegg emnet «MBV3004 Kritiske perspektiver på barnevernets beslutninger» felles⁹ som blant annet ser på tverrfaglige kunnskapsgrunnlag i meldings-, undersøkelses- og tiltaksarbeid, komplekse beslutningskontekster, barn og foreldres medvirkning og evaluering av intervensjoner.

Programleder fremholder at det er en utfordring å få juss inn i flere emner, da masteroppgaven (45 studiepoeng), forskningsmetode og vitenskapsteori (15 + 7,5 studiepoeng) er en stor del av masterne, i tillegg til emnet [Eksperter i team](#), som inngår i alle masterprogrammene ved NTNU. Det er også mange læringsutbytter og utfordrende å få alt på plass i en helhet med meningsfull sammenheng.

Programmene tilbys over to år på heltid og over fire år på deltid. Overordnet er undervisningen i stor grad orientert rundt seminarer, forelesninger og prosjekt- og problembasert læring. Den er organisert i fire til fem intensive blokk-uker hvert semester. Det betyr at emnene gjennomføres over kortere og arbeidsintensive perioder.

4.2.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Emnet knyttet til nasjonal eksamen er [MBV3003 – Barnevern, rettsanvendelse og samfunn](#)¹⁰. Emnet er på 7,5 studiepoeng og inneholder derfor noe mer enn læringsutbyttet som dekkes av den nasjonale eksamenen. Emnet gir inngående kunnskap i juridisk metode. Ved gjennomgang av sentrale rettskilder tas det utgangspunkt i praksisnære eksempler fra barnevernsfeltet. Emnet setter studentene inn i den historiske konteksten og et samfunnsmessig perspektiv for barnevernets mandat og oppdrag. Emnet undervises i første semester av masteren på høsten.

⁷ Master i barnevernsarbeid <https://www.ntnu.no/studier/mbvarb> (hentet 18. november 2024)

⁸ Master i barnevern <https://www.ntnu.no/studier/mbv> (hentet 18. november 2024)

⁹ MBV3004 – kritiske perspektiver på barnevernets beslutninger <https://www.ntnu.no/studier/emner/MBV3004/2022#tab=omEmnet> (hentet 18. november 2024)

¹⁰ <https://www.ntnu.no/studier/emner/MBV3003#tab=omEmnet> (hentet 18. november 2024)

Undervisning og læring

Undervisningen gjennomføres samlingsbasert og i blokk-uker. En blokk har seks timer undervisning over to dager med tre timer per dag. Rammen for emnet var 24 undervisningstimer. Det betyr at undervisningen er konsentrert i fire intensive uker.

Det er tre undervisere knyttet til emnet, hvorav én har hovedstilling ved Høgskulen i Volda. Undervisningen i emnet består av forelesninger, ulike former for gruppearbeid, selvstudier, muntlige presentasjoner og arbeid med kasus.

Undervisningen bygger på modellen fra bacheloremnene ved NTNU. Her er emnene basert på pedagogisk og fagdidaktisk forskning (se f.eks Langsrud & Jørgensen 2022) og knytter studentaktiv læring til de fire «F-er»: forberedelse, forelesning, fordypning og feedback (tilbakemelding). Intensjonen er at studentene får dybdekunnskap gjennom studentaktiv læring og egenaktivitet. Emnet på masternivå knyttes ikke i like stor grad til denne modellen, da undervisningen i større grad legger til grunn at studentene allerede har kunnskap om lover og den materielle jussen. Dette avhenger likevel noe av studentgruppen. Undervisning og fordypning i juridisk metode og rettsanvendelse skjer gjennom bruk av case. Dette knytter undervisningen til praktiske og autentiske situasjoner. Underviseren legger vekt på at studentene får tilbakemelding på arbeidet sitt og i læringsprosessen sin. Ved å gå igjennom ulike case i forelesningene deles tilbakemeldingsarbeidet også med flere.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høsten 2022

Emnet har ett obligatorisk arbeidskrav, en skriftlig oppgave, som må være godkjent for å gå opp til eksamen. Ved den første gjennomføringen benyttet underviser prøveeksamen som var utarbeidet av eksamensgruppen, som arbeidskrav. Studentene leverte en skriftlig oppgave og fikk tilbakemelding fra en av de tre juristene som arbeider ved instituttet.

I tillegg til den nasjonale eksamenen i juss, som vektet 2/3 av samlet eksamen, skal studentene i dette emnet også gjennomføre en hjemmeeksamen over tre dager som også vurderes til bestått/ikke bestått.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2022

Underviser forteller at undervisningen stort sett har fungert godt, men at mindre justeringer for å skape enda mer studentaktivitet er ønskelig. Dette kan gjøres ved å bruke mindre tid på forelesninger og mer undervisningstid på arbeid med oppgaver. Ved å bruke mer av undervisningstimene på caseoppgaver kan dette også være repetisjon av juridisk metode. Det å utvikle egne besvarelser, skrive og få tilbakemeldinger fra faglærer vil forhåpentligvis hjelpe studentene med å stille mer forberedt til undervisningen.

Ved første gjennomføring fikk studentene tilbakemelding på arbeidskrav og fordypningsarbeidet fra underviserne. For at studentene skal bli bedre kjent med vurderingskriterier og prøveformen som kreves, endres det til at studentene får tilbakemelding fra hverandre, medstudent-vurdering. Studentene tar utgangspunkt i vurderingsrubrikkene som er benyttet ved tidligere eksamener. Hverandre-vurdering er også en fin måte å gjøre studentene i stand til å gi tilbakemelding til hverandre, forteller underviseren. Håpet er at dette vil bidra ytterligere til studentenes læring.

NTNU har også, etter første gjennomføring, engasjert en seminarleder som er psykolog. Denne personen støtter læringsaktivitetene i seminarene og arbeider med å utvikle disse både med tanke på gruppeprosessen og læringsdynamikken.

4.2.3 Inntrykk av studentene ved NTNU

Det er noe nivåforskjell mellom studentene, både med tanke på juridisk forståelse og erfaringen med caseoppgaver. Det er også ulikt hvor mye de forbereder seg til undervisningen.

Programleder trekker frem at en viktig forskjell mellom masterne er opptaksgrunnlaget, da master i barnevernsarbeid kan ta opp studenter uten tidligere erfaring med juss. Underviser kartla studentgruppen ved første gjennomføring. Studentene hadde enten bakgrunn som barnevernspedagoger eller sosionomer og var således en ganske homogen gruppe ut fra utdanningsbakgrunn. Likevel hadde studentene med seg ulik grad av juss-kompetanse fra bachelornivået.

Det var også store forskjeller i studentenes tidligere erfaring med caseoppgaver og juridisk metode. Underviser påpeker at det varierer fra studiested til studiested hvor mye vekt de ulike programmene legger på undervisning i juridisk metode og rettsanvendelse i barnevernet. Ved NTNU har eksempelvis vernepleie hatt mer juss enn sosionom-utdanningen, men det er variasjon mellom studenter og mellom kull. For mange av studentene har det også gått lang tid fra forrige juss-emne.

En klar utfordring, forklarer underviser, er at det for de fleste er vanskelig å gå fra grunnleggende juss-kompetanse på bachelornivå til avansert kompetanse og forståelse av juridisk metode og rettsanvendelse på masternivå. Det er et stort gap mellom bachelornivået og masternivået, noe som gjør det krevende for både studenter og undervisere. Det er viktig at studentene forberedes på dette og at de trener på ferdigheter.

Programleder og underviser har inntrykk av at studenter som tar aktiv del i læringsmiljøet og som engasjerer seg i læringsaktivitetene, får betalt for innsatsen. Erfaring fra undervisningen på bachelornivået er at de aktive studentene også ser arbeidet de andre studentene gjør og lærer av dette.

Noen studenter engasjerer seg ikke noe særlig og lener seg på kompetansen sin fra bachelornivået. I tillegg er det også store forskjeller i hvor mye studentene jobber med stoffet på egenhånd. Noen studenter forbereder seg ikke alltid til undervisning på campus, noe som fører til stress og senker motivasjonen både til de som ikke har forberedt seg og de som har forberedt seg når de skal samarbeide på seminar.

Programleder og underviser har inntrykk av at NTNU har en relativt ung studentgruppe. Noen studenter kan derfor oppfattes som litt usikre og utrygge. Det blir da viktig å starte semesteret med gruppearbeid slik at de kan bli tryggere, forteller de. Det arbeides systematisk med gruppeprosesser og dynamikk, blant annet knyttet til seminarundervisningen.

4.3 Universitetet i Agder (UiA)

Universitetet i Agder startet høsten 2019 opp landets første og eneste femårige integrerte masterutdanning i barnevern. Studentene kategoriseres som en mellomstor studentmasse. 71 prosent av studentene bestod eksamen i 2023.

4.3.1 Programdesign: 5-årig integrert master

Programansvarlig forteller at de har en fenomenologisk innretning på studieprogrammet. De fokuserer på studentenes egne opplevelser og erfaringer og er opptatt av de lange prosessene. Siden det er et integrert masterløp, er det viktig å synliggjøre progresjon.

På nettsiden til UiA står følgende om programmet:

Barnevernfaget er en kompleks og utfordrende profesjon som krever grundig kunnskap og analytiske ferdigheter. Barnevernsarbeidere må daglig håndtere situasjoner som involverer flere fagområder. UiA mener at en integrert 5-årig mastergrad er den beste måten å sikre den nødvendige kompetansen. Barneombudet støtter også denne tilnærmingen.

(...) Gjennom en femårig masterutdanning får du mulighet til å jobbe med din personlige og faglige vekst gjennom teoretisk kunnskap og praksis.¹¹

Siden dette er det eneste femårige masterprogrammet, er oppbygningen og organiseringen annerledes enn ved andre institusjoner. Gjennom studieløpet møter studentene flere juss-emner før emnet hvor den nasjonale eksamenen inngår. Allerede i 2. semester har de 10 studiepoeng i forvaltningsrett, etterfulgt av 10 studiepoeng i velferdsrett i 4. semester og 10 studiepoeng i barnerett i 5. semester. Til slutt, i 7. semester, tar studentene emnet som inkluderer den nasjonale eksamenen. Etter første gjennomføring er dette noe endret. Det er 5 studiepoeng mindre med juridiske emner før den nasjonale eksamenen, men juridiske læringsutbytter er mer integrerte i øvrige studieemner¹². Nå har studentene 15 studiepoeng forvaltning og velferdsrett i 2. semester, 10 studiepoeng barnerett i 5. semester og 5 studiepoeng i rettsanvendelse i 7. semester.

Underviser i emnet kommer fra Handelshøgskolen ved UiA og er emneansvarlig for alle juss-emnene¹³. Hen kjenner altså til studentgruppen før emnet med den nasjonale eksamenen.

4.3.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Nasjonal eksamen inngår i emnet [Rettsanvendelse i barnevernsfaglig arbeid \(JU-409\)](#) høsten 2022. I det integrerte masterprogrammet kommer emnet i 7. semester. Det forutsettes at studenten har fullført de to første årene på studiet, i tillegg til to andre emner, BV-300 og BV-304. Hvorav det er et teoretisk emne, Barnet og barneverntjenesten, og et praksisemne.

Emnet, som er på 5 studiepoeng, fokuserer utelukkende på rettsanvendelse. Det er bevisst utformet som et separat emne for å unngå at en eventuell stryk på den nasjonale eksamenen hindrer studentenes progresjon i andre fag.

På nettsidene til UiA står det at «Emnet gir en grundig juridisk metodeforståelse for hva man bygger på, og hvordan man resonnerer, når man tar stilling til rettslige spørsmål på

¹¹ <https://www.uia.no/studier/program/barnevern-master-5-ar/> (hentet 11. juli 2024)

¹² Et eksempel på dette er læringsutbytte om bred kunnskap om barns rettigheter i institusjon og grenser for bruk av tvang i emnet BV-203 (<https://www.uia.no/studier/emner/2026/var/bv-203.html>).

¹³ UiA er matriseorganisert.

barnevernfeltet (rettsanvendelse)»¹⁴. Juridisk metodekunnskap skal hjelpe studentene med å løse rettslige spørsmål som oppstår i praktiske situasjoner i barnevernsarbeid.

Undervisning og læring

Det tilbys forelesninger og gruppearbeid. Forventet arbeidsomfang er omtrent 135 timer¹⁵. Undervisningen er knyttet til fire samlinger à fire timer hver, totalt 16 timer. Det er to uker mellom hver samling.

De to første samlingene konsentrerer seg om juridisk metode. Underviser fremhever at de har knyttet denne til en syv-trinns modell for løsning av juridiske praktikumsoppgaver. Denne modellen skal være praksisnær og eksamensrettet. Den er knyttet til følgende syv steg:

1. Les faktum nøye
2. Avklar rettsspørsmålet og hvem tvisten står mellom
3. Avklar hva som er det rettslige grunnlaget
4. Avklar hvilke vilkår som må være oppfylt
5. Tolk vilkårene
6. Drøft om vilkårene er oppfylt (subsumsjon)
7. Konkluder

Erfaringen tilsier at de studentene som bruker og forstår denne modellen, består eksamen.

Den tredje samlingen har oppgaveverksted med underviserstyrt gruppearbeid hvor gruppene arbeider med rettsspørsmål som går gjennom i plenum. Dette verkstedet er konkret lagt opp på følgende måte:

1. Underviser og studenter avklarer i plenum hvilke rettsspørsmål som skal løses.
2. Studentene deles inn i 3–4 grupper. Hver gruppe løser ett rettsspørsmål.
3. Gruppene sender underviser besvarelsene, og hen setter det sammen til en hel besvarelse.
4. Underviser sensurerer besvarelsen i lunsjpausen – i lys av vurderingsrubrikkene og gir poenguttelling.
5. Etter lunsjpausen går underviser gjennom besvarelsen i plenum. Underviser og studenter forbedrer besvarelsen der den bør forbedres og oppnår maksimal poenguttelling.
6. Besvarelsen deles ut til alle studentene i etterkant.

Den fjerde og siste samlingen fokuserer på å gjennomgå materiell rett.

Det undervises generelt lite i materiell rett i dette emnet, da studentene i det integrerte løpet har gjennomgått mye av dette tidligere. Studentene har 25 studiepoeng med rene juss-emner før dette emnet.

Underviser er opptatt av å tilrettelegge emnet som et praktisk emne, med case-oppgaver og rettsanvendelse i barnevernet. Ved å sette søkelys på praktisk anvendelse av juridisk metode, med case-oppgaver, er tanken at studentene vil forstå at dette benyttes hver dag i

¹⁴ <https://www.uia.no/studier/emner/2022/host/ju-409.htm> (hentet 11. juli 2024)

barnevernet og se den praktiske relevansen. Uten denne innretningen vil faget fort virke meningsløst for disse studentene, fremhever underviseren.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høsten 2022

Det er ingen obligatorisk undervisning. UiA ønsker å oppfordre studentene til å ta ansvar for egen læring, men ikke tvinge noen.

Studentene hadde ved første gjennomføring to arbeidskrav, som er to korte individuelle innleveringsoppgaver. Oppgavene var en prøveeksamen utarbeidet av NOKUT, samt en oppgave underviseren selv hadde utarbeidet. Disse fikk studentene tilbakemelding på. På det ene arbeidskravet fikk de tilbakemelding fra underviser, mens studentene ga tilbakemelding til hverandre på det andre. Sistnevnte har ikke fungert så godt siden studentene har lite erfaring med å vurdere hverandre fra før. Underviser forteller at hen vurderer hvordan dette skal løses fremover.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2022

De ansatte utvikler studieprogrammet i lys av erfaringer fra de første kullene. De påpeker at de har lært mye fra første runde. Emnet skal utvikles i en mer praktisk retning, med større fokus på oppgaveløsning og mer undervisning knyttet til hvordan man skriver en juridisk besvarelse. Underviser fremhever også at de kanskje skal legge mer vekt på oppgaveverksted, rettsanvendelse og knytte undervisningen tettere til ferdighetstrening.

Det er også innført tre arbeidskrav fra høsten 2024. Dette er i hovedsak tidligere eksamensoppgaver som studentene får tilbakemelding på, og de kan levere forbedrede versjoner helt til de består arbeidskravet.

Fra og med høsten 2025 innføres det også obligatorisk undervisning, med et nærværskrav på 75 %. Dette skyldes erfaringer fra høsten 2024 hvor få studenter møtte til undervisning i juss-emner som ligger før i studieløpet (JU-307). Det er også endret til 15 + 10 studiepoeng før emnet med nasjonal eksamen, mens de fram til 2025 hadde 30 studiepoeng.

4.3.3 Inntrykk av studentene ved UiA

Programansvarlig forteller at mange studenter jobber 60 % eller mer ved siden av studiene. De opplever det som krevende at studentene er såpass travle.

De ansatte problematiserer at studentene ikke har forkunnskapene de trenger når de starter på emnet. Det fremheves at emnet ligger på masternivå, og de er i tvil om studentenes juss-kunnskap tilsvarer masternivå. Underviseren har inntrykk av at disse studentene har hatt mer juss sammenlignet med andre studenter på barnevernsfaglige masterprogram.

Underviser forteller at denne eksamensformen er ny og uvant for mange av studentene. Mange studenter er vant til, og trives med, å skrive essay og personlige erfaringer og foretrekker dermed en slik eksamensform, forteller de ansatte. Studentene opplever denne eksamenen som rigid. Her skal studentene ha et annet perspektiv. Underviser forteller at de som lykkes, lærte seg å utvise god juridisk metode ved å synliggjøre og tolke vilkår.

Programansvarlig har erfart at studenter gir tilbakemelding om at undervisningen og emnet er interessant, men at det er vanskelig. Studentene i den første gjennomføringen slet med å se relevansen i for barnevernsfeltet. De ansatte trodde at studentene skulle få en større trygghet i jobben de skal gjøre, men har hittil ikke fått tilbakemeldinger på dette.

4.4 Universitetet i Bergen (UiB)

UiB startet en master i barnevern allerede tilbake i 2005. De var en av de første fagmiljøene som hadde en master i barnevern, sammen med NTNU, som hadde en master i sosialt arbeid. UiB har derfor lenge hatt et fagmiljø knyttet til barnevern og masternivå, forteller programleder. Selv om den tidligere masteren ved UiB i utgangspunktet lå tettere til en master i barnevernsarbeid, ble den omarbeidet til master i barnevern i tråd med de nye retningslinjene i 2022.

Masterprogrammet i barnevern startet derfor opp høsten 2022, og fra høsten 2023 startet UiB opp master i barnevernsarbeid. Nå tilbys begge masterprogrammene. Det er verdt å merke seg at UiB ikke har bachelorutdanning i barnevern, slik at søkerne til master i barnevern har tatt bachelorutdanningene sine ved andre institusjoner¹⁵.

UiB hadde en liten studentmasse for det første kullet i 2022. Alle studentene bestod ved første gjennomføring¹⁶.

4.4.1 Programdesign: samlingsbaserte mastere i barnevern og barnevernsarbeid

Masteren i barnevern som startet høsten 2022 har en praksisrettet profil. Det er lagt vekt på et individ-rettet perspektiv med fokus på ferdigheter og praktisk utøvelse av yrket. Studiet kan følges på heltid eller deltid. Nettsidene trekker frem at studentene skal lære å reflektere kritisk over egen praksis i lys av teori, forskning, regelverk, rettspraksis og politiske diskurser. Programledelsen trekker frem at studiet har en praksisnær profil, og nettsidene legger vekt på at studentene skal få verktøy for å forstå og forvalte virkemidlene som barnevernet innehar¹⁷.

Fra og med høsten 2023 ble det også opprettet en master i barnevernsarbeid¹⁸. Denne ble hovedsakelig tilbudt som et fulltidsstudium over to år, men fra høsten 2024 kan man følge denne masteren også på deltid.

Masteren i barnevernsarbeid retter seg mer mot et system-perspektiv, mot forebygging, tverrfaglighet og et kritisk perspektiv. Nettsidene vektlegger at det ses på individuelle, samfunnsmessige, kulturelle og politiske forhold og hvordan dette på påvirker barn og familier. Studiet har en ressurs-basert tilnærming, noe som betyr at fokuset legges på hvilke ressurser og positive faktorer som finnes for å benytte disse til å løse utfordringer. Målet blir her å forebygge utenforskap og fremme gode liv og deltakelse hos barn og familier i vanskelige situasjoner.

Begge masterne er samlingsbaserte og har noen felles emner. Emnet knyttet til nasjonal eksamen er felles for begge programmer, [Barnevernet sine beslutningsprosesser og rettslære \(MABVA402\)](#)¹⁹.

Master i barnevern har større innslag av juss enn master i barnevernsarbeid. Master i barnevern har andre emner som [Forsvarleg rettsbruk og rettstryggleik i barnevernet](#)

¹⁵ UiB tilbyr bachelorutdanning i vernepleie og sosialt arbeid/sosionom, slik at dette ikke er tilfelle for søkere til master i barnevernsarbeid.

¹⁶ Ved UiB bestod alle høsten 2022, høsten 2023 bestod 50 %, mens høsten 2024 bestod 89 %.

¹⁷ <https://www.uib.no/studier/MAPS-BARN> (hentet 18. november 2024)

¹⁸ <https://www.uib.no/studier/MAPS-BVA> (hentet 18. november 2024)

¹⁹ [Barnevernet sine beslutningsprosesser og rettslære MABVA401](#) (hentet 18. november 2024)

([MABARN329](#)) (15 studiepoeng²⁰) og emnet [Barns utvikling og velferd \(MABARN326\)](#)²¹ som fokuserer på å dokumentere og sikre at barn og unge får hjelp dersom de lever under forhold som kan skade helse og velferd. Master i barnevernsarbeid har emnet [Praktisk barnevernsarbeid på system- og individnivå](#) (15 studiepoeng) som fokuserer på refleksjon rundt profesjon og profesjonelt skjønn og forvaltning av makt.

4.4.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Emnet [Barnevernet sine beslutningsprosesser og rettslære \(MABVA402\)](#)²² er på 15 studiepoeng, og nasjonal eksamen dekker 5 av disse. Emnet dekker tema som barnevernets samfunnsmandat, beslutningsprosesser, barn og familiers rettigheter, rettskilder og juridisk metode. Læringsmålene er blant annet knyttet til avansert kunnskap om juridisk metode og sentrale rettskilder, herunder FNs barnekonvensjon og Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

I tillegg til den nasjonale eksamenen har emnet også en fire dagers hjemmeeksamen. Hjemmeeksamenen prøver ut de andre læringsutbyttene som ikke er knyttet til rettsanvendelse i barnevernet og juridisk metode. I det videre fokuseres det på undervisningen i juridisk metode og rettsanvendelse som prøves med den nasjonale eksamenen.

Undervisning og læring

Undervisningen er samlingsbasert. Gjennom emnet benyttes det ulike arbeids- og undervisningsformer som forelesninger, seminarer, gruppearbeid og individuelle oppgaver i tillegg til egenstudier.

Det er én underviser på emnet som hadde 26 undervisningstimer totalt. Underviser er tett på praksisfeltet, da personen samtidig arbeider som nemndleder. Hen har en 20 % stilling knyttet til UiB og dette emnet.

Underviser forteller at en liten studentgruppe ga mulighet til tett og individuell oppfølging. Forelesningene ble i stor grad til dialogbaserte seminarer hvor alle studenter var inkluderte. Dette gjorde det enklere og tryggere for studentene å stille spørsmål om ting de ikke forstod eller andre ting i undervisningen.

Det har vært en bevisst strategi om å komme tidlig i gang og kartlegge tidligere kunnskap ved hjelp av oppgaver. Underviser benyttet oppgaver for å kartlegge og teste studentenes kunnskaper i både materiell rett og juridisk metode. Det var særlig store forskjeller mellom studentenes kunnskaper når det gjaldt materiell rett, og noen hadde ikke skrevet praktikumsoppgaver før, kun teoretiske oppgaver. Underviser trekker frem at det å kartlegge dette tidlig var viktig for å kunne tilpasse undervisningsopplegget. Selv om underviser gjerne skulle ønske seg en mer homogen studentgruppe når det gjelder opptaksgrunnlag, var dette en måte å få god oversikt over kunnskapsnivået på.

På tross av at underviser selv er tett på praksisfeltet, ser underviser og programledere at studentene blir inspirert og motivert ved å treffe advokater, jurister og sakkyndige som

²⁰ <https://www.uib.no/studier/MAPS-BARN> (hentet 18. november 2024)

²¹ <https://www4.uib.no/emner/MABARN326> (hentet 18. november 2024)

²² [Barnevernet sine beslutningsprosesser og rettslære MABVA401](#) (hentet 18. november 2024)

arbeider i barnevernet. Dette er et tilbud studentene får i andre semester. Dette har fått studentene til å like juss og å se relevansen og viktigheten av juss i barnevernsarbeidet.

Underviser og programleder trekker frem tett oppfølging av studentene, med mange oppgaver og tilbakemelding og dialog som kan være suksessfaktorer for at studentene lykkes i så stor grad. Interne undersøkelser har trukket frem viktigheten av mange oppgaver/arbeidskrav. I tillegg løfter underviserne frem viktigheten av å teste forkunnskaper tidlig og praksisrette undervisningen.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høsten 2022

Til emnet og undervisningen i juridisk metode var det ved første gjennomføring knyttet ett skriftlig arbeidskrav, en kasusoppgave, som er en obligatorisk oppgave som må fullføres før eksamen. Studentene hadde imidlertid flere frivillige oppgaver de fikk tilbakemelding på. Ved første gjennomføring fikk de mulighet til å levere inn fem oppgaver. Studentene leverte stort sett alle oppgavene. Underviser ga alle tett oppfølging og individuelle tilbakemeldinger. Disse oppgavene ga også god skrive trening, forteller underviser.

Programleder påpeker at det arbeides tidlig i studiet med oppgaver og kurs i akademisk skriving og skrive trening. Det fremheves at studentene aldri får jobbet for mye med dette. Godt språk og presisjon i språket er viktig, spesielt innen juss, understreker programlederen.

Videre benytter underviser vurderings-rubrikkene fra tidligere nasjonale eksamener og prøveeksamen aktivt i undervisningen. Dette er for at studentene skal kunne vurdere seg selv, og andre, og gjennom dette se metodelæren og de ulike stegene i den juridiske metoden. Dette er også en måte å bli bevisst krav til læringsutbytte og å kunne vurdere seg selv. Hen trekker frem at dette er et viktig grep også fordi vurderingsformen er ulik andre emner, og en form som studentene var ukjent med. Grepet hjelper studentene til å forstå hvordan de vurderes, hvilke kriterier som benyttes og dermed hvordan de skal gå frem for å løse oppgavene.

Det var ikke nærværskrav knyttet til første gjennomføring. Derimot var det en obligatorisk gruppepresentasjon.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2022

Etter første gjennomføring var tanken at undervisningen skulle gjøres enda mer praktisk rettet. Underviser vurderte noen forelesninger til å være vel tekniske, og studentene trenger mer tid på å lære å anvende lovparagrafer. Dette er nå endret.

En måte UiB har rettet undervisningen tettere mot praksis er ved å knytte til seg en stipendiat i undervisningen. Høsten 2023 var det flere seminarledere inne i undervisningen. Fra og med 2024 er det kun én seminarleder. Denne seminarlederen har utdanningsbakgrunn fra sosialt arbeid og menneskerettigheter og har arbeidet lenge i barnevernstjenesten. Hen bidrar derfor til at undervisningen er praksisnær. Hen deltar også i forelesningene, ved dialoger. I tillegg er det hen som har ansvaret for seminarene, hvor det er fokus på oppgaveløsning. Underviser forteller at dette har vært vellykket og god hjelp. Emneansvarlig opplever at dette har en positiv effekt på undervisningen og oppfølgingen av studentene.

I tillegg er det knyttet flere obligatoriske aktiviteter og nærværskrav til emnet. Det er nå to skriftlige obligatoriske arbeidskrav. Studentene har fortsatt frivillige oppgaver, som de

fleste leverer. Nå har studentene mulighet til å levere flere, hele åtte oppgaver, mens de tidligere hadde 5. Det er også innført nærværskrav på 80 % deltakelse i forelesninger og seminarene. Alle disse delene må være godkjente for å kunne gå opp til eksamen. Obligatorisk gruppepresentasjon ble derimot fjernet.

Endringene ble innført hovedsakelig for å gjøre det enklere for studentene å prioritere undervisning når de har vansker med å få fri fra arbeidsgiver. Ved å gjøre undervisning obligatorisk tvinges deltakelse i større grad og dermed også til å ta fri til undervisning.

Fra høsten 2024 gjøres det noen grep for å sikre at studentene har tilstrekkelig kunnskap i begynnelsen av semesteret, og at studentene har mer likt kunnskapsgrunnlag. Det er utarbeidet tydelig anbefalt litteratur som studentene skal lese før undervisning²³. Dette kommuniseres tydelig. Videre får studentene en oppgave som kartlegger studentenes nivå. Det er også innført et obligatorisk heldagsseminar med gjennomgang av lover, Lovdata, oppgaver og oppgaveteknikk.

Undervisningen konsentreres i en bolk knyttet til fire uker hvor det er obligatorisk deltakelse på forelesninger og seminarer, totalt 15 timer. Til denne undervisningsbolken er det knyttet ukentlige oppgaver med tilbakemeldinger, totalt to obligatoriske oppgaver. Etter denne perioden er det tre frivillige oppgaver med tilbakemelding og to seminarer uken før eksamen. Det er altså innført totalt åtte oppgaver for studentene, som de leverer og får tilbakemelding på.

4.4.3 Inntrykk av studentene ved UiB

Underviser opplevde studentene som faglig dyktige og en motivert gruppe. I studentgruppen kom flertallet fra institusjonsbarnevernet og rett fra bachelorutdanningen.

Underviser opplevde at studentene hadde ulik fagbakgrunn og at det var store forskjeller i fagkunnskaper, både i materiell kunnskap og juridisk metode. Flere studenter hadde heller ikke skrevet praktikumsoppgaver, kun hatt teoretiske oppgaver og undervisning. Forskjellen blant studentene gjorde undervisningen krevende, forteller underviser.

Underviser opplevde at alle studentene arbeidet mye ved siden av studiene og at det i varierende grad ble tilrettelagt fra arbeidsgiver. Studentene fra tjenestene hadde derfor en krevende studiehverdag, men kom seg likevel greit igjennom. Underviser opplevde at studentene fra barnevernstjenesten styrket gruppen som helhet og løftet diskusjonene der. Underviser opplever også forskjell mellom studentene fra år til år. Mens kullet fra 2022 og 2024 oppleves som faglig sterke og motiverte, var kullet fra 2023 mer heterogent. Det er imidlertid en oppfatning fra UiB, som deles av flere, at studenter som har bachelorgrad fra NTNU stiller med sterkere juss-kompetanse og metodeforståelse enn de som har bachelorgrad fra andre læresteder.

Underviser opplever at de studentene som ikke lykkes, er de som ikke deltar i undervisningen eller leverer oppgaver. De som lykkes, har gjerne gode kunnskaper fra før og mestrer skrivingen.

²³ Oppfordret til å lese før kurset: Hellevik og Skippervik (2024). *Hemmelig kode. Juridisk metode* samt Collin-Hansen & Langsrud (2022). *Innføring i barnevern for sosialarbeidere* (5. utgave), kap. 6 & 12 (ca. 100 sider) samt å bli kjent med loven. I tillegg anbefales kjernelitteratur som kan leses underveis i kurset er boken Mæhle & Aarli (2022). *Fra lov til rett*.

Det overrasker underviser og programledere at studentene før dette emnet ikke hadde bedre kunnskap om fullmakter og lovens ramme. Særlig metoden for å vurdere barnets beste er det få studenter som mestrer. Dette er noe den nasjonale eksamen kan bidra med, fremhever de.

Underviserne opplever at studentene generelt er veldig stresset for den nasjonale eksamenen, og at de fokuserte mye på hjelpemidler og rammer, særlig ved første gjennomføring. Det er færre søkere til masterprogrammet enn UiB forventet. Programledelsen er bekymret for at en nasjonal eksamen med høy strykprosent kan skremme studentene til å velge andre mastere eller velge bort master. En annen årsak som trekkes frem er høyt arbeidspress i tjenestene og mangel på fri, permisjon og tilrettelegging fra arbeidsgivere. Dette fremheves som en uheldig utfordring. Dette forsterkes av at det tilrettelegges i langt større grad for Bufdirs tilbud om etterutdanning²⁴. UiB er opptatt av hvordan de skal ha en god rekruttering og tiltrekke seg søkere som har lyst til å ta en slik utdanning.

4.5 Universitetet i Stavanger (UiS)

Universitetet i Stavanger (UiS) startet høsten 2022 opp en master i barnevernsarbeid. Masteren er for heltidsstudenter og er samlingsbasert²⁵.

UiS har en mellomstor studentmasse. 61 % av studentene bestod høsten 2023.

4.5.1 Programdesign: praksisnær og forskningsrettet master i barnevernsarbeid

Masteren i barnevernsarbeid ved UiS har en integrert tankegang som forener en praksisnær profil med akademisk tyngde. Programmet er utviklet i samarbeid med barnevernstjenesten og andre viktige aktører i feltet. Målet er å utdanne praktikere og forskere gjennom en forskningsbasert utdanning på høyt akademisk nivå samtidig som man samarbeider tett med praksisfeltet og har en praktisk utdanning. Programmet skal bidra til å rekruttere og beholde gode forskere innen barnevernstematikk.

Programmet har en profil som legger tydelig vekt på juridisk kompetanse og vitenskapelig metode. I tillegg fronter nettsidene relasjons-kompetanse, mangfold og vold i nære relasjoner²⁶. Juridisk metode har stor vekt i begynnelsen av programmet, med 15 studiepoeng.

Masteren tilbys for heltidsstudenter med samlingsbasert undervisning på campus. Fra og med høsten 2025 vil masteren også tilbys på deltid med samlingsbasert campusundervisning i kombinasjon med nettbasert undervisning. Heltids- og deltidsstudentene vil følge samme opplegg.

²⁴ <https://www.bufdir.no/prosjekter/kompetansesatsing/videreutdanninger/> (hentet 10. april 2025)

²⁵ Fra og med høsten 2025 kan studentene også følge masteren på deltid.

²⁶ Programside <https://www.uis.no/nb/studier/barnevernsarbeid-master-2-ar> (hentet 25. juni 2023)

4.5.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

UiS startet høsten 2022 med et 15 studiepoengs emne i juridisk metode og barnevernsrettslige tema, [MBA 102 Barnevernsrettslige tema](#)²⁷. Juridisk metode var her integrert med barnevernsfaglig skjønnsutøvelse, og sammenhengen mellom disse var et viktige tema. Den gangen var det fire undervisere inne i emnet. Studentene opplevde det ikke som en fordel at flere undervisere bidro med ulike perspektiver. Studentene ønsket seg heller én tilnærming og én fremgangsmåte.

Fra og med gjennomføringen høsten 2023 ble dette 15 studiepoengs-emnet delt i to emner. Emnet med nasjonal eksamen, [MBA105 Rettsanvendelse i barnevernsarbeid](#)²⁸ (5 studiepoeng), ble konsentrert om juridisk metode og prøver ut læringsutbyttene knyttet til nasjonal eksamen.

I neste juridiske emne som studentene møter, MBA102, videreføres undervisningsoppsettet, men her gis det i tillegg mer inngående undervisning i utvalgte temaer innenfor barnevernretten som for eksempel barns menneskerettigheter, barnevernsrett og sentrale saksbehandlingsregler.

Undervisning og læring

Undervisningen i [MBA105 Rettsanvendelse i barnevernsarbeid](#) består av forelesninger, seminar og gruppearbeid. Det er én underviser i emnet og undervisningen er lagt opp samlingsbasert. Det er totalt 20 undervisningstimer, fordelt på forelesninger og seminarer. Det er imidlertid ikke noe klart skille mellom forelesninger og seminarer da undervisningen casebasert, og det forutsettes at studentene deltar aktivt i oppgaveløsning. Alle undervisningstimene er knyttet direkte til juridisk metode, med fokus på rettskildene lovtekst, forarbeider og rettspraksis tilknyttet barnevernsloven og forvaltningsloven.

Fokuset i undervisningen er på hvordan konkret besvare juridiske caseoppgaver i henhold til juridisk metode. Det utarbeides disposisjoner for oppgaveløsningen i fellesskap som del av undervisningen. Slik er undervisningen praksisnær og hands-on. I tillegg er det satt av én dag til skriveseminar og én dag til gjennomføring av en prøveeksamen.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet

Ved første gjennomføring av emnet var det ikke oppmøtekrav. Studentene hadde ett obligatorisk arbeidskrav. Det var en skriftlig individuell oppgave, som studentene fikk tilbakemelding på.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2022

Etter første gjennomføring er det gjort større endringer, og læringsutbyttene for nasjonal eksamen er skilt ut i et eget emne på fem studiepoeng. Dette emnet er mer rendyrket juridisk metode og rettsanvendelse i barnevern, [MBA105 Rettsanvendelse i barnevern](#).²⁹ I

²⁷ Emneside MBA102 https://www.uis.no/nb/student/course/MBA102_2

²⁸ Emneside MBA105 https://www.uis.no/nb/course/MBA105_1

²⁹ Fra høsten 2023 er dette emnet MBA105 Rettsanvendelse i barnevernsarbeid https://www.uis.no/nb/course/MBA105_1 med pensum fra 2024 https://bibsys-ur.alma.exlibrisgroup.com/leganto/nui/lists/8481901650002208?institute=47BIBSYS_UBIS&auth=SA_ML

tillegg er det et bredere emne, [Barnevernsrettslige tema \(MBA102 2\)](#)³⁰, med 10 sp. En viktig årsak til oppsplittingen var vurderingsuttrykket, og at det ville være enklere å administrere arbeidskrav og konter.

Emneansvarlig har utarbeidet en lærebok i juridisk metode for barneverns- og sosionomstudenter sammen med en annen forfatter. Denne boken brukes som hovedpensum.

Fra høsten 2023 har studentene i emnet hatt mulighet for å levere to frivillige oppgaver som de får tilbakemelding på. De fleste studentene velger å levere. Studentene får skriftlig tilbakemelding på innleveringen og kan i tillegg få muntlig veiledning. De aller fleste ber om muntlig veiledning. Dette opplever underviseren er særlig nyttig for studenter som har et annet morsmål enn norsk. Dette er ofte studenter som kan mye, men som kan ha vansker med å få formulere seg på det presisjonsnivået som juss krever. Underviser opplever at disse studentene ofte tenker riktig, men at det er det skriftlige som er problemet. UiS har innført skrivetrening på bachelornivå for denne gruppen.

Det har kommet tilbakemeldinger om at noen studenter opplever skoleeksamen som veldig stressende, og noen mener det kan ha bidratt til at de ikke bestod første runde. Underviser forteller at eksamen er et stressmoment, uavhengig av hvor godt de mestrer faget. Ved at formen og situasjonen blir kjent, er eksamenssituasjonen mindre stressende for studentene.

Fra og med høsten 2024 får studentene mulighet til å ha en prøveeksamen, under helt like forutsetninger som selve eksamen, for å forberede dem på eksamenssituasjonen og redusere eksamensnerver. Det er avsatt fem timer hvor studentene sitter i eksamenslokalet og har lovdata i eksamensmodus. En tidligere eksamensoppgave blir benyttet, og gjennomføringen gjøres så likt som mulig den reelle eksamenen. Oppgaven rettes med vurderingsrubrikkene utviklet til den nasjonale eksamenen. Det er helt frivillig for studentene å delta. Underviser opplever at alle studentene gjennomfører dette og at det er til stor hjelp for studentene og viktig for læringen.

Videre ble det fra høsten 2023 innført nærværskrav. Det er nå obligatorisk deltakelse på 75 % av undervisningsopplegget. Dette ble innført som følge av tilbakemeldinger fra studenter som opplevde det som vanskelig å få fri fra jobb for å delta på ikke-obligatoriske undervisningsaktiviteter.

UiS har vurdert å innføre forkurs. Det er foreløpig ikke gjort.

På det andre emnet i juridisk metode, Barnevernsrettslige tema (MBA 102), er det også nærværskrav på 75 %. Studentene må levere og ha fått godkjent et arbeidskrav på 1200 ord for å få gå opp til eksamen. Arbeidskravet har hittil blitt gitt som en større caseoppgave. Arbeidskravet skal forberede studentene til eksamen som i dette emnet gjennomføres som en todagers hjemmeeksamen. Det gis skriftlig tilbakemelding på arbeidskravet i tillegg til at studentene har tilbud om muntlig veiledning.

4.5.3 Inntrykk av studentene ved UiS

Underviser og programleder forteller at de har søkere fra hele landet. De oppfatter studentene som generelt flinke og dedikerte. UiS har tett dialog med studentgruppen og har gjort et viktig arbeid i å kartlegge hvem studentene er, og herunder faglig

³⁰ [Barnevernsrettslige tema \(MBA102\)](#) (10 studiepoeng)

ambisjonsnivå. Noen ønsker seg stort faglig utbytte og gode karakterer, mens andre ønsker bare å komme seg gjennom studiet.

Noen studenter kommer direkte fra bachelornivå, mens andre har fartstid som ansatt i barnevernet og praksisfeltet. Det generelle inntrykket hos programledelsen og undervisere er at begge studentgrupper opplever særlig den nasjonale eksamenen som vanskelig, og de mangler forkunnskaper som forventes fra bachelornivået. Fra bachelorgraden ved UiS har studentene juss tidlig. For studentene som kommer rett fra bachelor, er det to år siden de har hatt undervisning i juss. Det stilles spørsmål om dette kan ha betydning. De som ikke har gode forkunnskaper, har vansker med å ta igjen det mangelfulle kunnskapsgrunnlaget.

De studentene som lykkes, har gjerne forkunnskaper i juss, var aktive og engasjerte i undervisningen og så relevansen i praksis for juridisk metode og rettsanvendelse. Det kan virke som disse studentene også klarte å arbeide systematisk og ha en strukturorientert tankegang, til sammenlikning med læringen av forskningsmetode. Generelt synes studentene at rettsanvendelse er et krevende fag, men at de ser nytten av faget og synes det er spennende.

Inntrykket fra UiS er også at mange studenter arbeider mye ved siden av. Det er imidlertid stor forskjell på hvor godt arbeidsgiver tilrettelegger for studiene. Mange studenter har informert underviser og programleder at de synes studiet er krevende og utfordrende fordi de ikke får tilrettelegging fra arbeidsgiver.

Etter den første gjennomføringen var programleder bekymret for at stor strykprosent kan gjøre at frykten for den nasjonale eksamenen fører til at studentene velger andre masterretninger, som for eksempel sosialt arbeid ved UiS. Programleder har arbeidet mye for å dempe frykten studentene har for denne eksamenen. Emneansvarlig fremhever at hen, i likhet med flere sensorer, opplever at nivået for bestått ikke ligger høyt, og at det ikke er urimelig høye krav til juss og læringsutbytter som møter studentene. Det presiseres at alle studenter hittil har kommet seg gjennom etter conte, og læringsutbyttene er i tråd med de krav som stilles når studentene skal ut i relevant arbeid.

På bachelorutdanningene innen barnevern- og sosionom har det, delvis som følge av erfaringene fra eksamen, blitt gjort større endringer i undervisningen i de juridiske emnene. Det er nå et mye større fokus på casebasert og praksisnær juss-undervisning, hvor studentene trenes mer i ferdigheter enn teoretisk kunnskap. Viktigheten av å trene på juridiske ferdigheter, herunder identifisere vilkår og rettsvirkning i lovtekst, står helt sentralt. Det antas at dette vil gi studentene mye bedre forutsetninger for å lykkes på nasjonal eksamen.

4.6 Universitetet i Sørøst-Norge (USN)

Masterstudiet ved USN startet opp i 2022, som et samlingsbasert studium i Porsgrunn. Våren 2023 gjennomførte USN sin første nasjonale eksamen i rettsanvendelse for masterprogram i barnevernsarbeid. USN kategoriseres som en mellomstor studentmasse. Våren 2024 bestod 55 % av studentene eksamen.

4.6.1 Programdesign: samlingsbasert deltidsstudium

Masterprogrammet i barnevernsarbeid er et samlingsbasert deltidsstudium over fire år som kan tilrettelegges for å tas på kortere tid. Hvert emne er på 15 studiepoeng. Studiet har krav om 80 % tilstedeværelse på samlinger.

På hjemmesidene sine skriver USN at studentene vil lære analytisk, kritisk og praktisk kompetanse for møte med utsatte barn, unge og familie samt kompetanse til å igangsette og lede utviklingsprosjekter og forskning. Masterprogrammet er bygd opp rundt tre kompetanseområder³¹:

1. Perspektiver på barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner.
2. Barnevernsarbeid med barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner.
3. Innovasjon og fagutvikling i møte med barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner.

De fleste emner har elleve samlingsdager fordelt på tre samlinger, mens introduksjonsemnet [Perspektiver i barnevern \(MBVA100\)](#) er utvidet med to dager. Disse to dagene gjennomføres ved semesterstart. Her får studentene informasjon om oppbyggingen av studiet. Studentene får også informasjon om nasjonal eksamen i rettsanvendelse og hvilket undervisningsopplegg som bli gitt frem mot eksamenen.

Studiets første emne, [Perspektiver i barnevern \(MBVA100\)](#), omfatter temaer som perspektiver, dilemmaer og kritisk refleksjon i barnevernsarbeid, samt fortid og nåtid i barnevernet. Deretter følger emnet [Mangfoldig oppvekst \(MBVA200\)](#) hvor nasjonal eksamen i rettsanvendelse ligger. Før studentene starter i dette emnet, kreves det at de har bestått eksamen i studiets første emne, MBVA100. Undervisning i juss rettet inn mot nasjonal eksamen i rettsanvendelse blir følgelig gitt i studentens to første emner, med hovedvekt i emnet der eksamenen inngår. Studentene får også noe undervisning i juridiske temaer i emnet [Vurderinger og beslutningsprosesser i barnevernet \(MBVA400\)](#).

4.6.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Nasjonal eksamen i rettsanvendelse inngår i emnet [Mangfoldig oppvekst \(MBVA200\)](#), som også utgjør 15 studiepoeng. Emnet omfatter ellers temaer som perspektiver på oppvekst, utvikling, mangfold og livskvalitet, risiko- og beskyttelsesperspektiv på barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner.

Det er én jurist som gjennomfører all undervisning i juridiske fag. Denne undervisningen konsentreres rundt juridisk metode og rettsanvendelse som prøves ut med den nasjonale eksamenen.

Undervisning og læring

De generelle læringsaktivitetene er forelesninger, seminarer, digitale læringsaktiviteter, studentstyrt kollokviearbeid, skriftlig arbeid individuelt og i grupper samt selvstudium. Dialog og diskusjoner blir vektlagt i undervisningen.

Når det gjelder jussundervisning, blir det i emnet «Perspektiver i barnevern (MBVA100)» gitt undervisning i juridisk metode i to av de fire samlingene, til sammen fire undervisningsøkter på ca. to timer hver. Studentene får først en kort teoretisk innføring i juridisk metode, siden dette er et ukjent begrep for de aller fleste, forteller underviser. For øvrig brukes undervisningstiden til å arbeide med case. De første casene studentene skal arbeide med, er enkle med lett identifiserbare problemstillinger som omhandler lovbestemmelser av lav vanskelighetsgrad. Studentene får tilgang til casene i forkant av samlingene for å kunne forberede seg. I undervisningsøktene arbeider studentene i noen grad selvstendig, i noen grad i grupper med en avsluttende felles gjennomgang av caset

³¹ <https://www.usn.no/studier/master-i-barnevernsarbeid/> (hentet 12. juli 2024)

ledet av underviser. På siste samlingsdag med jussundervisning i emnet får studentene et case som de skal arbeide med på egen hånd frem mot første samling i emnet «Mangfoldig oppvekst (MBVA200)».

Innledningsvis i emnet «Mangfoldig oppvekst (MBVA200)» får studentene tilgang til løsningsforslag på det caset det ble arbeidet med i siste samling i «Perspektiver i barnevern (MBVA100)». Erfaringen fra underviser er at få studenter har arbeidet med caset, og de har i begrenset grad benyttet løsningsforslaget for å få et innblikk i hvordan et case kan løses.

Videre i dette emnet blir det gitt undervisning i juridisk metode i form av arbeid med case. I den siste samlingen får studentene utlevert case av underviser for å få øvelse i hvordan de skal nærme seg en ukjent tekst på eksamen. Studentene skal først arbeide selvstendig med caset før de drøfter i grupper hvilke problemstillinger de har identifisert, hvilke lovbestemmelser som må anvendes og hvordan disse tolkes.

For studentkullene tatt opp i 2022 og 2023 har det vært gitt undervisning i de to første av de tre samlingene, fordi den siste samlingen har kommet etter at nasjonal eksamen er gjennomført, til sammen ca. tolv undervisningstimer.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet

Det er ett obligatorisk arbeidskrav studentene skal levere før den nasjonale eksamenen. Det er en skriftlig individuell case-oppgave, hvor det gis individuell tilbakemelding. Et overveiende flertall har ikke fått arbeidskravet godkjent ved første innlevering og må derfor levere caset på nytt. Studentene gir tilbakemelding om at dette gir viktig erfaring inn mot eksamen. Undervisers inntrykk er at få studenter forsøker å skrive ut et case før det individuelle arbeidskravet. Etter å ha fått tilbakemeldinger på arbeidskravet, er inntrykket at flere innser at de må bruke mer tid enn hva de har tenkt på å forberede seg til eksamen.

Ettersom studentene mener at de har stort utbytte av å levere et individuelt arbeidskrav som omhandler juridisk metode, blir dette arbeidet prioritert, men det er en arbeidskrevende prosess som vokser med økende studentmasse.

I tillegg til et arbeidskrav er det 80 % nærværspåbud i samlingene.

I emnet som helhet vurderes studentene i tillegg til nasjonal eksamen ut fra en fem dagers-hjemmeeksamen med bokstavkarakter.³²

Justeringer etter første gjennomføring høst 2022–vår 2023

Som følge av erfaringene med det første kullet er undervisningen vesentlig casebasert, slik at studentene får trent på eksamensformen.

Studentkullet som ble tatt opp høsten 2022 og tok nasjonal eksamen våren 2023, fikk anledning til å levere et ekstra case som det ble gitt individuelle tilbakemeldinger på, da eksamenen var ny.

4.6.3 Inntrykk av studentene ved USN

De ansatte forteller at av studentene som startet høsten 2022, var det ingen som kom direkte fra et bachelorprogram. I all hovedsak hadde de første studentene erfaring fra

³²https://www.usn.no/studier/studie-og-emneplaner/#/emne/MBVA200_1_2024_V%C3%85R (hentet 12. juli 2024).

kommunalt barnevern, statlig barnevern eller fra institusjon. Studentene hadde til dels lang yrkeserfaring, men de ga uttrykk for at de hadde liten erfaring i og kunnskap om rettsanvendelse. Et flertall av studentene både i dette og senere kull har gitt uttrykk for at det har vært krevende å sette seg inn i og anvende juridisk metode.

Mange har 100 % jobb ved siden av studiene, og flere skal kombinere dette med et familieliv. De aller fleste fortsetter med den stillingsprosenten de hadde før de startet på studiet. Inntrykket er at det kan variere i hvilken grad studentene får fri til å delta på samlinger samt annen tilrettelegging av arbeidsgiver i forbindelse med gjennomføring av studiet.

Det påpekes at studentene er vant til hjemmeeksamen. Studentene som gjennomførte nasjonal eksamen våren 2023, ga tilbakemelding om at de syntes at skoleeksamen var krevende. De mente eksamensoppgaven var god, men synes den var lang i forhold til tiden de hadde til disposisjon.

Underviser opplever at det er stor variasjon i hvor mye forkunnskaper studentene har både i barnevernsrett og forvaltningsrett før de starter på masterstudiet. Når studentene mangler denne kunnskapen, opplever mange det som utfordrende også å sette seg inn i juridisk metode. Studenter som er tatt opp i de senere kullene, forteller de ansatte at de har hørt at jussen er en utfordring. Likevel gir de fleste uttrykk for at de forstår betydningen av å øke kunnskapen om rettsanvendelse og forteller at de er motiverte for å arbeide med dette faget. Siden det hvert år har vært økning i studentkullene, ser det ikke umiddelbart ut til at kunnskapen om høy strykprosent på juss-eksamen er et hinder for å søke dette masterstudiet.

4.7 VID vitenskapelige høgskole

VID vitenskapelige høgskole startet masterprogram i barnevern og barnevernsarbeid høsten 2022. De tilbyr også bachelor- og mastergrad i sosialt arbeid. Begge masterprogrammene tilbys på heltid og deltid og er organisert som samlingsbaserte med ukesamlinger. VID har en stor studentmasse. 64 % av studentene bestod høsten 2023.

4.7.1 Programdesign: praksisnære, analytiske mastere i barnevern og barnevernsarbeid

Begge masterprogrammene er basert på en sosialøkologisk forståelse hvor man ser mennesker i miljøene sine, både sosiale og fysiske, som påvirker hverandre og legger føringer for blant annet hva slags omsorg barn får og hvilke endringer som er mulig. Denne forståelsen fremhever også en bevissthet rundt egen profesjonsutøvelse kombinert med å se barnevernets diskurser, organisering og politiske føringer for å gi en helhetlig forståelse av barnevernets arbeid. Begge masterprogrammer vektlegger analytisk, kritisk og praktisk kompetanse for barnevernet for å analysere og vurdere komplekse og sammenvevde problemer og kunnskapsgrunnlag. Det legges vekt på en kunnskapsforståelse der både forskning, erfaring og brukernes kunnskap trekkes inn.³³

³³ Studieplan for master i barnevernsarbeid <https://www.vid.no/site/assets/files/45481/studieplan-for-master-i-barnevernsarbeid-2023-2024-vid.pdf?4azgw4>. Studieplan for master i barnevern <https://www.vid.no/site/assets/files/45482/studieplan-for-master-i-barnevern-2023-2024-vid-1.pdf?4a7zaq> (hentet august 2024).

Begge masterprogrammene har en praksisnær profil med bruk av studentenes arbeidserfaringer, case og praksisrelevant forskning. Det legges også vekt på akademisk skriving og utvikling av skriftlige ferdigheter.

Programmene har 70 studiepoeng med obligatoriske emner, 20 studiepoeng med fordypningsemner og en masteroppgave med 30 studiepoeng. Studieplanene forklarer at juss både er lagt til egne emner og integrert i andre emner.

Både master i barnevern og master i barnevernsarbeid tar for seg de juridiske rammene og grunnlaget for et forsvarlig barnevernsarbeid. VID fremhever at det er sentralt at programmene har en lignende oppbygning da kandidatene fra begge masterprogrammene skal ut i det samme arbeidslivet og ivareta det samme behovet i barnevernet. Det er omtrent 25 studiepoeng som skiller masterprogrammene fra hverandre.

Programmene har to felles emner i juss og rettsanvendelse. Det er «Rettsanvendelse i barnevernsfaglig arbeid (MAB5030)» i første semester med nasjonal eksamen og emnet «Sentrale juridiske temaer i barnevernet (MAB5060)» som ligger i andre semester (vår). Begge er på 5 studiepoeng. I tillegg omhandler flere av de andre emnene juridiske spørsmål.

Studiet er samlingsbasert og tilrettelagt som et fleksibelt studium hvor studentaktivitet og samarbeid på tvers av geografisk avstand og tid vektlegges. Programmene har obligatorisk oppmøte på all undervisning, og studenter med fravær over 25 % må søke om å kompensere dette for å kunne fremstille seg til eksamen.

Master i barnevern er noe mer klinisk rettet, mens masterprogrammet i barnevernsarbeid i noe større grad vektlegger tverrprofesjonelt arbeid og samarbeid. I tillegg har master i barnevernsarbeid praksis i løpet av studiet.

4.7.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Rettsanvendelse i barnevernsfaglig arbeid er et eget emne med 5 studiepoeng, som inneholder læringsutbyttene som dekkes av nasjonal eksamen i rettsanvendelse. VID forteller at da de startet planleggingen av masterprogrammene, var jussen i større grad integrert i andre emner. Da nasjonal eksamen ble kjent, valgte de etter hvert å skille det ut for å tydeliggjøre jussen.

De samlingsbaserte studiene er organisert slik at heltid og deltid får undervisning i rettsanvendelse og nasjonal eksamen samtidig i studieløpet. Det vil si første semester ved de første gjennomføringene.³⁴

I studieplanene står det at «Emnet gir en grundig juridisk metodeforståelse for hva man bygger på, og hvordan man resonnerer, når man tar stilling til rettslige spørsmål på barnevernfeltet (rettsanvendelse). Emnet vil ta utgangspunkt i ulike rettslige problemstillinger (både av materiell og prosessuell art) som oppstår når det offentlige velferdsapparatet skal oppfylle utsatte barns, og deres foreldres rettigheter, og sikre riktig rettslig forståelse ved bruk av tiltak, og ved tvangsinngrep». Dette emnet inneholder den felles emnebeskrivelsen som man nasjonalt ble enige om.

³⁴ Fra og med høst 2024 har VID gjort endringer slik at emnet og nasjonal eksamen i rettsanvendelse kommer andre semester i studieløpet.

Undervisning og læring

VID har en hovedansvarlig i emnet. Underviser er opptatt av å skape relevans for emnet i barnevernsfeltet. Hen er opptatt av at det ikke skal bli stor avstand mellom hva studentene kan klare på 5 studiepoeng, og hva de opplever som relevant på den ene siden, og hvordan dette måles på eksamen i emnet på den andre siden. Hen presiserer også at det er viktig å ikke legge listen for høyt med hensyn til form og sjanger, men at listen ikke må legges for lavt slik at det sikres at studentene har nødvendig juridisk kompetanse.

Arbeids- og undervisningsformer i emnet er forelesninger på campus, digitale leksjoner samt studentaktive seminarer med forberedte hjemmearbeid og oppgaveløsning. I studieplanene står det at emnet har 15 undervisningstimer. Det presiseres at studentene forventes å bruke 120 timer på egenhånd, til sammen 135 timer med studentarbeid på emnet. Ved senere gjennomføringer har studentene fått noe mer undervisning.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høst 2023

Det er krav om tilstedeværelse på 75 % av undervisningen. I tillegg er det ett obligatorisk arbeidskrav. Dette er et skriftlig arbeidskrav med vekt på ferdigheter i juridisk metode og utøvelse av juridisk skjønn.

Justeringer etter første gjennomføring

Ved første gjennomføring med nye mastere og ny eksamen var mye uklart, og VID erfarte at det å skrive juridiske praktikumsoppgaver var en ny sjanger for mange studenter. Det viste seg å være et behov for å legge til rette for mye trening i dette. Ved andre gjennomføring ble det lagt mye vekt på å gi studentene mulighet til å trene på å løse juridiske praktikumsoppgaver både i og mellom samlingene. Studentene fikk bl.a. mulighet til å levere flere mindre oppgaver der de fikk tilbakemelding fra faglærer. På samlingene var tre lærere involvert i seminardelen. Det ble tilbudt mer undervisning både obligatorisk og frivillig. Ved tredje gjennomføring har VID endret opplegget ved å legge inn tre obligatoriske arbeidskrav og «halv» prøveeksamen. Studentene som har strøket på nasjonal eksamen har fått et eget undervisningstilbud med vekt på oppgaveskriving.

Etter de to første gjennomføringene har VID gjort større endringer i studieplanene og valgt å legge nasjonal eksamen og tilhørende emne «Rettsanvendelse i barnevernet» til 2. semester (vår). Dette var særlig på grunn av at det ble for mye for deltidsstudentene i det første semesteret å både arbeide med å tilegne seg generell akademisk kompetanse og juridisk sjangermetode. Samtidig ble flere emner slått sammen for å bygge større emner og i større grad se jussen og det sosialfaglige skjønnet i sammenheng. Derfor ble tematikk fra emnet «Sentrale juridiske temaer i barnevernet» innlemmet i flere andre emner. I studieplanene for 2024–2025 inngår temaer fra det tidligere gitte emnet. Det gjelder bl.a. «Utredninger og omsorgsvurderinger i barnevernet», «Forståelse og vurdering av barn- og unges omsorgssituasjon» og «Helhetlig barnevernsarbeid».³⁵

³⁵ <https://www.vid.no/site/assets/files/64423/studieplan-for-master-i-barnevern-2024-2025-vid.pdf?4g0wgh> studieplan for 2024–2025 (hentet 20. november 2024)

4.7.1 Inntrykk av studentene ved VID

Studentene var fordelt omtrent likt på de to ulike masterprogrammene. Det var litt flere studenter som gikk deltid enn heltid. Det er en oppfatning om at studentene ikke har tid til å studere som heltidsstudenter, forteller underviser og programleder.

Det er få som har annen grunnutdanning enn sosionom og barnevernspedagog. I opptaksvurderingen følges forskriftene for opptak. Flere av studentene har videreutdanninger de kan søke om å få innpass for.

De fleste studentene har erfaring fra barnevernstjenesten. Bakgrunnen fra barnevernet varierer fra kontaktpersoner i tjenesten til ledere samt kort eller lang erfaring. Det er også noen studenter som kommer rett fra grunnutdanning. Det er ikke undersøkt systematisk om det er forskjeller i studentgruppen på hvem som får bestått og ikke bestått, men det ser ikke ut til å være noe tydelige forskjeller.

VID forteller at studentene opplever formen på nasjonal eksamen som krevende. De ansatte er bekymret for at en konsekvens kan være at studenter velger andre masterutdanninger. Eksamensformen er ny for mange av studentene og innebærer å lære seg sjangerkrav i juridisk praktikumsoppgave. Det fremheves at det er en fare for at studentene kan mer juss enn de får vist når de er uerfarne i denne sjangeren. Masterprogrammene har omfattende læringsutbytter på flere områder. Omfanget av jussundervisningen må derfor veies opp mot hvordan de andre målene for utdanningen også skal oppfylles.

5 Institusjoner som startet opp høsten 2023

Under følger institusjonene som starter opp masterprogrammene sine høsten 2023.

5.1 Universitetet i Innlandet (INN)

Universitetet i Innlandet (INN) startet opp en mastergrad i barnevern høsten 2023. Studiet er samlingsbasert og tilbys både heltid og deltid.³⁶ INN kategoriseres som en mellomstor studentgruppe.

5.1.1 Programdesign: samlingsbasert med fokus på fleksibilitet

Høsten 2023 tilbød INN masterprogram i barnevern. Programmet var samlingsbasert og la til rette for både heltid og deltid. De var opptatt av å legge til rette for et fleksibelt opplegg for studentene ved at studenter som for eksempel starter på studiet på heltid kan endre til deltid hvis de ser at arbeidsmengden blir for stor.

Etter første kull fikk INN få søkere til master i barnevern. Fra og med høsten 2024 har de ikke lenger opptak til master i barnevern, men tilbyr en master i barnevernsarbeid. Denne masteren kan i større grad samkjøres med den tverrfaglige masteren for arbeid med barn og unge. Det vil si at fra høsten 2024 er master i barnevern fryst. De som allerede har fått studieplass på studiet før den tid vil få fullføre, men INN tar ikke opp nye studenter. Helt konkret tilbyr INN en studieretning med valgfri spesialisering som skal sikre studentene en mastergrad i barnevernsarbeid fra høsten 2024.

³⁶ Studentene søker ikke til heltid og deltid, men styrer dette selv gjennom oppmelding til emner og eksamen.

Fra høsten 2025 tilbyr INN en mastergrad i tverrfaglig arbeid med barn, unge og familie med tre studieretninger: sosialfaglig, psykososial og barnevernsarbeid. Studieretningen for barnevernsarbeid skal oppfylle «læringsutbyttene til en master i barnevernsarbeid med forutsetning om at studenter tar et valgemenne, hvor det inngår en fire ukers praksisperiode. Emnet tilbys fra og med høsten 2025, for studenter på heltid.»³⁷

5.1.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Studenter ved INN tar nasjonal eksamen som en del av emnet «BAV4001 Samfunn, barnevern og rettsanvendelse». Denne delen dekker 5 av 15 studiepoeng. Emnet tas 1. semester (høst) for både heltids- og deltidsstudenter. Emnet er felles for master i barnevern og master i tverrfaglig arbeid med barn, unge og familier. Emnet inneholder:

- Barnevernets samfunnsoppdrag.
- Barnevernets historie.
- Samfunnsverdier i barnevernet.
- Velferdsordninger knyttet til barndom og foreldreskap.
- Juridisk metode og rettsanvendelse.

Undervisning og læring

Undervisningen for emnet består tre samlinger på til sammen åtte hele dager. Den juss-relaterte undervisningen foregår i to dager på den første samlingen og en dag på den andre og en og en halv dag på den siste samlingen. Totalt er det 15 forelesningstimer og åtte seminartimer. Totalt er det tre undervisere i emnet, og to av dem underviser i juridisk metode.

Studentene plasseres i store og små grupper. De små gruppene organiseres geografisk, og tanken er at det blir enklere for studentene å jobbe sammen utenom samlingene.

Underviserne fremhever også at det er viktig å dele studentene i mindre grupper for at det skal være lavere terskel for å snakke i plenum.

På samlingene jobber studentene først i smågrupper og leverer inn en oppgave individuelt og får veiledning på deler av besvarelsen sin. Dette er obligatorisk. Deretter skal de levere inn en oppgave på eksamensvilkår hvor studentene kan bruke vurderingsrubrikkene for å se kriterier og forsøke på nytt. For studentene som tok konte-eksamen, ble det tilbudt ekstra individuell veiledning, men dette tilbudet benyttet ikke alle konte-studentene seg av, forteller underviserne.

I tillegg til undervisningen og oppgaveløsningen som er nevnt ovenfor, er underviserne opptatt av å bruke tid på trygge studentene med henblikk på eksamenssituasjonen. De gjennomgår bruk av Lovdata og eksamenssituasjonen i plenum. De viser studentene hvordan de kan lage notater i Lovdata og strukturere rettanvendelsesprosessen som en disposisjon på forhånd.

Underviserne trekker frem eksamen aktivt i undervisningen, og de er tydelige på at dette dreier seg om å anvende jus på en konkret og praktisk måte. Det forutsetter at studentene kan det materielle, altså barnevernsloven og forvaltningsloven på forhånd. Undervisningen skal lære studentene å lage en ryddig og saklig juridisk drøftelse, som er en standard for å arbeide med juridisk stoff. Underviserne problematiserer at noen studenter faller av fordi

³⁷ <https://www.inn.no/studier/vare-studier/master-i-tverrfaglig-arbeid-med-barn-unge-og-famil/index.html> (hentet 3. juli 2024)

de ikke har lært den materielle retten på bachelornivå, slik denne eksamen forutsetter at de har. Det er behov for en større integrering mellom bachelor- og masternivå for at dette skal fungere godt, forteller underviserne.

Underviserne er entusiastiske på vegne av jussen i barnevernskontekst når de snakker med studentene. Underviserne fokuserer på viktigheten av juss og forklarer hvorfor den er viktig. De forteller at dette er en måte å tenke klart, tydelig og upartisk når man utøver makt over menneskers liv, og de operasjonaliserer det overfor studentene. En av underviserne forteller at tidligere studenter, som nå jobber som saksbehandlere, ser på juridiske problemstillinger og vilkår med et helt annet blikk. Dette ønsker underviserne at studentene skal forstå tidlig i studiet.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høsten 2023

Emnet som helhet har 75 % oppmøteplikt på samlingene. I tillegg var det ett obligatorisk arbeidskrav knyttet til juridisk metode høsten 2023, som bestod av en individuell innlevering av en tidligere eksamensoppgave. Av andre oppgaver hadde studentene også en tidligere omtalt gruppeoppgave, som også var obligatorisk.

I emnet som helhet, som dekker andre læringsutbytter enn det som var knyttet til nasjonal eksamen, var det flere oppgaver, inkludert gruppearbeid som skulle fremføres muntlig. Det var også en vurderingskomponent for de andre læringsutbyttene i form av en individuell semesteroppgave, med karakter A–F.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2023

Undervisernes erfaring er at materiell rett og opplæring i dette tok mye av dyrebar undervisningstid på samlingene høsten 2023. Høsten 2024 vil underviserne derfor fokusere mer på oppgaveløsning i undervisningstiden og mer konkret på juridisk metode.

Forelesningene vil nå bestå av en innledning i juridisk metode og rettanvendelse, som gjentas på samlingene progressivt etter hvert som studentene forstår mer. Rettanvendelse blir vektlagt, og det ble øvd mer bevisst på ferdigheter rundt rettsspørsmål, hvordan bygge opp en drøftelse etter rettsanvendelsesmalen og tolke ulike rettsspørsmål om tvangstiltak og partsstatus.

Underviserne opplever at studentene gjerne skulle ha lest mer mellom hver av de tre samlingene som arrangeres. For å stimulere til økt læringsaktivitet vil studentene nå få et ganske stort arbeidskrav for komme i gang.

5.1.3 Inntrykk av studentene ved INN

De fleste studentene ved INN har vært i arbeidslivet noen år. Underviserne forteller at de har arbeidserfaring fra barnevernet, psykiatri, skole og barnehage. På den sosialfaglige studieretningen har omtrent 95 % av studenten en sosialfaglig bakgrunn, mens den psykososiale studieretningen rekrutterer studenter med ulike profesjonsbakgrunner. Det er omtrent 10 % som kommer rett fra bachelorprogram i barnevern, forteller de videre. Av disse var det flere som valgte den sosialfaglige studieretningen enn master i barnevern. De forteller også at en større andel av de som strøk var nyutdannede.

Underviserne opplevde at de studentene som allerede var saksbehandlere i barnevernstjenesten, klarte seg best på eksamen. Underviserne stiller seg spørsmålet om

en mulig forklaring på at de nyutdannede gjorde det dårligere, kan være at dette er studenter som ikke fikk seg jobb, og som dermed ser seg nødt til å ta en master for å øke jobbsjansene sine.

Underviserne har inntrykk av at studentene ikke har så mye tid til studiene, blant annet på grunn av arbeid. Mange studenter bytter over til deltidsstudier når de ser at tiden ikke strekker til som heltidsstudent. De ansatte stiller også spørsmål ved om studentene som velger å ta dette på heltid, faktisk er reelle i den forstand at de bruker den tiden som forventes av en heltidsstudent.

Underviserne savner en juridisk forståelse av lovtekstene hos studentene når de starter opp med emnet. Mange studenter starter emnet med en samfunnsvitenskapelig tilnærming til den juridiske materien. Underviserne mener også at mange av studentene ikke har forutsetninger til å klare eksamen i utgangspunktet. Dette gjelder for eksempel barnehagelærer og andre som har annen bakgrunn uten noe juss i det hele tatt. INN har forsøkt å kompensere for dette med å gi ekstra veiledning til konte-studenter.

5.2 Høgskolen i Østfold (HiØ)

Høgskolen i Østfold (HiØ) startet opp med heltidsbasert masterprogram i barnevernsarbeid høsten 2023 på campus Fredrikstad. HiØ kategoriseres som en mellomstor studentmasse.

5.2.1 Programdesign: samlingsbasert med obligatoriske emner

Samtlige emner i studiet er obligatoriske og på 15 studiepoeng, før de kommer til masteroppgaven på 30 studiepoeng siste semester.³⁸

Studiet er samlingsbasert, og det består hovedsakelig av åtte samlinger per semester, og hver samling foregår over tre dager. HiØ skriver på nettsidene sine at det forutsettes at studentene jobber aktivt mellom hver samling, og at det forventes en arbeidsinnsats på omtrent 1600 arbeidstimer i studieåret. Det benyttes kun skriftlige eksamensformer i studiet, men det varierer om dette foregår i gruppe eller individuelt.

Gjennom masterløpet veksles det mellom barnevernsfaglig perspektiv og samfunnsfaglig perspektiv. HiØ hadde ikke gjennomført første studentkull på masterprogrammet da vi snakket med dem. Underviserne forteller at de fortsatt jobber med å lage en tydelig profil, men kritisk refleksjon er noe de fokuserer på. De møtes jevnlig for å diskutere struktur og innhold samt programdesign og oppbygging.

Det er to emner i programmet hvor jussen er sentral. Det første emnet er [Barnet som aktør i barnevernsarbeidet](#)³⁹, hvor nasjonal eksamen er en del. Det andre emnet er [Utredning, kritisk analyse og tiltaksbeslutning i barnevernet](#)⁴⁰ (15 studiepoeng), hvor studentene går inn i juridiske problemstillinger og skal knytte det til hvordan det er å jobbe i barnevernstjenesten.

³⁸ https://www.hiof.no/studier/programmer/mbva-masterstudium-i-barnevernsarbeid/index.html?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwg-24BhB_EiwA1ZOx8qi5D_B-bO-tvu_46yC9IZDLwOrhZ4ljObyl_P90lxEFt9NLo5e0QBoC3kUQAvD_BwE, hentet 6. juli 2024

³⁹ <https://www.hiof.no/studier/emner/hvo/vlo/2023/host/mbva402.html> (hentet 6. juli 2024)

⁴⁰ <https://www.hiof.no/studier/emner/hvo/vlo/2025/host/mbva406.html> (hentet 6. februar 2025)

5.2.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Emnet «Barnet som aktør i barnevernsarbeidet» inneholder nasjonal eksamen i rettsanvendelse, og denne delen dekker 5 av 15 studiepoeng.

På nettsidene til HiØ står det følgende:

*«Gjennom emnet skal studentene tilegne seg avansert kunnskap om barnevernsarbeid som praksisfelt i møte med barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner. Det legges særlig vekt på barnet som aktør i barnevernsarbeidet, forståelsen av barnets beste som overordnet hensyn og barn og unges rett til beskyttelse, omsorg og medvirkning i alle beslutninger som angår deres liv. Gjennom emnet skal studentene også tilegne seg inngående kunnskap om juridisk metode (rettskildelære), barn og unges rettigheter og sentrale rettskilder og digitale verktøy som har innvirkning på barnevernsarbeidet».*⁴¹

Undervisningen på emnet er organisert i samlinger, med egne dager dedikert til undervisning i juss og rettsanvendelse.

Det er to emneansvarlige i emnet, hvorav en underviser holder i den juridiske tematikken, mens en annen underviser holder i resten – med innslag av andre enkeltundervisere.

Underviserne påpeker at jussen har fått en større plass enn øvrige læringsutbyttebeskrivelser. De har også diskutert om de skal ta jussen mer intensivt i starten, men har landet på at dette krever modning og må gis over tid.

Undervisning og læring

Emnet er samlingsbasert med tolv undervisningsdager på seks timer hver. Disse er fordelt fire samlinger over tre dager. Undervisningen som gis, er forelesning, seminar og gruppearbeid. På hjemmesidene står det at fleksible læringsformer er grunnlaget for samlingene og gruppearbeidet som foregår mellom samlingene. Det står også at det er beregnet 400 timers arbeidsinnsats i emnet. Underviserne er også opptatt av at dette faginnholdet kun dekker 5 studiepoeng og at undervisningen må stå i forhold til det.

Underviserne forteller at emnet er todelt og nasjonal eksamen blir et tema i seg selv. Det er satt av 33 timer til undervisning i juridisk metode og rettsanvendelse over fire samlinger, og det oppleves som dårlig tid og fører til et svært konsentrert undervisningsopplegg.

Studentene stiller med ulike forutsetninger, med ulik bakgrunn og forståelse av barnevernsretten. De som ikke har erfaring fra barnevernsfeltet, stiller mye svakere. Underviserne stiller seg spørsmålet om hvordan man skal tilrettelegge slik at man får med alle.

Det brukes tradisjonelle forelesninger og ferdighetstrening hvor studentene gjør case- og oppgaveløsning. Det ble etter hvert tydelig at studentene ønsket seg mer eksamensoppgaver for å forstå hva eksamen faktisk innebar. Studentene som lykkes på eksamen har løst caseoppgaver, forteller underviser. Juss er et ferdighetsfag som det må trenes på for å bli god. Oppgaver må løses og man må øve på skriveferdigheter.

⁴¹ <https://www.hiof.no/studier/emner/hvo/vlo/2024/host/mbva402.html> (hentet 6. juli 2024)

Oppgaver og obligatorisk aktivitet 2023

Undervisningen er hovedsakelig frivilligbasert. Underviserne fremhever at dersom de skal ha mer obligatorisk undervisning, uten at studentene har avtale med arbeidsgiver, så vil HiØ kunne streve med rekruttering til utdanningen.

Høsten 2023 var det to obligatoriske aktiviteter som måtte godkjennes for å kunne ta eksamen. Det første var et krav til 80 % tilstedeværelse på seminar med fokus på ferdighetstrening. Ferdighetstreningen var totalt fem timer. Utover dette var ingen undervisning obligatorisk. Det andre arbeidskravet bestod av en individuell skriftlig oppgave.

I tillegg til nasjonal eksamen vurderes emnet som helhet av en individuell semesteroppgave. Oppgaven vurderes med bokstavkarakter og vektlegges 2/3, mens nasjonal eksamen vektlegges 1/3. For å kunne levere semesteroppgaven må all obligatorisk aktivitet i emnet være godkjent.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2023

Etter første gjennomføring har HiØ gjort noen endringer i undervisningen. Nasjonal eksamen kan være en fryktet eksamen hos studentene, og underviserne ønsker å forberede dem.

Det har samlet sett vært en reduksjon i antall forelesningstimer fra 33 til 28 timer i 2024. Bakgrunnen for dette er at jussen kun utgjør 5 av 15 studiepoeng i emnet og at timeantallet var skjevfordelt i utgangspunktet, forteller underviserne.

I 2024 har de brukt flere timer på individuell skriftlig tilbakemelding på skriftlig arbeidskrav og prøveeksamen. På denne måten kan man si at den samlede ressursbruken på juridisk metode har økt fra 2023 til 2024, men dette kan ikke måles i nøyaktige timer.

Fremover vil det være en obligatorisk prøveeksamen i juridisk metode med individuelle tilbakemeldinger samt en semesteroppgave som er en del av vurderingen i emnet. Semesteroppgaven jobbes med underveis i semesteret, og temaet for denne vil variere. Underviserne er opptatt av at det skriftlige arbeidskravet skal være et uavhengig arbeidskrav, mens prøveeksamen i juss alltid er ferdighetstrening i juridisk metode. Derfor veksler innholdet i arbeidskravet, mellom juss og andre læringsutbytter. For eksempel har det skriftlige arbeidskravet i 2024 vært knyttet til juss, mens det i 2023 ikke var det. Underviserne poengterer at det kan bli en annen vurdering neste år igjen. Det er viktig for underviserne å ha muligheten til en viss fleksibilitet og variasjon i studieplanen. Det presiseres at arbeidskravene også må gjenspeile fordelingen av studiepoeng mellom de ulike temaene i emnet.

Underviserne påpeker at studentgruppen endret seg fra 2023 til 2024. I 2023 kom samtlige av studentene fra praksisfeltet, mens i 2024 kom de fleste studentene rett fra bachelor. Dette understreker viktigheten av at undervisningsopplegget må gi rom for tilpasninger underveis, selv om hovedstrukturen er den samme, forteller underviser.

Det ble gjennomført frivillig oppfølging av de som strøk våren 2024, og tilsvarende vil bli gjort våren 2025. De fleste som deltok i denne oppfølgingen våren 2024 besto konte-eksamen. Det ser derfor ut til å være en klar sammenheng mellom deltakelse i undervisningsopplegget og sannsynligheten for å bestå eksamen, selv om det vil finnes enkelte unntak, forteller underviser.

5.2.3 Inntrykk av studentene ved HiØ

Underviserne opplever studentgruppen som heterogen. Studentene har ulike utdanningsbakgrunn, men ved første gjennomføring kom de fleste rett fra praksisfeltet. Noen har erfaring fra barnevernsinstitusjon, mens andre fra forvaltningen. Ved andre gjennomføring kom de fleste rett fra bachelorutdanningen.

Det fortelles at det er en kjerne på 12–13 studenter som regelmessig møter opp. Underviserens mål er at alle møter. De ser en sammenheng i hvem som møter og de som består nasjonal eksamen etter de første gjennomføringene. De fleste som stryker, har ikke deltatt i undervisning, kun ferdighetstreningen. Erfaringen deres er at de som kun møter til ferdighetstreningen, presterer på et betydelig lavere nivå i selve ferdighetstreningen så vel som på eksamen. Disse studentene sliter også mer med konte-eksamen, mens de som har deltatt i undervisning i større grad, får det til på andre forsøk.

Underviserne opplever at de fleste studentene ved masterprogrammet arbeider 100 % ved siden av. De har også opplevd at studenter er forhindret i å møte siden de ikke får fri fra jobb. De stiller spørsmål om hva som er heltidsstudenter i denne sammenheng. De har forsøkt å være tydelige på at det forventes at de bruker tid på studiet, og at det krever at de jobber en del mellom samlinger. Det er imidlertid krevende for studenter og undervisere å legge til rette for arbeid mellom samlingene.

Underviserne stiller spørsmål om hvilken forkunnskap vi forventer at studentene skal ha når de møter dette faget og eksamen. De antar at det er stor forskjell i juridisk metode om de kommer fra vernepleie eller barnevern. Hva skal vi forvente på en master i barnevernsarbeid?

Underviserne forteller at det er vanskelig å få studentene til å forstå at jussen er viktig. Barnevernsjuss er også krevende stoff. De opplever imidlertid at det er god forståelse av viktigheten i tjenesten og at studenter forstår dette når de er i praksis.

5.3 Høgskulen i Volda (HVO)

Høgskulen i Volda (HVO) startet master i barnevernsarbeid høsten 2023.⁴² Programmet var et deltidsprogram⁴³, men fra høsten 2024 ble det organisert slik at det også kan følges på heltid. Da avlegger studentene 30 studiepoeng per semester.

Masterprogrammet er lagt opp som en tverrfaglig master som er åpen for de som har relevant helsefaglig, pedagogisk, psykologisk eller samfunnsvitenskapelig utdanning, minimum ett års yrkeserfaring fra arbeid med barn, unge og familier i utsatte livssituasjoner.

HVO har en mellomstor studentmasse. Første året med nasjonal eksamen, høsten 2023, bestod 69 % av studentene eksamen.

⁴² <https://www.hivolda.no/nyhende/jublar-ny-barnevernsmaster-til-hausten>

⁴³ Lenke til studieplan <https://www.hivolda.no/studietilbod/barnevernsarbeid-deltid/haust#acc-study-plan> (hentet 3. juni 2024)

5.3.1 Programdesign: tverrfaglig deltidsmaster i barnevernsarbeid

Masterprogrammet i barnevernsarbeid er samlingsbasert og er innrettet som en tverrfaglig master for de som arbeider med barn og unge. Programmet er bygd opp rundt fire grunnpilarer: kritisk refleksjon, innovasjon og fagutvikling og barnevernsjuss.

Profilen med kritisk refleksjon preger både emner og undervisning. Et eksempel på dette er i emnet [BVA302- Barnevernsarbeid](#)⁴⁴ hvor en stor bolk, én av tre dager på hver samling, er dedikert til dette.

Profileringen på nettsidene understreker også hvordan kritisk refleksjon er en tilnærming til egen praksis og kompetanseutvikling på egen arbeidsplass. I tillegg vektlegger nettsidene at juridisk kompetanse og menneskerettigheter er gjennomgripende. Videre trekkes det frem at masteren gir inngående kunnskap om barn og unge, og herunder samiske barn og minoritetsbarns rettigheter.

Masteren er organisert over fire år, og studentene tar ett emne à 15 studiepoeng hvert semester. 90 studiepoeng er obligatoriske emner og 30 studiepoeng er valgfrie.

Nasjonal eksamen er knyttet til det obligatoriske emnet [BVA301 – Perspektiv på barn, unge og familiar i utsette livssituasjoner](#), 15 studiepoeng. Juridisk metode og rettsanvendelse inngår⁴⁵ med andre ord i et større emne. I tillegg har studentene juss i det obligatoriske emnet «BVA302 Barnevernsarbeid» samt et valgfritt emne som er [BVA307 – Juss i barnevernsfagleg arbeid](#) (15 studiepoeng). Det valgfrie emnet kan velges i andre semester, dvs. semesteret etter nasjonal eksamen. Rundt halvparten av studentene fra kullet fra høsten 2023 valgte emnet våren 2024. Det er også et valgfritt emne [RUS302 – Tiltak mot rusproblem](#) som inneholder juridiske tema.

5.3.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Rettsanvendelse i barnevernet og juridisk metode inngår i emnet [BVA301 Perspektiv på barn, unge og familiar i utsette livssituasjoner](#). Nasjonal eksamen dekker 5 av emnets totalt 15 studiepoeng. Det er én underviser som dekker temaet for juridisk metode i emnet. Hen samarbeider imidlertid tett med NTNU og er involvert i undervisningen deres knyttet til nasjonal eksamen.

Emnet er knyttet til teoretiske perspektiver og juss, og sammenhengen mellom teoretiske perspektiver og utøving av barnevernsarbeid er sentral.

Undervisning og læring

Undervisningen for emnet er organisert i tre ukesamlinger à tre dager (3 x 3 dager). Det er elleve undervisere knyttet til disse samlingene. På hver samling er en av dagene dedikert til juss. Her er det en underviser. En samlingsdag er omtrent seks timer. Altså er det omtrent tre dager à seks timer, totalt 18 timer undervisning i juss. Ved første gjennomføring, høsten 2023, la juss-undervisningen stor vekt på arbeid med og gjennomgang av kasus.

Mellom samlingene skal studentene arbeide med oppgaver, egenstudier og i grupper. Blant annet inneholder emnet som helhet et artikkelseminar hvor studentene individuelt skal

⁴⁴ Lenke til BVA 302 Barnevernsarbeid <https://www.hivolda.no/emne/BVA302/10648> (hentet 3. juni 2024)

⁴⁵ Lenke til emnet hvor nasjonal eksamen inngår <https://www.hivolda.no/emne/BVA301/10647> (hentet 3. juni 2024)

lese artikler, reflektere og så møtes i seminargrupper for å diskutere dette. Gruppene møtes så på samlinger hvor dette diskuteres i fellesskap.

Sammenhengen mellom de teoretiske perspektivene og praktisk barnevernsarbeid er sentral, forteller underviser. Undervisningen i juridisk metode er knyttet spesifikt til seks-trinns modellen for juridisk metode. Den innebærer konkret (1) identifisere juridisk problemstilling og finne rettsspørsmål, (2) finne rettskilder: relevante lover og vilkår, (3) klarlegge jussen og tolke hvert vilkår, (4) klarlegge faktum (bevisdømming), (5) drøfte og sammenlikne faktum og rettskilder (subsumere og drøfte) og (6) konkludere, med ja eller nei. I kasesoppgaver som nasjonal eksamen er ikke punkt 4 nødvendig, altså vurdere bevisene. Derfor kalles modellen også 5-trinnsmodellen.

Underviser opplever at studentene synes det er vanskelig å lese lovtekst, forstå nøkkelord og at det kan være krevende å gi studentene nok trening i å lese mange nok bestemmelser. Særlig dette med å identifisere vilkår synes studentene er vanskelig. Underviser understreker at det tok litt tid å forstå hvor vanskelig studentene syntes dette var. Hen opplever at det fungerer godt å starte langsomt og begynne med å definere og finne ulike begrep og elementer i forvaltningsloven og barnevernsloven. Det settes av tid til konkret undervisning hvor studentene trenes i å slå opp i lov, forstå begrep og finne vilkår. Dette repeteres tre til fem ganger med økt progresjon og kompleksitet. Det undervises i begrenset omfang i de konkrete lovene, men studentene trenes i bestemmelser, får kjennskap til begrep, ulike typer vilkår og tolkning av disse.

Underviseren i Volda har tatt flere grep for å motivere studenter. Hen er tydelig i undervisningssammenheng på hvorfor kompetansen og emnet er avgjørende for arbeid i barnevernet. Det trekkes frem eksplisitte eksempler på hvorfor og hvordan juridisk kompetanse er avgjørende for de som arbeider i barnevernet. Dokumentasjonskrav og krav til å skaffe opplysninger i ulike situasjoner er eksempler på dette.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høsten 2023

For emnet høsten 2023 var det et nærværskrav med minimum 65 % frammøte. Emnet som helhet har tre individuelle arbeidskrav. Det første er knyttet til hele emnet og er en semesteroppgave med selvvalgt problemstilling. Studentene velger en selvopplevd barnevernsfaglig problemstilling som de skal analysere og kontekstualisere. Her knyttes teoretiske perspektiver, samt juss, til utøvelse av barnevernsarbeid. Dette trekkes frem som engasjerende for studentene.

Det to andre arbeidskravene er to skriftlige kasesoppgaver, dvs. praktisk juridisk metode. Studentene får tilbakemelding individuelt og må levere på nytt ved underkjent første forsøk.

Til alle arbeidskravene er det knyttet skriveundervisning som blant annet tar for seg hvordan man skriver en akademisk tekst og hvordan man utarbeider og svarer på en problemstilling. Underviser fremhever at kasus-basert undervisning med skrivetrening er viktig for studentenes læring.

I tillegg er det to andre frivillige oppgaver knyttet til juss som studenter kan levere og få tilbakemelding på. Dette er tidligere eksamensoppgaver. Det er også tilbud om å levere disse igjen etter tilbakemelding.

Underviser trekker frem at arbeidskrav var en fin måte å kartlegge studentenes evne til å lese lovtekst, forstå nøkkelord og identifisere og behandle vilkår. Det ble tydeligere for

underviser hvilket nivå studentene var på etter disse oppgavene. Mens noen studenter viste stor forståelse, var det sannsynlig å anta, basert på kunnskapsnivå, at andre ville få vansker med eksamen.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2023

Etter første gjennomføring så underviser at studentene syntes det var vanskelig å lese og forstå lovtekst. Ved neste studentkull ble det derfor undervist mer i å sikre forståelse av nøkkelord, begreper, lesning av lovtekst og vilkår med underviserens selvutviklede pensum. Det ble også brukt tid på å slå opp i Lovdata, lese lov, finne vilkår, gule ut og forstå henvisninger og merknader.

Fra første gjennomføring høsten 2023 trekker underviser frem at det var vanskelig å finne gode pensumbøker og relevant pensum. Dette gjelder i hovedsak mangel på faglig innretning mot barnevern. Underviseren i Volda har derfor utarbeidet eget materiell for dette⁴⁶. Dette skal bli en lærebok i juridisk metode og i å løse kasus-oppgaver for barnevernsstudenter. Målet er at studentene skal få lære å slå opp i Lovdata, forstå terminologi, lese lovtekst og finne ulike elementer som vilkår. Dette er et kompendium underviseren har delt med andre undervisere høsten 2024 og som blir benyttet også ved NTNU.

5.3.3 Inntrykk av studentgruppen ved HVO

Studentene ved HVO som startet høsten 2023, arbeidet i statlig eller kommunalt barnevern eller på en institusjon, med ett unntak hvor studenten arbeidet i barnehage. Alle studentene hadde full jobb ved siden av studiene og krevende arbeidshverdager, forteller underviser.

Underviser fremhever at studentgruppen virker veldig motivert. En utfordring som beskrives er likevel at det kan virke som det er vanskelig å få permisjon eller tilrettelegging fra arbeidsgiver. Det betyr at det er vanskelig for noen å følge obligatorisk undervisning. Programledelsen og underviserne frykter at mangel på mulighet for permisjon og tilrettelegging kan bli en årsak til frafall fra første året og videre.

Underviser har observert at studenter som har hatt undervisning og trening med kasusoppgaver, samt de som kommer rett fra bachelorutdanning, er bedre rustet til å møte den nasjonale eksamen enn de som kom rett fra arbeidslivet. De fra praksisfeltet ser nytten av juss i større grad, men det virker ikke som de har tid til å øve nok. Etter undervisningen forstår studentene likevel nytten og koblingen mellom juss og fagkunnskaper, og de fleste fikk noen aha-opplevelser, forteller underviser.

5.4 Nord universitet

Nord universitet startet opp med master i barnevernsarbeid høsten 2023. Studiet er samlingsbasert og tilbys både på heltid og deltid. Institusjonen kategoriseres som en liten studentmasse. Programdesignet er samlingsbasert master i barnevernsarbeid

Nord tilbyr master i sosialvitenskap med to fordypninger: sosialt arbeid og barnevernsarbeid. Begge fordypningene har en bred profil. Utdanningen legger vekt på

⁴⁶ Standal, Egil Arne (kommende). Å skrive juridiske kasusoppgaver! Med eksempel fra barnevernsjuss og forvaltningsrett.

sosialt arbeid og et helhetsperspektiv i utdanningene, med fokus på oppvekst, sosial ulikhet og familieperspektiver. Nettsidene vektlegger at studentene får analytisk kompetanse for å adressere komplekse og sammensatte behov for bistand.⁴⁷ Programmet har en masteroppgave på 40 studiepoeng. I tillegg er det 20 studiepoeng forskningsmetode.

Juss og rettsanvendelse i barnevernet inngår i emnet [SOA5002 Kritisk analyse og beslutning i barnevernsarbeid](#) (20 studiepoeng)⁴⁸, hvor nasjonal eksamen inngår. Studentene møter deretter emnet «SOA5004 Utredning og tiltak i arbeid med barn, unge og familier»⁴⁹, som bygger videre på førstnevnte emne. I dette emnet skal studentene arbeide med caseoppgaver og utvikle begrunnede arbeidsmåter for vurderinger og tiltak.

I tillegg brukes nasjonal eksamen aktivt i emnet «Fagutvikling og innovasjon i barnevernsarbeid (PRA5010)»⁵⁰, som case for å vise hvordan man kan arbeide med flytskjema som et verktøy for kartlegging i forbedringsarbeid. Flytskjema tar for seg alle kritiske punkter frem til endelig vurdering. Det vil si fra innholdet i bachelorgraden til et eventuelt svar på konte-eksamen. Noe av formålet med dette var å identifisere kritiske punkter i prosessen, både for hva som fungerte og hva som kunne forbedres. Emnet skal utvikle studentens kompetanse i fagutvikling og innovasjon i barnevernsarbeid gjennom undervisning, praksis og utvikling og oppfølging av eget fagutviklings-/innovasjonsprosjekt.

5.4.1 Emnedesign, undervisning og ressurser

Rettsanvendelse og nasjonal eksamen er plassert i emnet «Kritisk analyse og beslutning i barnevernsarbeid (SOA5002)», som gir 20 studiepoeng. Emnet som helhet består av flere temaer, flere undervisere og dekker mer enn læringsutbyttet knyttet til nasjonal eksamen i rettsanvendelse. Både studentene som går heltid og deltid møter dette emnet første semester i studieløpene sine. Underviser i rettsanvendelse ved Nord underviser i tilsvarende tema ved UiT.

På hjemmesidene sine skriver Nord at emnet skal gi kunnskap og trening i anvendelse som er relatert til barnevernsarbeid. «Særlig vektlegges teori som kan nyttes til å forstå og kritisk analysere samspillet mellom kunnskap om barnefaglige perspektiver, juss, profesjonsutøver, normer, holdninger, etikk og skjønn i beslutningsprosesser.» Studentene møter også rettsanvendelse senere i studiet, men hovedvekten ligger her.⁵¹

Undervisning og læring

Undervisningen er campus- og bolkbasert.. De ansatte er opptatt av å tilpasse undervisningstilbudet for de som jobber ved siden av. Overordnet består læringsaktivitetene i emnet av forelesning, gruppearbeid og egenstudier. Studentene har 27 timer undervisning i rettsanvendelse, hvorav tre timer er beregnet som seminartimer

⁴⁷ <https://www.nord.no/studier/sosialvitenskap-master> (hentet 5. juli 2024)

⁴⁸ <https://www.nord.no/studier/emner/soa5002?year=2023&semester=H%C3%98ST> (hentet 5. juli 2024)

⁴⁹ <https://www.nord.no/studier/emner/soa5004?year=2024&semester=V%C3%85R> (hentet 5. juli 2024)

⁵⁰ <https://www.nord.no/studier/emner/pr5010?year=2024&semester=V%C3%85R> (hentet 5. juli 2024)

⁵¹ <https://www.nord.no/studier/emner/soa5002?year=2023&semester=H%C3%98ST> (hentet 5. juli 2024)

Underviserne forteller at i tillegg til delen om rettsanvendelse, består emnet av historiske perspektiver, kilder til beslutninger, kunnskapsbasert praksis, barns deltakelse og perspektiv, ulike teoretiske strømminger, egne perspektiver, sosial ulikhet og levekår samt kritisk refleksjon og tekning. Studentene skal analysere egen praksis, men også jobbe sammen og skrive tekster der de analyserer praksis ved hjelp av teoretiske rammeverk og rettslige kilder.

Underviser starter opp undervisningen med forelesning siden studentene har ulik bakgrunn, forkunnskaper og kjennskap til barnevernsloven. Hvis de har en annen fagbakgrunn enn barnevern eller hvis de kun kjenner den gamle barnevernsloven, kan dette bidra til å tette kunnskapshull i møte med emnet. Underviser er likevel opptatt av at studentene ikke skal lære lovgivningen først når de er på masternivå, men at en oversikt over lovgivningen er helt avgjørende for å lykkes.

Undervisningen er problem- og casebasert, og mengdetrening er viktig. Underviser vektlegger at studentene må lære seg å se juridiske problemstillinger, og at studentene hele veien må lete etter de faglige, rettslige og etiske vurderingene. Underviser fremholder at jo mer man klarer å knytte kontekst og lov, jo bedre utøvelse i profesjonen.

Det er viktig å få studentene til å forstå at de er rettsanvendere og ikke jurister, forteller underviser. De må forstå lovene, men de må ikke pugge dem. En utfordring i undervisningen er at studentene ikke legger ned nok tid slik at de forstår. Forståelse krever tid og øvelse. Underviser forsøker å sette faget i barnevernskontekst ved å snu opp ned på situasjonen hvis studentene ikke ser relevansen. Det vil si at studentene skal prøve å forstå brukersituasjonen. Hen stiller spørsmål som «hvordan vil du selv bli møtt som forelder av tjenesten?» Studentene kan kanskje føle seg svake som studenter, men de er sterke overfor dem de møter i barnevernstjenesten, understreker underviser.

Underviser vil gjerne ha flere læremidler, men det er vel så viktig at læremidlene som blir tilbudt, brukes av studentene.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høsten 2023

Nord har ikke obligatorisk undervisning, og underviser forteller at det til tider har vært få studenter som har møtt opp (rundt 25 %). Det er de samme som møter når det blir tilbudt ekstra undervisning. Disse studentene drøfter godt og har en bred forståelse fra andre fag som de tar med inn i arbeidet.

Det er ett arbeidskrav i emnet som helhet. Arbeidskravet består av deltakelse i et gruppearbeid hvor studentene skal analysere faglig, etisk og rettslig komplekse saksforhold. Gruppene skal møtes minimum tre ganger for å arbeide sammen. Arbeidskravet dokumenteres med individuell rapport over gruppemøter og refleksjonsnotat om egen yrkesrolle. Underviser i rettsanvendelse har vært med å utforme arbeidskravet.

Emnet som helhet vurderes med en hjemmeeksamen, i tillegg til nasjonal eksamen. Det er hjemmeeksamenen som er karaktersettende i emnet. Denne eksamenen har juridiske problemområder integrert i en større oppgave.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2023

Etter den første gjennomføringen legges det ytterligere vekt på case- og oppgaveløsning. Det er blitt diskutert om studentene blir forvirret med et arbeidskrav hvor de skal gjøre en helhetlig faglig, etisk og rettslig vurdering, og om man burde legge arbeidskravet tettere

opp til eksamensformen. I tillegg undersøker de bruk av forkurs og digitale undervisningsopplegg som supplement til undervisningen.

Forkunnskaper og grunnforutsetninger blir adressert i lys av eksamensresultatene fra første gjennomføring. Høsten 2024 tilbyr Nord et forkurs som fokuserer på barnevern- og forvaltningsloven til studenter uten tilstrekkelig forkunnskap i juss. Tanken er at dette skal hjelpe studentene med en grunnforståelse før undervisningen starter. Kurset tilbys over nett som opplæringsbolker for de som trenger det. Videre vil de starte tidligere med undervisningen i rettsanvendelse. Erfaringen fra i fjor var at dette arbeidet kom noe sent i gang.

5.4.2 Inntrykk av studentene ved Nord

Underviserne opplever at noen studenter kommer rett fra bachelornivået, men at de fleste ikke har vært studenter på noen år. Studentene har variert fagbakgrunn, noen er fra barnevernsfeltet og flere med andre fagbakgrunner som for eksempel miljøarbeid. Disse studentene har ofte ikke forvaltningserfaring. På bakgrunn av dette opplever derfor underviserne at det er stor variasjon i studentenes forkunnskaper. Underviserne forteller at mange av studentene kjente lovverket for dårlig, og mener at dette er en forutsetning for å lykkes på eksamen. I tillegg fremheves det at en del studenter ikke forstod nøkkelbegreper i loven, og at det har vært ekstra utfordrende med en helt ny og omfangsrik barnevernslov.

En annen sentral utfordring er at studentene og praksisfeltet ikke nødvendigvis har sett betydningen juss-kompetanse har for barnevernet. Undervisere og programansvarlige forteller at dette har vært utfordrende når studentene har med seg en annen forventning når de starter på emnet og skal lære seg rettsanvendelse.

De erfarer at de fleste studentene jobber fulltid ved siden av studiene, og at de får varierende støtte og tilrettelegging fra arbeidsgiver. Det kan derfor virke som studentene gjør dette på eget initiativ og på fritiden. Nord på sin side er opptatt av å tilrettelegge for fleksible løp for studentene, slik at det skal være mulig å ta masterprogrammet.

Underviserne opplever at videreutdanning får større grad av tilrettelegging og støtte fra arbeidsgiver enn masterstudiet.

Programledere ser at det er stort behov for denne typen kompetanse i samfunnet og at de kan nå flere mulige søkere ved riktig markedsføring. En bekymring er likevel at studentene velger bort denne masteren for å unngå nasjonal eksamen fordi den oppfattes som vanskelig.

5.5 OsloMet

OsloMet startet opp begge studieprogrammene, barnevern og barnevernsarbeid, høsten 2023. Begge disse ligger under masterstudium i sosialfag. Studieprogrammene tilbys både på heltid og deltid og tilbys på campus Pilestredet i Oslo. Studentmassen hos OsloMet kategoriseres som stor.

5.5.1 Programdesign: master i barnevern og barnevernsarbeid med blokkundervisning

Det første studieåret har programmene for barnevern og barnevernsarbeid lik oppbygning og med de samme emnene. I tillegg til å tilby disse to studieretningene innen master i sosialfag tilbyr OsloMet studieretning innen familiebehandling og sosialt arbeid. Emnene på

studieprogrammene er organisert som blokkundervisning, det vil si at studentene tar ett emne om gangen. Emnet rettsanvendelse i barnevernsfaglig arbeid er 5 studiepoeng og inneholder faginnholdet som dekkes av nasjonal eksamen.

Utover dette skriver OsloMet på nettsidene sine at master i barnevern bygger videre på bachelorprogrammet og er en videreutvikling av studentens evne til analytisk tekning og kritisk refleksjon. Studiet belyser forhold mellom tiltak, problemforståelse og metoder i barnevernet og de vil lære mer om barnevernets mandat og de juridiske rammebetingelsene de arbeider i.⁵² I tillegg til emnet hvor nasjonal eksamen ligger, har studentene som følger master i barnevern emnet «Forsvarlighet og rettssikkerhet i barnevernsarbeid», som også tar for seg juridiske tema. Dette emnet møter heltidsstudentene i 3. semester. Emnet legger særlig vekt på barnevernets tvangshjemler i utrednings- og beslutningsprosessen og er på 10 studiepoeng.

Master i barnevernsarbeid skal gi studentene innsikt i barndom og oppvekst i en norsk kontekst, med særlig fokus på de som er i utsatte livssituasjoner i en storby. Studentene lærer om barn og unges oppvekstsvilkår så vel som foreldreskap. I tillegg lærer studentene om forhold i samfunnet som er av særlig betydning for barns velferd, hverdag og deltakelse. Studentene skal få øvd seg på kritisk refleksjon og analytisk tenkning i barnevernesfeltet. For å søke dette studiet må man ha bachelor eller tilsvarende i barnevern, sosialt arbeid eller vernepleie.⁵³ I tillegg til emnet hvor nasjonal eksamen ligger, har studentene i master i barnevernsarbeid emnet «Rettsperspektiv, samarbeid, forebygging og rettsanvendelse til barnets beste». Dette emnet møter heltidsstudentene i 3. semester og omhandler særlig forebygging, oppfølging og samarbeid. Emnet er på 10 studiepoeng.

5.5.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Emnet «Rettsanvendelse i barnevernsfaglig arbeid» er lagt opp som et eget emne på 5 studiepoeng første semester. Dette gjelder begge studieretningene og uavhengig av om du går heltid eller deltid. Studieløpene har undervisning og gruppearbeid sammen i dette emnet.

På hjemmesidene sine skriver OsloMet at arbeidsbelastningen for fulltidsstudenter utgjør 40 timer i uken, mens den for deltidsstudenter utgjør 27 timer i uken.⁵⁴

Undervisning og læring

Det er totalt 18 timer undervisning i emnet, tolv timer ordinær undervisning og seks timer obligatorisk gruppearbeid.

Den ordinære undervisningen på tolv timer består av en kombinasjon av tradisjonell forelesning med caseoppgaver, som er en mer studentaktiv og problembasert læringsform. Først blir det gitt en «miniforelesning» i den materielle jussen. Deretter arbeides det med case. Slik skal studentene få kunnskap om rettsreglene og kunne anvende dette i problemstillinger som de vil møte som ansatte i barnevernet. Underviserne er opptatt av å gjøre studentene til «rettsanvendere», og dette presiserer de i hvert møte med studentene. De viser hvordan dette er viktig i et demokrati og en del av profesjonsidentiteten.

⁵² <https://www.oslomet.no/studier/sam/barnevern-master> (hentet juli 2024)

⁵³ <https://www.oslomet.no/studier/sam/barnevernsarbeid> (hentet juli 2024)

⁵⁴ <https://www.oslomet.no/studier/sam/barnevernsarbeid> (hentet juli 2024)

Underviserne er påpasselige med ordbruken og opplever at ord som «juridisk metode» kan virke fremmedgjørende og gjøre studentene litt engstelige.

I tillegg har studentene seks obligatoriske undervisningstimer med arbeid i grupper sammen med underviser. Studentene arbeider i fellesskap i rom med gruppebord. Arbeidet følges underveis av en underviser på skjerm. Slik får underviserne innsikt i hva studentene sliter med, og hva som bør tas opp i plenum.

Undervisningsopplegget varer i fire uker. To dager i uka er undervisningen fra kl. 08.30–10.15. OsloMet ønsket å legge undervisningen tidlig på dagen for å tilrettelegge for at studentene kunne jobbe selvstendig med studiene etter undervisning. Studentene liker dette undervisningsopplegget. Det er imidlertid også kjent at undervisningstidspunktet tidlig på dagen gjør det enkelt å kombinere med jobb slik at studentene kan reise direkte til arbeidsplassen etter kl. 10.00.

Underviserne opplever at det er rundt 40–50 studenter som møter opp til undervisningen, mens kullet består av omtrent 70 studenter. Etter høstens gjennomføring har OsloMet gjennomført en emneevaluering. I den forbindelse har studentene gitt motstridende tilbakemeldinger. Noen synes det er en fordel med lange studiedager med flere emner/tema underveis. På denne måten er det større sannsynlighet for å prioritere undervisningen siden de går glipp av en større andel av studiet ved fravær. Andre mener at to timer undervisning spesifikt om juss er bedre for dybdeforståelse.

Studentene som har strøket, får tilbud om åtte timer ekstraundervisning før ny konteksteksamen. Underviserne erfarte at det er få studenter som møter opp til dette tilbudet sammenlignet med hvor mange som strøk. Ved denne ekstraundervisningen valgte underviserne ut to besvarelser med høy poengskår og ba studentene lese gjennom og gjøre sensurarbeidet selv. Slik skulle studentene lære å se hvordan juridisk metode anvendes. I tillegg måtte studentene jobbe med en konkret sak og vurdere hverandre etter vurderingsrubrikker som blir brukt ved sensur på nasjonal eksamen.

Obligatorisk aktivitet og oppgaver høsten 2023

I tillegg til den obligatoriske gruppeundervisningen har studentene ett arbeidskrav. Dette er en skriftlig oppgave på 1000 ord. Det står tydelig på nettsiden at hensikten *er å trene i å skrive juridiske tekster*. Dersom arbeidskravet ikke blir godkjent, får studentene en mulighet til å levere en forbedret tekst. Arbeidskravet består også av en hverandre-vurdering, hvor studentene benytter vurderingsrubrikkene som er tilsvarende sensuren fra eksamen. Slik får studentene kjennskap til kriteriene. Studentene fikk også muntlig tilbakemelding slik at de forstod rubrikkene. Rubrikkene oppfattes som ganske detaljerte, forteller underviser.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2023

Underviserne opplever at tilnærmingen med casearbeid fra starten av samt oppgaver fungerte godt. Varierende kunnskapsgrunnlag fra bachelor er en utfordring for undervisningen, og mange har et svakt grunnlag i juridisk metode. Fremover vil de fokusere ytterligere på å aktivisere studentene mer i grupper og ferdighetstrening.

5.5.3 Inntrykk av studentene ved OsloMet

Ved første gjennomføring opplevde underviserne at de kjente flere av studentene fra bachelornivå. Dette impliserer at mange studenter kommer rett fra bachelor. Underviserne

opplevde også at studentene ser relevansen og viktigheten av jussen i barnevernsarbeidet allerede på bachelornivået, slik at dette ikke er et tema på masternivå. Underviserne påpeker at de som var gode og engasjerte studenter på bachelornivå, også er de som gjør det bra på nasjonal eksamen og i dette emnet. Underviserne erfarer at noen studenter som får dårlige resultater på den nasjonale eksamenen, kan gjøre det bra ellers på studiet.

Underviserne påpeker imidlertid at det er stor variasjon i forkunnskapene til studentene når det gjelder juss. Noen studenter er kjent med den juridiske metoden og de sentrale begrepene i en lovtekst, mens andre er lite kjent med dette. En andel av studentene må bruke tid til å friske opp kunnskap som ligger til bachelornivået. Det er varierende hva studentene opplever at de må kunne og hva de faktisk har av forkunnskaper før de starter opp med barnevernsfaglig master. Noen studenter har gitt tilbakemelding på at det stilles for høye krav til forkunnskaper. Det er derfor utfordrende å finne riktig nivå for undervisningsopplegget, forteller underviserne. De fremhever også at siden emnet ligger i første semester, har de hatt lite tid med studentene hittil i studieløpet og ikke nok tid til å fange opp studentenes forståelse.

Underviserne forteller at det er en utfordring for studentene å få tid til å studere, og mange sliter med å få fri/permisjon fra jobb for å delta i undervisningen. Det er mange studenter som jobber 100 % ved siden av studiet. Det kan virke som om studentene og arbeidsgiverne ikke har forståelse for at hva som kreves av en masterstudent og at læring er tidkrevende. Underviserne sitter igjen med en følelse av at videreutdanning blir prioritert istedenfor master, både hos myndighetene og derfor også hos arbeidsgiver i tjenesten. Studenter ved videreutdanningen får et tilrettelagt opplegg fra Bufdir, i motsetning til i masterløpet.

5.6 UiT Norges arktiske universitet

UiT startet opp med masterprogram i barnevernsarbeid høsten 2023. Studiet er et nettbasert heltidsstudium med digitale samlinger. UiT kategoriseres som en liten studentmasse, hvorav 80 % av studentene bestod eksamen høsten 2023.

5.6.1 Programdesign: nettbasert master med digitale samlinger

På nettsidene til UiT står det at dette masterprogrammet «skal bidra til analytisk, kritisk og praktisk kompetanse for arbeid i barnevernfeltet og andre relevante fagfelt for arbeid med barn, unge og familier. Studiet gir kompetanse til å arbeide med sammensatte og komplekse problemstillinger i barnevernsfaglig arbeid. Studiet gir inngående innsikt i kritiske og analytiske tilnærminger, og gir kompetanse til arbeid med fagutvikling, forskning og innovasjonsarbeid. Videre skal studiet bidra til kritisk og etisk refleksjonsevne som er relevant for barnevernsfaglig yrkesutøvelse».⁵⁵

Det er 70 % nærværskrav i undervisningen i hvert emne. Emnene bruker canvas som læringsplattform. Canvasrommene er designet av den enkelte emneansvarlige sammen med seniorrådgiver i digitalt læringsmiljø ved fakultetet. Studiet består av syv obligatoriske emner. Alle emner er av 15 studiepoeng, med unntak av en 30 studiepoengs masteroppgave.

⁵⁵ <https://uit.no/utdanning/program/325361/barnevernsarbeid - master – studieplan for 23–25>
(hentet 9. juli 2024)

Ifølge studieplanen⁵⁶ er undervisningen praksisnær og erfaringsbasert, og det legges stor vekt på sammenhengen mellom teoretiske perspektiver og praksis og handling i barnevernet.

5.6.2 Emnedesign, undervisning og ressurser

Nasjonal eksamen er en del av emnet [Samfunn, barnevern og rettsanvendelse](#) (BVE-3020) på 15 studiepoeng. Emnet skal blant annet gi et kunnskapsgrunnlag for barnevernets samfunnsoppdrag og hvordan det ivaretas. Det skal også gi et «grunnlag for inngående kunnskap om juridisk metode, sentrale rettskilder, rettsanvendelse og skjønnsutøvelse i barneverntjenesten». ⁵⁷ Det er fem undervisere i emnet totalt, hvorav én underviser i tema juridisk metode.

Undervisning og læring

Undervisningen er, som nevnt, samlingsbasert, med tre samlingsuker à tre dager, totalt ni samlingsdager. Det tilbys tre timer med gruppearbeid og tre timer med seminar pr samlingsuke. Den aller siste uken har de ni timer med seminar, totalt 24 timer. ⁵⁸

Undervisningen fokuserer på problembasert læring og casemetodikk, forteller underviser. I tillegg undervises studentene i litt juridisk oppgaveløsning. Underviser er opptatt av at faget skal oppleves som relevant for studentene og yrket. Det er viktig at studentene øver seg på saksbehandling fra a til å. Underviser understreker at studentene må øve mye på rettsanvendelse. De må forholde seg til faktaopplysninger, bruke erfaringer og etisk diskusjon for å forstå de juridiske rammene. Underviser er opptatt av å supplere med tradisjonelle forelesninger siden det er mange som mangler forkunnskaper om blant annet forvaltningsloven og barnevernsloven. Forelesningene etterfølges av obligatorisk gruppearbeid hvor arbeidet etterpå blir fremlagt i plenum.

Underviser erfarer at pensum kan være krevende for studentene. Det er krevende og tungt språk, og det er viktig å bryte ned stoffet for studenten.

De fleste studentene jobber fulltid ved siden av studiene. For å forsøke å løse utfordringen med at studentene har begrenset tid til å studere er underviser opptatt av to ting. Det første er at studenter må lære å prioritere og studere på en god måte gjennom bachelorutdanningen. De må ha med det grunnleggende inn når de starter på masterprogrammet. For det andre må arbeidskrav være gjennomgående og tidlig. Det rettslige studentene lærer seg her, er rammene rundt alle valgene de skal ta i arbeidet sitt.

⁵⁶ <https://uit.no/Content/804733/cache=20252502095327/Master%20i%20barnevernsarbeid%20Studieplan%202023-2025%20.pdf>

⁵⁷ https://uit.no/utdanning/emner/emne?p_document_id=806917 (hentet juli 2004)

⁵⁸ I sum har studentene 30 timer undervisning fordelt på de ulike læringsutbyttene (+ tolv timer seminar). Til juss er det knyttet 24 timer. Undervisningsukene var fordelt slik at første samlingsuken hadde ni timer undervisning, hvorav tre timer med barnevernslovgivning og rettsanvendelse. Andre uken hadde tolv timer undervisning, hvorav tre timer med rettsanvendelse og tre timer knyttet til forsvarlighet (juridisk, faglig og etisk). Tredje undervisningsuke hadde ni timer undervisning, hvorav tre timer med rettsanvendelsesprosess. Totalt var det tre timer undervisning i ny barnevernslov og ni timer rettsanvendelse. Seks timer undervisning er knyttet til rettssikkerhet/forsvarlighet og tverretatlig samarbeid.

Oppgaver og obligatorisk aktivitet høsten 2023

Emnet har ett obligatorisk arbeidskrav og obligatorisk tilstedeværelse. Sistnevnte betyr at studentene må delta digitalt på 70 % av undervisningsopplegget. Underviser påpeker at dette tvinger studentene til å lytte på hva hen og de andre studentene sier, forutsatt at de fokuserer og deltar aktivt i undervisningen, gruppearbeider og seminarer. Hen opplever at oppmøteplikt og arbeid med case er viktig for studentenes læring i emnet.

Før studentene kan ta eksamener, er de nødt til å bestå ett arbeidskrav. Dette er utformet som en situasjonsbeskrivelse hvor studentene må identifisere og deretter drøfte de faglige, etiske og juridiske problemstillingene som reises. Arbeidskravet inneholder de fleste forelesningstemaene, også juridisk metode.

I tillegg til den nasjonale eksamenen, vurderes emnet som helhet med en to dagers-hjemmeeksamen. I likhet med arbeidskravet har hjemmeeksamenen faglige, etiske og juridiske problemstillinger. Emneansvarlig påpeker at dette gjøres for å øke kompetansen for å kunne gjøre relevante faglige og etiske vurderinger og avveielser innenfor rammen av lovgivningen.

Justeringer etter første gjennomføring høsten 2023

Etter første gjennomføring har UiT gjort noen endringer. I 2024 har de også hatt en 40 % økning i antall studenter. Underviser er opptatt av at undervisningen som tilbys, skal fungere i profesjonen og i samfunnet som helhet. I tillegg vurderes det å supplere undervisningen med fysiske seminarer. Studentene har gitt tilbakemeldinger om at de gjerne ønsker en fysisk samling i starten siden det kan være vanskelig å ta ordet og komme i gang over skjerm. Videre vurderes det å endre studieplanen for å gi studentene noe mer juss i emnet før nasjonal eksamen. Ellers er underviser opptatt av å videreføre arbeidet med tidlig arbeidskrav som går gjennom hele perioden med undervisning.

5.6.3 Inntrykk av studentene ved UiT

Underviser forteller at de fleste studentene jobber fulltid ved siden av studiene og har ulike fagbakgrunner. Høsten 2023 bestod kullet utelukkende av kvinner, fra unge nyutdannede til eldre med mye arbeidserfaring. De fleste har en barnevernsrettet bakgrunn, men noen kommer fra andre yrker som for eksempel læreryrket. Siden studiet er digitalt, kommer studentene fra hele landet.

De ansatte opplever at studenter med bachelorgrad i barnevern heller velger en mastergrad i sosialt arbeid for bredere jobbmuligheter og ferdigheter. Noen bytter også til masterprogram i sosialt arbeid underveis. De opplever at studentene undervurderer arbeidsinnsatsen som trengs i emnet, jobber mye ved siden av og har familie og annet ved siden av som etterlater lite tid til studiene. De er ikke lenger den typiske heltidsstudenten. Det har blitt vurdert flere utdanningstilbud som f.eks. deltidsstudium, men med begrensede ressurser er det utfordrende med flere studieløp, forteller de ansatte.

I tillegg oppleves det ikke som at arbeidsgivere viser stor vilje til tilrettelegging. Studieprogramleder har fått tilbakemelding om at studentene ikke får fritak, permisjon eller vikarer for å delta på samlingene, og noen har fått permisjon som senere er blitt trukket tilbake. UiT stiller spørsmål ved hvorfor det ikke kan oppnås en like gunstig avtale for masterprogrammene som den Bufdir har for videreutdanning, da det oppleves som at videreutdanning prioriteres over masterutdanning hos studentene. De ansatte mener at økende kompleksitet og alvorlighetsgrad gjør det enda viktigere med en høy andel

masterutdanning, som gir analytisk kompetanse og metodeforståelse som ikke nødvendigvis oppnås i kortere studieløp. De ønsker dialog med Bufdir og KD om dette.

De ansatte tror studentene lykkes fordi de er til stede og samarbeider i grupper. Dette til tross for at de er spredt over hele landet. Det er viktig for UiT å tilpasse studieprogrammet til studentenes hverdag og gi tett oppfølging.

6 Hovedtendenser

Kapittel 3 til 5 har vist oss variasjoner i hvordan de ulike institusjonene organiserer studietilbudet og læringsaktivitetene. Samtidig er det mange likheter i organisering og refleksjoner blant undervisere. Dette kapittelet oppsummerer temaer som går igjen på tvers av institusjonene, med både variasjoner og likheter. Her sammenstilles erfaringer programledelsen og underviserne har gjort seg etter de første gjennomføringene.

6.1 Studentenes situasjon

6.1.1 Krevende situasjon: full stilling, studier og manglende støtte fra arbeidsgiver

En gjentakende utfordring som har blitt nevnt i intervjuene, er kombinasjonen av studier og arbeid. Mange stiller spørsmål ved hva som egentlig er en typisk helhetsstudent på dette studiet. Det er vanlig at studentene jobber mye ved siden av studiene, ofte i opp mot full stilling. Flere påpeker at dette er uavhengig om studentene følger heltids- eller deltidsstudier. Dette kan gå utover tiden og energien de har til rådighet for å fokusere på studiene.

Flere forteller at studentene får lite støtte og tilrettelegging fra arbeidsgiver underveis til å fullføre mastergraden. Støtten kan være å få fri for å delta på samlinger, permisjon, tilpasset arbeidshverdag, tid til å jobbe med oppgaver, egnestudiedager eller økonomisk støtte. Konsekvensen av ikke å få slik tilrettelegging kan være at studentene får vanskeligheter med å følge undervisning, egenstudier og å engasjere seg i læringsaktiviteter og slik få mindre utbytte av undervisning, og at det blir vanskeligere for underviserne å nå frem og engasjere dem.

Flere uttrykker bekymring for at denne manglende støtten fra arbeidsgivere kan føre til at studentene faller fra, da de ikke kan følge undervisning og at situasjonen blir for krevende. Videre trekkes det frem at det, tross politiske signaler om viktigheten av masterkompetanse, er en frykt for at studenter vil prioritere videreutdanningen Bufdir tilbyr, hvor det er tilknyttet flere støtteordninger og større muligheter for tilrettelegging fra arbeidsgiver.⁵⁹

Institusjonene er også opptatt av usikkerheten knyttet til masterkravet som høringen om endringer i barnevernsloven og kompetansekrav for ansatte skapte. Manglende støtte fra arbeidsgivere og utydighet knyttet til prioriteringer fra myndighetene skaper usikkerhet om nødvendigheten, eller verdien, av å gå inn på et masterløp. Flere institusjoner peker på dette som en utfordring for masterprogrammene, som risikerer å miste kvalifiserte søkere.

⁵⁹ <https://www.bufdir.no/prosjekter/kompetansesatsing/videreutdanninger/> (hentet 10. april 2025)

6.2 Undervisning og organisering

6.2.1 Svake forkunnskaper og heterogene studentgrupper

En betydelig utfordring for å organisere og gjennomføre undervisningen i juridisk metode er studentenes varierende forkunnskaper i juss, spesielt innen materiell rett. Å undervise heterogene studentgrupper trekkes frem som en utfordring av de fleste institusjoner. Noe av dette begrunnes i opptaksgrunnlaget. Eksempelvis har masterstudenter i barnevern en barnevernspedagogutdanning, mens master i barnevernsarbeid kan ha studenter med bachelor i barnevern, vernepleie, sosionom samt lærerutdanning. De sistnevnte studentgruppene har både en annen utdanning og arbeidserfaring enn studentene som har fulgt en barnevernsfaglig utdanning. I tillegg kommer forskjeller i hvordan juss brukes og vektlegges i arbeidslivet og forskjeller i vektlegging av juridisk metode og juss i like bachelorprogrammer på tvers av institusjoner. Det er også verdt å merke seg at institusjoner som tilbyr begge masterprogrammer, har felles undervisning i juridisk metode og rettsanvendelse.

Flere påpeker at mangel på forkunnskaper kan forklares ut fra andel juridiske emner i ulike bachelorprogrammer. Det er stor variasjon når det gjelder hvor mye juss som inngår i bachelorprogrammene, også blant de barnevernsfaglige. Det fremheves imidlertid også at programdesign på bachelor, dvs. der hvor jussen inngår, også er avgjørende. Også her er det stor variasjon mellom ulike bachelorprogram. Flere institusjoner trekker imidlertid frem at juss-kompetansen og forståelsen til studenter fra bachelorprogram ved NTNU skiller seg ut med en bedre juridisk kompetanse og forståelse. Dette fører til at disse studentene har et sterkere utgangspunkt når de påbegynner emnet. Flere programledere og undervisere påpeker derfor at det hadde vært naturlig å adressere juss-kompetanse i bachelorgradene før masternivået.

Å ha god kjennskap til materiell rett ses på som en forutsetning for å forstå og anvende juridisk metode fra flere av undervisernes side. Flere undervisere opplever at studentene ikke har grunnleggende forståelse for begreper og rettsregler, kunnskap de anser at studentene egentlig skal ha lært på bachelornivå. Behovet for å ta tak i dette reduserer tiden som kunne vært brukt på praktisk anvendelse av juridisk metode og går samtidig ut over oppfølgingen av de studentene som allerede har den forventede forkunnskapen. At gruppen av studenter har med seg ulik kompetanse, gjør undervisningen krevende og kan gå på bekostning av faglig fordypning og progresjon.

Flere institusjoner har snakket om forkurs for å adressere dette, både institusjonelt og felles nasjonalt. Nord er en av institusjonene som har gitt tilbud om introduksjonskurs.

6.2.2 Tidlig kartlegging og tilpasning

Ettersom studentene som begynner på masterstudiet har ulike faglige bakgrunner og erfaringer, og underviserne uttrykker utfordringer med å tilpasse undervisningsnivået til hele studentgruppen, fremheves behovet for tidlig kartlegging og tilpasning av undervisningen. Det er flere som trekker frem at studentkullene varierer veldig, og derfor er det nødvendig å kunne gjøre tilpasninger underveis så undervisningen treffer studentene på best mulig måte.

Tidlig kartlegging av forkunnskaper kan være et nyttig verktøy for å identifisere de ulike behovene for så å tilpasse undervisningen deretter. UiB har adressert dette med mange

oppgaver i begynnelsen av studiet for å kartlegge studentenes kunnskap om materiell rett, juridisk metode, case-oppgaver og skriveferdigheter. Oppgavene gir studentene en pekepinn og tilbakemelding på sitt nivå, samtidig som underviser ser kulletts kunnskaper og ferdigheter og kan tilpasse undervisningen.

6.2.3 Motiverende yrkesrelevans og caseoppgaver

Underviserne er enige om at det er viktig å få studentene til å forstå den juridiske metoden og juss som ramme for det barnevernsfaglige arbeidet. Flere trekker frem at studentene nettopp må lære å bli rettsanvendere. Flere undervisere påpeker at studenter opplever høyere motivasjon og ønske om å lære juridisk metode når de ser anvendelsen i barnevernet og opplever undervisningen som praksisnær. Case-undervisning bidrar til dette. Enkelte undervisere viser til at det finnes studenter ikke helt ser behovet for jusskompetanse. Studentene begrunner synspunktet med at de har advokater knyttet til sitt barnevernskontor eller arbeidssted, men da ser de ikke de juridiske rammene for sitt virke, som for eksempel det å skaffe dokumentasjon og dele opplysninger.

Noen institusjoner har fagpersoner med spesialisert kompetanse både i juridisk metode og erfaring fra barnevernsfeltet. Denne koblingen mellom utdanning og praksis vurderes som motiverende og verdifull. For eksempel har HVL en underviser med lang fartstid i barnevernet, og UiB har en underviser som også arbeider som nemndleder. Det trekkes også frem at om hovedunderviserne selv har erfaring fra barnevernet, setter studentene likevel stor pris på andre gjesteforelesere fra praksisfeltet, og at dette motiverer og gjør at de i større grad ser den praksisnære nytten av juss og juridisk metode.

Caseoppgaver

Alle undervisere knytter praksis og yrkesutøvelse til undervisningen med caseoppgaver. Erfaringene fra flere undervisere viser at læring ved å løse case, skrivetrening med tilbakemeldinger er sentrale faktorer for studentenes læring i juridisk metode. De forteller at studentene som lykkes på eksamen, ofte har brukt mye tid på å løse og skrive juridiske oppgaver, samt øve seg på å anvende juridisk metode i praksis. Høye krav til oppgavene gir nyttige tilbakemeldinger, slik at studentene tydelig ser hva som kreves og hvordan de bør jobbe i faget. HVL og USN er institusjoner som benytter dette bevisst og hvor studentene setter pris på dette.

UiB skiller seg ut med mange oppgaver, både obligatoriske og frivillige. De fleste har imidlertid case-oppgaver hvor studentene får mulighet til å jobbe med relevante situasjonsbeskrivelser, og ved å få tilbakemeldinger på skriftlige besvarelser kan de utvikle en dypere forståelse av juridisk metode og hvordan den kan anvendes i barnevernsfaglig arbeid. UiS gir også muntlig tilbakemelding. Dette kan gjøre forståelsen av nivå og kriterier lettere i tilbakemeldingen og vurderingen, noe som støttes i den dialogiske forståelsen av tilbakemelding. Det kan oppleves særlig nyttig for studenter med norsk som andrespråk. Erfaringen fra flere institusjoner, blant annet NTNU, er at å skrive case-oppgaver er en sjanger som også skal læres, og at dette er vesentlig for å lykkes på eksamen.

Også studentene selv gir uttrykk for at de ønsker mer oppgave- og skrivetrening, forteller underviserne. Dette tyder på at studentene ser verdien av denne typen læring, og at det kan være nyttig å øke fokuset på dette i undervisningen. Underviserne legger vekt på at studentene bør få mulighet til å øve seg på å formulere juridiske argumenter, anvende rettsregler og utarbeide tydelige, konsise besvarelser som samsvarer med saksfremstillinger

i barnevernet. Dette anses som sentralt både for forberedelse til eksamen, men ikke minst for fremtidig yrkesutøvelse i barnevernet.

6.2.4 Obligatorisk aktivitet og arbeidskrav

Institusjonene har valgt ulike tilnærminger til obligatorisk aktivitet i undervisningen av juridisk metode. Dette gjenspeiles både i omfanget av obligatorisk undervisning og antall arbeidskrav. Mens noen institusjoner har valgt å gjøre store deler av undervisningen obligatorisk, med obligatorisk oppmøte på forelesninger og seminarer, har andre en mer fleksibel modell hvor studentene i større grad gis ansvar for egen læring. Noen hevder at for mye obligatorisk undervisning og aktivitet kan virke demotiverende og har derfor i større grad valgt å tilrettelegge for jobbhverdagen de fleste har ved siden av. Andre argumenterer for at obligatorisk oppmøte er nødvendig for å sikre at studentene tilegner seg nødvendig kunnskap og ferdigheter.. Flere av de som startet med lite obligatorisk aktivitet ved første gjennomføring, har etter hvert valgt å innføre mer obligatorisk undervisning. Det bidrar også til å signalisere viktigheten av studiet overfor arbeidsgivere, slik at de må tilrettelegge i større grad for at studentene skal få delta på undervisning.

Variasjonen i antall oppgaver og innleveringer er også betydelig. De aller fleste institusjonene har minst ett arbeidskrav i juridisk metode som må være godkjent før studentene kan gå opp til eksamen. Noen har imidlertid valgt å innføre to arbeidskrav, for eksempel i form av en skriftlig oppgave og en muntlig presentasjon. UiB har åtte oppgaver studentene kan levere inn.

6.3 Jussens plass i utdanningen

6.3.1 Juridiske læringsutbytter

Det varierer om læringsutbyttene som dekkes av nasjonal eksamen er en del av et større emne, eller om det er et separat emne. Flertallet har integrert det i et større emne på 15 studiepoeng. De som har valgt et separat emne på 5 studiepoeng, begrunner dette med at det gir et tydelig fokus på juridisk metode. Institusjonene som har valgt et større emne, ønsker at det juridiske skal være integrert i resten av barnevernsfaget. Noen stiller spørsmål om undervisningen i rettsanvendelse får for liten plass, mens andre lurer på om det får for stor plass i de større emnene.

Samtalene har avdekket forskjellige synspunkter på omfanget og plassering av juss og rettsanvendelse i barnevernsutdanningene. Dette er ikke en diskusjon knyttet til spesifikke institusjoner, men heller en generell forskjell i tilnærming mellom program- og emnenivå overordnet sett samt muligens en spenning mellom juridiske og sosialfaglige profesjonsretninger. Underviserne, altså juristene, vektlegger viktigheten av å gi studentene juridisk kompetanse og ferdigheter for at de skal kunne anvende lovverket og se juridiske rammer for profesjonsutøvelsen, og de fremhever flere ganger at fem studiepoeng er knapt for å oppfylle læringsutbyttene i forskriften. Programansvarlige virker å vektlegge en bredere forståelse og ser spenningen i vektlegging av juss opp mot andre områder og emner i større grad, selv om det blir ansett som viktig å styrke studentenes juridiske kompetanse. Disse ulike synspunktene kommer frem blant annet ved at noen programledere stiller spørsmål ved om grensen for å bestå eksamen ligger for høyt, mens undervisere mener det er riktig å sette grensen der hvor den faglige diskusjonen har landet.

Denne spenningen så vi også tidligere når det gjaldt valg av innretning på eksamen. Flere av juristene og underviserne ønsket en større eksamen på slutten av masterprogrammene som vurderte alle de juridiske læringsutbyttene, mens programledere i større grad ønsket en mindre inngangseksamen, slik som den som ble valgt. Diskusjonen mellom program- og emnenivå er verdifull. Den bidrar til å belyse ulike innretninger ved programdesign og gir en faglig diskusjon om hvilken kompetanse disse masterstudentene må ha. Ved noen institusjoner virker dette å ha skapt tett samarbeid mellom ulike nivå og aktører, for eksempel ved USN og UiS. For eksempel har programansvarlig på USN fulgt jussundervisningen og arbeidet sammen med underviseren i juss med å skape en helhetlig forståelse av jussens del i barnevernsutdanningen.

Denne diskusjonen kan imidlertid også vise og synliggjøre en viss spenning mellom ulike faginnretninger og profesjoner. For studenter som allerede sliter med å se relevans og holde motivasjonen oppe i faget, kan dette ha en forsterket effekt når det er uenighet innad i utdanningen.

Allerede etter første gjennomføring har flere institusjoner gjort endringer i program- og emnedesign i masterprogrammene for å forbedre studentenes læring. Imidlertid har vi også hørt fra flere av underviserne som også underviser på bachelornivået, at nasjonal eksamen i juridisk metode og rettsanvendelse har medført at man ser helhetlig på studieløpene og legger mer vekt på juss også på bachelornivået, selv før revidering av forskriftene for disse utdanningene. Slik kan man si at nasjonal eksamen allerede har hatt en spredningseffekt på bachelornivået.

6.3.2 Ressurser

Universitetene og høyskolene vektlegger juridisk metode og rettsanvendelse ulikt i studieprogrammene, og ressursbruken er også ulik. Forskjellene ser vi blant annet i fagmiljø, antall undervisere involvert i undervisningen, antall undervisningstimer og oppfølging av studentene, antall samlinger og hvilke andre læringsaktiviteter som tilbys.

Til tross for at mange ser verdien av individuell oppfølging av studentene, for eksempel i form av tilbakemeldinger på skriftlige arbeid, peker flere på at dette kan være ressurskrevende. Dette vil også avhenge av hvor mange studenter det er som følger programmet og undervisningen. HVL og UiB har prioritert dette området, dog ulikt. HVL har to undervisere og mye undervisning, mens UiB har lagt ned en betydelig innsats i å gi studentene tett oppfølging og tilbakemeldinger på mange oppgaver. Dette er et eksempel på hvordan prioriteringer og ressursbruk kan påvirke utformingen av undervisningsopplegget.

Det kommer også frem at flere undervisere etterlyser et solid juridisk fagmiljø. Noen institusjoner har én fagperson, mens andre har tre–fire. Uavhengig av antall oppleves det fra de fleste institusjoner som et for lite fagmiljø. Flere undervisere opplever at de sitter alene med utfordringene sine og savner diskusjonspartnere. HVL understreker verdien av å være to som har planlagt og gjennomfører undervisningen sammen. UiB og UiS har etter første gjennomføring fått styrket undervisningen ved å få andre personer inn til å gjennomføre seminarundervisningen, og de opplever dette som en stor støtte for studentenes læring. Nasjonal eksamen ses på som en arena og et fellesskap som bøtter på dette.

6.3.3 Nettverk og erfaringsdeling gjennom nasjonal eksamen

De fleste undervisere har trukket frem at nasjonal eksamen har bidratt til et sterkere faglig nettverk. Et nettverk hvor det har vært større grad av samarbeid og erfaringsdeling enn tidligere. Dette kan dreie seg konkret om erfaringsdeling, deling av læringsmateriell som pensumlitteratur og caseoppgaver til at noen institusjoner samarbeider om undervisning og rundt sensur av dette og andre emner.

Fagansatte fremhever at særlig deltakelse i eksamensgruppen og referansegruppen har bidratt til verdifull erfaringsdeling, styrking av vurderingskompetanse og fagnettverk. Der det er få undervisere i juss har nasjonal eksamen gitt et fagmiljø til å diskutere læring og undervisning. Dette trekkes frem også av de som har deltatt i det nasjonale sensorkorpset hvor sensurmøter og kalibreringsmøter har vært sentrale arenaer for faglig dialog. Videre fremhever flere at det har vært god dialog mellom juristene, som snakker samme språk. Dette er et fagmiljø preget av engasjerte og dedikerte undervisere som evaluerer og justerer undervisning og læringsdesign etter erfaringer de gjør seg.

Flere undervisere har uttrykt at samarbeid rundt nasjonal sensur, med felles møter for å diskutere faglig nivå og kalibrere sensur samt arbeid i sensurgrupper, har gjort det lettere å se hva studentene faktisk har vansker med. Spesielt gjelder dette evnen til å lese lovtekstene samt å finne og forstå vilkårene. Det å få se egne institusjonelle data i lys av nasjonale data fremheves ikke bare som interessant, men bidrar også til å utvikle kunnskap om undervisning. En underviser fremhever for eksempel at fagartikler har blitt utviklet nettopp på grunn av dette.

6.4 Konsekvenser av politiske føringer

Flere undervisere og programledere har løftet usikkerheten som politiske føringer og mulige endringer av kompetansekravet til ansatte i det kommunale barnevernet fører med seg. Et paradoks som mange har påpekt, er at politikerne endrer kompetansekravene igjen, selv om reformen knapt er implementert og før en evaluering av tiltakene er gjennomført. Krav om mastergrad for ledere og kommunalt ansatte med kjerneoppgaver i barnevernet tredde i kraft i 2023, med virkning fra 2031. En høring ble sendt ut om dette i 2024 med påfølgende lovforslag om å avgrense dette kravet til ledere og stedfortrederne.⁶⁰ Mange i fagmiljøene undrer seg over om dette svekker ambisjonen for økt kompetanse allerede før reformen og kravene har fått virke.

Fagmiljøene har støttet kompetansereformen og forsøkt å møte dette behovet. Det er imidlertid flere som ser at det sprer seg en usikkerhet blant studentene om viktigheten av slik kompetanse når regjeringen sender på høring et ønske om å dempe kompetansekravet allerede før det har tredd i kraft. Videre frykter flere at dette kan påvirke fremtidig rekruttering av studenter og eventuelt videreføring av masterutdanningene, og dermed utvikling av juridisk kompetanse og fagmiljøene innen disse masterutdanningene og profesjonene.

Støtte og tilrettelegging fra arbeidsgivere har også kommet frem som en utfordring knyttet til masterne i barnevern. Ønsket om livslang læring og økt kompetanse i tjenesten støttes av undervisere og programledelsen, men utfordringen ligger i å prioritere dette i kommuner

⁶⁰ For nyansatte i barnevernsinstitusjoner ble det innført krav om relevant bachelorutdanning og det ble innført krav om mastergrad for institusjonsledere.

og hos arbeidsgivere med stram økonomi og få ansatte. Flere nevner at arbeidsgivere ikke gir nok støtte og tilrettelegging for masterutdanning i mangel på ressurser, og når det stilles spørsmål ved kravene kan det bli enda vanskeligere å prioritere. Studentene som har fullført utdanningen melder om stort utbytte ikke bare for seg selv, men for hele kollegiale og endrede praksiser og dialogmønstre.

Andre bekymringer knyttet til rekruttering handler om at masterprogrammene kan komme til å velges bort, til fordel for bredere sosialfaglige masterprogram. Dette kan skyldes flere faktorer, som ønsket om bredere yrkesmuligheter og frykt for å stryke på nasjonal eksamen. Noen programledere nevner også at masterprogrammene markedsføres for lite mot potensielle søkere.

Ved innføringen av den nasjonale eksamenen mente mange jurister at den burde legges til bachelornivå for å sikre grunnleggende juridisk kompetanse der. Dette spørsmålet er fortsatt relevant når en ser på de utfordringene som finnes, med en heterogen studentmasse og varierende forkunnskaper. Selv om noen fortsatt ønsker senere eksamen, har flere blitt positive til en nasjonal eksamen på masternivå slik den er etter å ha sett tendensen til økt vekt på juss-kompetanse i studieplaner og blant bachelorstudenter. Mange mener derfor at dagens ordning fungerer godt, og ønsker ikke lenger endringer.

7 Avslutning

I denne rapporten har vi sett på hvordan de 13 institusjonene som har startet opp masterprogram i barnevern og barnevernsfaglig arbeid, har designet, strukturert og organisert sitt arbeid med læring i juridisk metode og rettsanvendelse. Rapporten dokumenterer erfaringer med organisering og undervisning i forbindelse med de første gjennomføringene av nasjonal eksamen.

Denne rapporten dokumenterer særlig underviseres og programlederes erfaringer, men det er verdt å merke seg at studentene trekker frem mange av de samme utfordringene. Dette kommer tydelig fram i rapporten *Studentstemmen: om undervisning, emneinnhold og vurdering i rettsanvendelse for barnevernsfaglige masterprogram* (Karlsen & Pedersen 2025).

Et hovedfunn både i Studentstemmen og i denne rapporten er at studentene arbeider svært mye ved siden av studiene, ofte fulltid. De opplever også lite tilrettelegging fra arbeidsgiver. Dette påvirker læringen og kan gjøre det krevende for studentene å fullføre studiet. Studentene fremhever, som underviserne, at arbeid med case er god og nyttig undervisning og at prøve-eksamen er nyttig. De ønsker seg mer av oppgaveskriving og tilbakemelding. Fra underviserens side handler noe av dette om ressurser, men også emnedesign og prioritering.

Underviserne trekker frem forkunnskaper og heterogene studentgrupper som en utfordring. Litt under halvparten av studentene trekker samtidig frem at bachelorstudiet i liten grad ga dem tilstrekkelig juridisk kunnskap for å starte på masteren, og rundt en tredjedel av dem sier at undervisningen ikke var tilpasset kunnskapsnivået deres. At det har vært et kunnskapsgap i juridisk kompetanse mellom bachelor og master anerkjennes altså av både studenter og undervisere. Det oppleves som en krevende undervisningssituasjon å møte.

Imidlertid hører vi at nasjonal eksamen i rettsanvendelse allerede har fått konsekvenser for bachelorløpet ved flere institusjoner hvor det nå legges mer vekt på juridisk metode. Dette er før nye forskrifter for bachelorutdanningene trer i kraft. Det er derfor rimelig å anta at denne utfordringen kan bli mindre etter hvert.

Det er interessant å se funnene knyttet til studentgruppenes forkunnskaper i sammenheng med funn fra andre relaterte rapporter (Haakens & Bråten 2023; Haakens, Karlsen og Bråten 2021). Rapporten *Hvordan har det gått? Analyse av eksamenskvalitet og studentenes resultater på nasjonal eksamen i rettsanvendelse 2022-2024* (Bråten et al., 2025) viser at bachelorbakgrunn har liten betydning for studentenes prestasjoner på nasjonal eksamen. Det er ikke undersøkt hvorfor bachelorbakgrunn ikke har betydning for resultatene, men det er mulig at studenter med lite forkunnskap, arbeider hardere for å kompensere for denne mangelen. Funnene fra denne rapporten kan peke mot at underviserne er bevisste på denne utfordringen, og tilrettelegger for at ulike studentgrupper skal lykkes. Dersom bachelorløpene nå legger mer vekt på juridisk metode og kompetanse, kan det jo være interessant å følge dette videre. En antagelse kan da være at kandidater fra bachelorutdanninger med større fokus på juss, vil skille seg positivt ut i fremtiden.

Et sentralt funn i Studentstemmen (Karlsen og Pedersen, 2025) er at to tredjedeler av studentene opplever undervisningen som engasjerende. Overordnet sett rapporterer studentene om et godt læringsutbytte i emnet. De ser nytten av kunnskapen etter endt studium, og at det påvirker kollegiet de arbeider med i barnevernet. Vi ser også i kartlegging og analyse av studentenes resultater at ved flere institusjoner har over 80 % av studentene som består (Karlsen og Pedersen, 2025). Det betyr at målrettede pedagogiske grep kan gi gode resultater. På denne måten kan nasjonal eksamen, og denne rapporten, gi viktige bidrag til erfaringsdeling og spredning av gode praksiser i undervisning av juridisk metode og rettsanvendelse i barnevern. Det bør være relevant også for undervisning i juss for ikke-jurister innen andre fagretninger.

Etter de to første gjennomføringene av nasjonal eksamen og oppstart av nye masterprogram, ser vi at nasjonal eksamen bidrar til å gi et større fokus på juridisk kompetanse og undervisning i utdanningene, både på bachelor- og masternivå. Dette kunnskapsgrunnlaget kan forhåpentligvis benyttes til å reflektere over hvordan vi kan få bedre læring av juridisk metode og rettsanvendelse, hvordan dette kan vurderes på best mulig måte og videre hvordan denne eksamenen bidrar til å heve den juridiske kompetansen i barnevernet.

Referanser

Buudir (2019). *Utredning av kompetansehevingstiltak i barnevernet*. Rapport 04/2019.

https://cms.buudir.no/siteassets/rapporter/barnevern/Utredning_av_kompetansehevingstiltak_i_barnevernet.pdf

Boyer, E. L. (1990). *Scholarship Reconsidered*. The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching.

Bråten, H. & Helseth, I. A. (2017). *Merittering av utdanningsfaglig kompetanse – hvor er vi og hvor skal vi?* NOKUT.

https://www.nokut.no/globalassets/nokut/notater/2017/braten_og_andersen_helseth_merittering_av_utdanningsfaglig_kompetanse.pdf

Bråten, H., Torgersen, N., Karlsen, M., Nilsen, M. N., Skeidsvoll, K. J., & Guttersrud, Ø. (2025). *Hvordan har det gått? Analyse av eksamenskvalitet og studentenes resultater på nasjonal eksamen i rettsanvendelse 2022-2024*. NOKUT-rapport 6-2025.

Dahlen, W. N. & Langsrud, E. (2021). Ikke-juristers bruk av rettsregler. *Kritisk juss*, 51(03), 185–206. <https://doi.org/10.18261/issn.2387-4546-2021-03-04>

Damşa, C, de Lange, T., Elken, M., Esterhazy, R., Fosslund, T., Frølich, N., Hovdhaugen, E., Maassen, P., Nerland, M.B., Nordkvelle, Y.T., Stensaker, B., Tømte, C., Vabø, A., Wiers-Jenssen, J. og Aamodt, P.O. (2015) *Quality in Norwegian Higher Education: A review of research on aspects affecting student learning*. NIFU-rapport 2015-24. Oslo: NIFU.

Haakens, M. & Bråten, H. (2023). *Grunnskolelæreres resultater på nasjonal deleksamen i matematikk: betydningen av forkunnskaper*. MNT-konferansen 2023, 16. – 17. mars 2023, Stavanger. [grunnskolelæreres-resultater-pa-nasjonal-deleksamen-i-matematikk_betydningen-av-forkunnskaper_2023.pdf](https://www.uis.no/sites/default/files/2023-03/Trykt%20utgave%20konferansebidrag%20MNT-konferansen.pdf), <https://www.uis.no/sites/default/files/2023-03/Trykt%20utgave%20konferansebidrag%20MNT-konferansen.pdf>

Haakens, M., Karlsen, H. & Bråten, H. (2021). *Resultater på nasjonal deleksamen i anatomi, fysiologi og biokjemi: Gode studenter eller gode studieprogrammer?* NOKUT-rapport 4-2021. https://www.nokut.no/globalassets/nokut/rapporter/ua/2021/resultater-pa-nd-i-anatomi-fysiologi-og-biokjemi_gode-studenter-eller-gode-studieprogrammer_4-2021.pdf

Kariyawasam, K., & Low, H. Y. (2014). Teaching Business Law to Non-Law Students, Culturally and Linguistically Diverse ('CaLD') Students, and Large Classes, *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 11(2), 2014.

Karlsen, M. & Pedersen, M. (2025). *Studentstemmen: om undervisning, emneinnhold og vurdering i rettsanvendelse for barnevernsfaglige masterprogram*. NOKUT-rapport 7-2025.

Kreber, Caroline (2002). Teaching Excellence, Teaching Expertise and the Scholarship of Teaching. *Innovative Higher Education*, 27 (1), 5-23.

Langsrud, Elizabeth & Jørgensen, Kristina. (2022). Studentaktiv læring i juridiske emner: Erfaringer med bruk av læringsformen «De fire F-er» på bachelorutdanningene i sosialt arbeid og barnevern ved NTNU. *Uniped*. 45, 171-183.

<https://doi.org/10.18261/uniped.45.3.2>.

Parmann, A., Helde, R & Suzen, E. (2023). Undervisning i juridiske emner for studenter som ikke skal bli jurister. *Lov og Rett* 64 (4), 223-238.

Razak, F. A., Osoman, A., & Mohammad Patel, I. F. (2020). Teaching law to non-law background students: Challenges and strategies. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 9(3, Ser. III), 51–55.

Wittek, L. & Habib, L. (2012). Undervisningskvalitet som praksis. *Norsk pedagogisk tidsskrift* 96(3), 223-225. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2987-2012-03-06>

Vedlegg 1 Oversikt over samtalepartnere

Institusjon	Samtalepartnere
Høgskolen i Innlandet	Astrid Halså, Camilla Benin og Håkon Glommen Eriksen
Høgskolen i Østfold	Marina Sletten og Karsten Brynildsrud
Høgskulen i Volda	Reidunn Håøy Nygård og Egil Arne Standal
Høgskulen på Vestlandet	Ingunn Barmen Tysnes og Karen Reimers
Nord Universitetet	Guro Øydgard, Cathrine Torbjørnsen Halås, Linda Sjøfjell og Aina Aune
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	Willy Lichtwarck og Elizabeth Langsrud
OsloMet – storbyuniversitet	Helena Bärlund, Anniken Sørli og Julia Köhler-Olsen
UiT Norges arktiske universitet	Veronica H. Bekkestrand og Aina Aune Kane
Universitetet i Agder	Reidun Ims og Alexander Zimmermann Alsaker
Universitetet i Bergen	Ragnhild Hollekim, Olin Błaalid Oldeide og Ove Veum
Universitetet i Stavanger	Hulda Mjøll Gunnarsdottir og Pia Moum Hellevik
Universitetet i Sørøst-Norge	Reidun Follesø og Randi Sigurdson
VID vitenskapelige høgskole	Inger Oterheim og Inger Therese Øvrum

DRAMMENSVEIEN 288 | POSTBOKS 578,1327 LYSAKER | T: 21 02 18 00 | [NOKUT.NO](https://www.nokut.no)